

sehir

NISAN-MAYIS-HAZİRAN 2022

ISSN: 2548-0081

kültür sanat



45



KAYSERİ
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ

www.kayseri.bel.tr

Zamanı'nın Gözü

Kayseri'de Ramazan ve Bayram

Vezirhanı

**Kayseri'de Hitit
Dönemine Ait Kaya Anıtları**



Ahmet Remzi Akyürek Şiir Yarışması Kitabı Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınlarından çıktı!



ŞEHİR KÜLTÜR SANAT

2022 SAYI: 45 (Nisan-Mayıs-Haziran)

Ücretsizdir

Yerel Süreli Yayın

ISSN: 2548-0081

E-ISSN: 2564-7113

İMTİYAZ SAHİBİ

Kayseri Büyükşehir Belediyesi adına

Kayseri Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreteri

Hüseyin BEYHAN

GENEL YAYIN YÖNETMENİ ve SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ

Salih ÖZGÖNCÜ

YAYIN KURULU

Ahmet Selman AKYURT

Erkan KÜP

Fehmi GÜNDÜZ

Gürcan SENEM

Mustafa ERDOĞDU

Salih ÖZGÖNCÜ

FOTOĞRAF KURULU

Ali SARAÇOĞLU

Abdullah KOÇ

Faik ÇİFTÇİ

Fatih S. Mehmet ÇOLAK

YAYIN KOORDİNATÖRÜ

Ahmet Deniz DOĞAN

GÖRSEL YÖNETMEN

Ali SARAÇOĞLU

REDAKSİYON

Rumeysa ERSÖZLÜ

KAPAK FOTOĞRAFI

Dursun ÇİÇEK

KAPAK TASARIMI

Ali SARAÇOĞLU



İLETİŞİM

Milli Mücadele Müzesi

Tacettin Veli Mah. İnönü Bulvarı No.72

38050 Melikgazi / KAYSERİ

t: (0352) 220 70 50 - 90

sehir38@kayseri.bel.tr

www.kayseribusam.com

şehir

kültür sanat



YAPIM



bilge tasarım atölyesi

Barbaros Mahallesi Oymak Caddesi

Sümer Hukuk Plaza A-Blok No: 8 Kat: 10/55

Kocasinan - Kayseri

t: +90 352 221 16 16

bilgi@bilgegrafik.com

TASARIM

Ahmet Deniz DOĞAN

BASKI

Orka Matbaacılık, İncecik Mah.

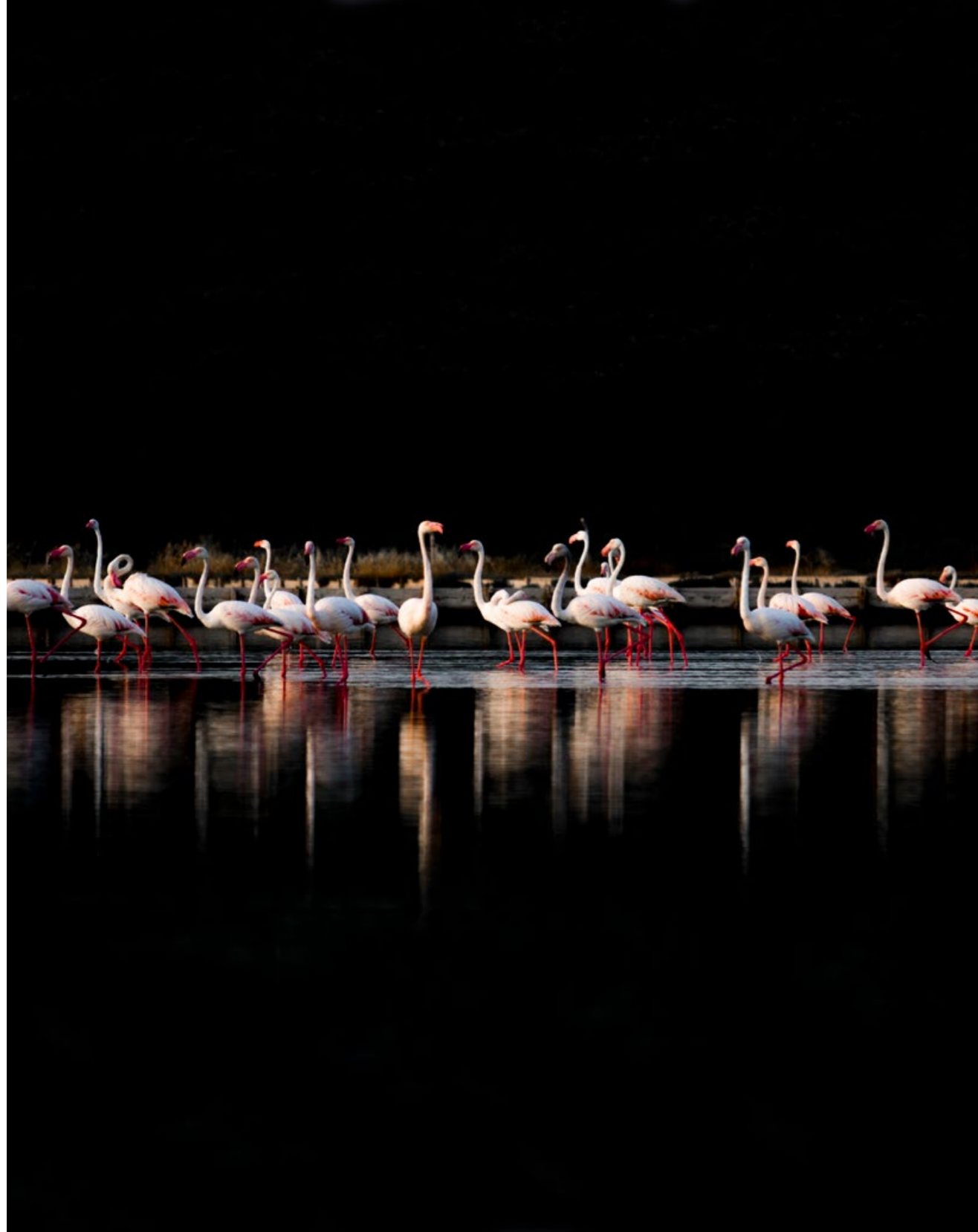
Çırağan Sk. No: 4 Melikgazi / KAYSERİ

info@orkamatbaa.com

T.: +90 352 322 17 00

Bu dergide yer alan yazı, makale, fotoğraf ve illüstrasyonların elektronik ortamlar da dahil olmak üzere çoğaltılma hakları yalnızca Kayseri Büyükşehir Belediyesine aittir. Yazılı izin olmadıkça makul alıntılar dışında bir kısmının ya da tamamının çoğaltılması yasaktır. Yayımlanan yazıların hukuki sorumluluğu yazarlarına aittir.

Dergimiz TÜRDEB -Türkiye Dergiler Birliği üyesidir.



▲ F.: F. Selçuk Özdiil

başkandan...

Şehir'imizden Selamlar

Geleneğin, kültürün ve sanatın hayata daha yakından karıştığı Ramazan ayını idrak ettiğimiz şu günlerde Şehir dergisi ile sizleri ziyaret etmenin mutluluğunu yaşıyoruz. Her sayı ayrı bir heyecan ve her sayı ayrı bir sevinç...

Kayseri bir kültür ve sanat şehri derken, Kayseri geleneğin sürekliliğinin kesintiye uğramadığı bir şehirdir derken ezber yapmıyoruz. Katıldığımız her toplantıda, bulunduğumuz her ortamda bunu görüyor ve duyuyoruz. Hatta bu bağlamda ödüller alıyoruz. Elbette bunları ödül alalım diye yapmıyoruz. Ama yaptıklarımızın görülmesi, bilinmesi ve takdir edilmesi de bizi daha da çok motive ediyor ve heyecanlandırıyor. Biz tarihî anlamda bir bilince sahip olan bu şehrin insanları olarak olağan hayatımızı yaşıyoruz. Gelenek, kültür ve sanat bizim hayatımızın bir parçası. Yaptığımız yayınlar, açtığımız kütüphaneler, düzenlediğimiz etkinlikler, BÜSAM, KAYMEK, SPOR A.Ş ve Erciyes A.Ş başta olmak üzere Kayseri Büyükşehir Belediyesi'nin tüm birimleri olarak yaptıklarımız bunların birer delilidir. Amacımız kültürü ve sanatı bir aksesuar olarak değil, hayatımızın bir parçası olarak telakki etmek ve bunun sürekliliğini sağlamaktır.

Bu anlamda Ramazan ayını da aynı bilinç ve şuurla geçireceğimizden emin olabilirsiniz.

45. sayısını çıkardığımız dergimiz yine önemli dosyalarla huzurlarınızda. Bu sayıda da alanında yetkin yazarlarımız ve araştırmacılarımız şehrimizin bir vechesini dile getirdiler. Kimisi yazı ile kimisi şiir ile kimisi fotoğraf ile şehrimizi tanıtmaya devam ediyor.

Bu sayımızda portre kısmında Mustafa Işık hocamız Ali Nisârî Efendi'yi kaleme aldı. Şehrimize ilmiyle katkıda bulunan önemli bir isim olan "Ali Nisârî

Efendi" yazısını ilgiyle okuyacağınızı umuyorum. Şehrimizin mekânlarını yazı ve fotoğrafları ile dile getiren Dursun Çiçek hocamız bu kez Kayseri'nin en önemli doğa güzelliği olan Zamantı Irmağı'nın kaynağını yazmış. "Zamantı'nın Gözü" yazısı birbirinden güzel fotoğrafları ile ırmak gibi akan bir yazı olmuş. Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı Kültür Yayınları sorumlumuz Mustafa



Erdoğan Kayseri tarihi ile ilgili "Kayseri'de Hitit Dönemi'ne Ait Kaya Anıtlar" konusuna değinerek yine harika bir yazı kaleme almış. Kayseri tarihi ile ilgili önemli bir yazı.

Ramazan ayı münasebetiyle dergimizde iki yazımız var. Birisi rahmetli Ümit Fehmi Sorgunlu'nun eski Ramazanları anlattığı yazısı, diğeri de Abdullah Ayata'nın "Cami-i Kebir'de Bayram Sabahı" yazısı. İkisi de birbirinden güzel yazılar.

Geçen sayı birinci kısmını yayımladığımız Kemal Göde hocamızın "Kayseri Hatıraları" bu sayıda tamamlanıyor. Mehmet Karaarslan'ın Vezirhanı yazısı, "Kaybolan Meslekler" bölümünde Ahmet Sıvacı'nın "Pantufleci" yazısı yine birbirinden ilginç örnekler sunuyor.

Söyleşi bölümümüzde ise şehrimizin önemli fotoğrafçılarından Metin Şimşek var. Mustafa İbakorkmaz yine harika bir iş çıkarmış. Keyifle okuyacağınızı umuyorum.

Şehrin Yüzleri, Şiir, Edebiyat, Kitabiyat ve Kayseri Mutfağı bölümlerimiz de birbirinden önemli yazılarla dolu.

Bir sonraki sayıda buluşmak dileğiyle şimdiden hem Ramazan'ınızı hem de Kadir Gecenizi ve Ramazan Bayramı'nızı tebrik ediyor, kitap ve dergi dolu bir hayat diliyorum...

Dr. Memduh Büyükkılıç

KAYSERİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANI

PORTRE

Ali Nisârî Efendi
Mustafa Işık

➔ 6



DOĞA

Şerefiye Köyüne Yolculuk
Dursun Çiçek

➔ 10



TARİH

Kayseri'de Hitit Dönemine
Ait Kaya Anıtlar
Mustafa Erdoğan

➔ 18



ŞEHİR VE RAMAZAN

O Eski Ramazanlar
Ümit Fehmi Sorgunlu

➔ 24



Cami-i Kebir'de Bayram Sabahı
Abdullah Ayata

➔ 28



KAYSERİ HATIRALARI

Kayseri Tarihi İle İlgili Aklımda
Kalan Önemli Bilgiler Hatıralar
Prof. Dr. Kemal Göde

➔ 34



MEKÂN

Vezer Han'ın Muhtemel Kitabesi
Mehmet Karaarslan

➔ 42



SÖYLEŞİ

Metin Şimşek'le Söyleşi
Mustafa İbakorkmaz

➔ 50



KAYBOLAN MESLEKLER

Son Kuşak Usta da Çekip Gitti
Ahmet Sivacı

➔ 58



ŞEHİRİN YÜZLERİ

Duran Ali Ağa
Meral Bulut

➔ 66



EDEBİYAT

Gün Ağrması
Bekir Göl

➔ 72



ŞEHİR VE ŞİİR

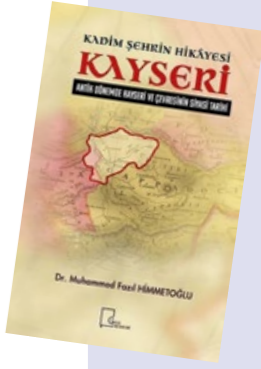
Sırların Efendisi Gazeli
Bekir Oğuzbaşaran

➔ 76

KİTAPİYAT

Kadim Şehrin Hikâyesi
Kayseri Kitabı Üzerine
Dursun Çiçek

➔ 78



SOFRA

Üzümlü Gerdan
Şehir Kültür Sanat

➔ 84



KÜLTÜRDEN

Şehirden Kısa Kısa Haberler
Şehir Kültür Sanat

➔ 86

Ali Nisârî Efendi

Mustafa Işık

Ali Nisârî, 1051/1641 yılında Aksaray'da, Şeyh Şaban Efendi'nin oğlu olarak dünyaya gelmiştir. İlköğrenimini, yani okuma-yazma, Kur'an'ı baştan sona okuma ve ezberlemeyi Aksaray'da Karabaş lakaplı Osman Efendi'den almıştır.

Delikanlılık çağında 1069/1658 yılında Konya'ya, 1071/1660'da Niğde'ye geçmiş; medreselerde o dönemde müfredat olarak okutulan ders ve kitapları okumuştur.

1075/1664 yılında Kayseri'ye gelmiştir. "Çifteler" diye bilinen şimdiki Gevher Nesibe Müzesi'nin küçüğüne, yani Gıyaseddin Medresesi'ne misafir olmuş, 10 gün kadar kalmıştır.

Bu sırada Kayseri Müftüsü Kara Mehmed Efendi'dir. Daha sonra Sivas, Tokat, Diyarbakır, Van illerini gezerek ilmini tamamlamaya çalışmıştır.

30 yaşına giren Ali Nisârî, baba ziyaretini gerekçe göstererek Van'dan ayrılmış, geçerken Kayseri'ye uğramıştır. Birkaç gün burada kalmış; Kayseri'ye yerleşme teklifine aynı gerekçeyle hayır demiş ve Aksaray'a dönmüştür. Karabulut'un anlattığına göre, Rumeli Kadıaskeri olan okul arkadaşı ve hemşehrisi Hoca Hamid Efendi'nin Aksaray veya Kayseri Kadılığı teklifine "Kayseri" diyerek buraya gelip yerleşmiştir.¹



Bu dönemde Kayseri'de âlimler azalmış, medreselerin seviyesinde düşüş başlamış; halk sıradan kimselerin eline kalmıştır. Ali Nisârî yaptığı çalışmalarla seviyeyi yükseltmiş; bu yüzden kendisine "Muhyi-i Kayseri/Kayseri'de ilmi yeniden ortaya çıkaran" unvanı verilmiştir.

Nisârî'nin Kayseri'ye geliş tarihi 1081/1670 olarak verilmektedir.²

Kayseri'ye geldiğinde ileri gelenler ve halk tarafından ilgi görmüştür. Kayseri'nin varlıklı ailelerinden Kalaycıoğlu³ İsmail Ağa kendisine ev, halayık ve çeşitli hediyeler vermiştir. Gürcü Hamamı'nın yönetim kuruluna almıştır. Misafir kaldığı Gıyasiye Medresesi'nin hocalığı verilmiştir.⁴

Kayseri'yi âlimler merkezi yapan nedenlerin tipik bir örneği de budur.

Bu dönemde Kayseri'de âlimler azalmış, medreselerin seviyesinde düşüş başlamış; halk sıradan kimselerin eline kalmıştır. Ali Nisârî yaptığı çalışmalarla seviyeyi yükseltmiş; bu yüzden kendisine "Muhyi-i Kayseri/Kayseri'de ilmi yeniden ortaya çıkaran" unvanı verilmiştir. Artık o, halkın gözünde "Koca Nisârî"dir.

1108/1696 tarihinde Kocabey Camii ve karşısındaki medrese, Ali Nisârî'nin teşvikiyle Abdulkerim Kocabey tarafından tamir ettirilmiştir.⁵

O asırlar, fıkhi mezheplerin çok önemsendiği dönemlerdir. Ali Nisârî Hanefî mezhebindedir. Hunat Medresesi'nde de ders vermiştir. Yetiştirdiği öğrenciler isim yapmışlardır. Biyografilerini yazdığımız Mehmed Remzi Efendi, Arıcızade Bekir Efendi, Mustafa Rıfkı Efendi bunlardan bazılarıdır. Oğulları Mehmed Nisârî ve Abdurrahman da öğrencileri arasındadır. Oğlu Abdurrahman, "Beliğ" takma adıyla şiirler yazan Kayseri şairlerindedir. Kayseri Kasidesi'nde onun ifadesiyle:

"Hall-i mesâil itmeye kadir kimesne çok / Adl üzre n'ola olsa kaza Kayseriyye'de / Asarıdır bu cümle Nisârî Efendi'nin / Virmiş ulemâ neşv u nema Kayseriyye'de"dir.⁶ Yani Kayseri'de sorunları çözecek kişiler çoğalmıştır ve bu durum Nisârî'nin eseridir.

² Ahmed Nazîf Efendi, Mir'at-ı Kayseriyye, s. 141.

³ Hâlen adlarına bir mescid bulunan bu ailenin bir hanımı için bkz. Işık, Tarihi Kayseri'de Kadının Adı, s. 75-76.

⁴ Ahmed Nazîf Efendi, Kayseri Meşhurları, s.31.

⁵ Ahmed Nazîf Efendi, Mir'at-ı Kayseriyye, s. 141.

⁶ Ahmed Emin Güven, Şair Belîğ, s. 76.



Düğün toplantılarında, diğer hususiyeti olan gün ve gecelerde, halkın çeşitli oyun ve eğlencelerle dolaşması mahallî bir gelenek hâline gelmişken Ali Nisârî Efendi hükümet merkezine başvurarak bu gibi şeriata aykırı şeylere mâni olunmasına dair birçok ferman çıkartmıştır ki bunların suretleri Şer’i Mahkemenin sicillerinde kayıtlıdır.

Sonraları zevk ve sefaya düşkün, ayaktakımı kişilerin münafık şikâyetleri üzerine⁷ Edirne’ye çağırılmıştır.

Beliğ (ö:1138/1725), babasının hayatını manzum/şair olarak yazmıştır. Bu manzume büyük ölçüde hayatının kaynağıdır.⁸ Buradan hareketle hadise şöyledir:

Amucazade Hüseyin Paşa’nın Kayseri seferi sırasında, şehre askeriyle girmek için fetva/izin istediğinde, “fakirlere güç olur” diye izin vermemiştir. 6 ay sonra Hüseyin Paşa’nın vezir olmasını fırsat bilen Kayseri’den düşmanı İsmail Ağa şikâyet etmiş; 1109/1697 yılında, Edirne’ye çağırılmıştır. Vezir; Kayseri, Edirne, İstanbul dışında bir yere sürülmesini emretmiştir.

8 Ahmed Emin Güven, Şair Beliğ, s. 108-118; Karabulut, Meşhur Mutasavvıflar, s. 216-224.

İslimye’ye sürgün edilmiş, Şeyhülislam’ın yardımıyla, 1110/1698 yılında İstanbul’a getirilmiştir.

Olanlara üzülen, sağlığı bozulan Ali Nisârî Efendi aynı yıl ölmüş; Topkapı Mezarlığı’na gömülmüştür.

Oğlu Abdurrahman Beliğ, manzum hayat hikâyesinden ayrı olarak, ölümüne şiirle tarih düşürmüştür:

*Feride’l asr... Mevlana Nisârî
Ki cem olmuşdı anda ilm u takva*

*Diyar-ı Kayseriyye içre ol zat
Yığirmi üç sene virmişdi fetva*

*Zeban-ı hamesi müsteftiyan
Beyan itmezdi “İlla kavlı-i akva”*

*Acep neyler ana cevreyenler
İderse Hazret-i Mevla’ya şekva*

*Beliğ’e böyle ilham oldı tarih
Nisârî oldı ehl-i dar-i me’va.⁹*

57 yıllık kısa bir ömür içine pek çok iş ve eser sığdırmıştır.

Eserleri:

1- el-Fevâidü’l Aliyyetu mine’l Mesâilî’ş Şer’iyye = Fetevâ Ali Nisârî: Türkçe fetvaları olup müftü olan oğlu Mehmed tarafından derlenerek kitap hâline getirilmiştir. Kitabın iki nüshası Kayseri Raşid Efendi Kütüphanesi’nde mevcuttur.¹⁰ Ayrıca çağdaş Rasim Deniz özel kütüphanesinde de bir nüshası vardır.¹¹

2- **Hâşiyetu alâ Şerhi Hidâyeti’l Hikme:** Bu eser, Kadı Miyr’in Hidâyeti’l Hikme isimli eseri üzerine Muslihuddin Lari’nin (979/1571) yazdığı şerhin haşiyesidir. Mantıkla ilgilidir. İstanbul kütüphanelerinde nüshaları vardır.¹² 1318/1900 tarihli

9 Ahmed Emin Güven, Kayseri’de Yazma Mecmualar, s. LXIX.

10 Karabulut, Yazmalar, I/19; Karabulut, Yazmalar Ansiklopedisi, II/1006; Bkz. Karabulut, Meşhur Mutasavvıflar, s. 233.

11 Cihan Okuyucu, “Rasim Deniz Yazmaları Kataloğu” Kayseri ve Yöresi Kültür, Sanat ve Edebiyat Bilgi Şöleni, Kayseri 2001, s. 527, 556.

12 Karabulut, Yazmalar Ansiklopedisi, II/1006; Karabulut, Meşhur Mutasavvıflar, s. 234; M. Tahir Bursalı, 2 /45; Nuran Altuner, Kayseri’de

salname/yıllıkta ziyaret yerleri arasında Kadı Miyr Haşiyesi müellifi Ali Nisârî¹³ olarak zikredilir.

3- Âdâbu Bahs ve’l Munâzara¹⁴

Çeşitli illeri dolaşan Ali Nisârî’nin Kayseri’yi tercih ederek yerleşmesi, Kayseri’nin “Makarr-ı ulemâ” oluşunun delillerindendir. Bilinen şekliyle Kalaycıoğlu ailesinin ilgisi bunun başlıca sebebidir. Toplumunu düzeltme çalışmaları yanında medreseleri de diriltmiştir. Ancak bir insanın her zaman dostu da düşmanı da olur. Düşmanlar uygun siyasi ortamları fırsat bilir. Burada öyle bir fırsatın kullanıldığını görmekteyiz. Şair oğlu Beliğ, durumu anlatırken:

*“Böyle bir kâmil-i hoş siret iken
Kayseri beldesine rahmet iken
Kavmine bak, ne dalalettir bu?
Ulemaya ne ihanettir bu?”*

der.¹⁵ Ancak bir grubun yaptığı bütün bir toplumu bağlamaz. Evladına gösterilen ilgi de bunun belgesidir. 1900 tarihli yıllıkta ziyaret yerleri arasında Ali Nisârî olarak zikredilmesi, o yıllarda şöhretinin devam ettiğini; 1110/1698 yılında İstanbul’da ölen Nisârî’nin unutulmadığını gösterir.

Kızı, İstanbul’da “İspiri” lakabıyla şöhret yapmış büyük bilginlerden bir zatla evlenmiş ve bu evlilikten torun Mehmed olmuştur. Mehmed Nisârî okumuş, İstanbul ve Medine gibi büyük İslam şehirlerinde hoca olmuştur. Dedesi Ali Nisârî’ye nisbetle ve muhtemelen amcası Mehmed’le karıştırılmasın diye “Hafid/Torun” lakabıyla meşhur olmuştur. Dedenin toruna uzanan bu ilim ağacı, babanın eseri dedenin mirası olmuştur. 1774 yılında İstanbul’da ölmüştür.

1834 tarihli Temettuat Defterinde, Kapan Mahallesi cemaati içinde, 1872 tarihli Kayseri Vergi Defteri kayıtlarında Kapan Mahallesi Kemerli Sokak’ta “Müftüzade Nisârî Efendi” geçmektedir. Üzerinde ağalara mahsus mal varlığı kaydı bulunmaktadır. Kardeşi İsmail Efendi, Ahmed Efendi ve Mehmed Efendi’nin mal varlıkları da benzer şekildedir.¹⁶ Müftüzade şöhretinden dolayı adı bile zikredilmeyen bu Nisârîzade hangi torundur? 1834 tarihi çok sonra olup aynı soydan gelen torunlardan birinin adı olmalıdır. İlim yolunda şöhret bulan Nisârî ve erken denecek yaşta ölen oğullarından sonra torunların varlıklı olma yolunda ilerlediklerini görüyoruz. Ancak Nisârî adının bu tarihe kadar uzanması şöhretinin ne kadar kalıcı olduğunun belgesi sayılabilir. ■

İstinsah Edilen Eserler, s. 24.

13 Kocabaşoğlu-Uluğtekin, Salnamelerde Kayseri, s. 134.

14 Karabulut, Yazmalar Ansiklopedisi, II/1006.

15 Karabulut, Meşhur Mutasavvıflar, s. 222.

16 İsmet Demir, Kayseri Temettuat Defteri, I/ 221-222.

7 Ahmed Nazîf Efendi, Kayseri Meşhurları, s. 31.

Zamanti'nın Gözü Şerefiye Köyüne Yolculuk

Dursun Çiçek

Toprağın, suyun ve pınarın da bir gözü olduğunu öğrendiğimde henüz çocuktum... Çiçekdağı'nın İbikli köyü Yılanlı mevkiindeki tarlamızda çalışan babam mola verdiğinde “Haydin göze gidelim biraz ferahlayalım” dediğinde içimden şaşkınlıkla “Hangi göze?” dediğimi hatırlıyorum. Çünkü benim için göz sende, bende, babamda, annemde, nenemde olandı. Bir de atımızın, koyunlarımızın, ineklerimizin gözleri vardı. Ve tabii her gün çırpınışını izlediğim, türkülerini dinlediğim gökyüzünün sakinleri kuşların...

Bir müddet söğütliklerin olduğu yere doğru yürüdük. Ortada ince ince sıızan bir çay, iki tarafında yaşlı ve genç söğüt ağaçlarının olduğu bir yer. Sonra babam bir kayanın dibine geldi ve eğildi. Elini yüzünü, boynunu, bağrını bir güzel yıkadı. Sonra eğildi ve kana kana su içti. O oh şükür deyişi hâlâ yâdımdadır. “Baba göz hani?” dediğimde, gülümseyerek topraktan berrak biçimde kaynayan suyu gösterdi. “İşte göz burası...”

Nasıl diyorum böyle göz mü olur? “Toprağın gözü mü suyun gözü mü, kayanın gözü mü?” diye sormaya devam ediyorum... Babam toprağın da gözü, suyun da gözü, aha bu akan çayın da gözü dedi ve ben bir müddet o gözde kaynayan suya baktım. Suyun berraklığında kendimi görünce bazen karşımdaki insanın gözlerinde kendimi gördüğüm

hatırıma geldi. Sonra evet göz bu dedim, toprağın ve suyun gözü... Toprak niye ağlıyordu ki diyerek uzaklaştım oradan. Toprağın gözünden sürekli kaynayan bir su akıyordu. Benim gözümden su aktığında ağlamış oluyordum ya ona benzettim bir bakıma... Kim bilir belki de gözyaşlarım bakışımı, gözümü temizliyordu. Ağladıkça daha iyi görüyordum

belki de görmem gerekenleri. Ya toprak? O da bizi ağlayarak mı görüyordu? Su, sadece toprağın gözünden değil özünden gelen bir şey. Gökten de yerden de akarken rahmet...

Toprağın ve suyun gözünü öğrendiğim o vakitten sonra ne zaman nerede bir göz görsem hemen babamla bu sohbetim yadıma gelir ve gülümserim. Görme-

nin ne olduğunu bir kez daha anlarım yeniden. Görmenin bir bilmek, anlamak, akletmek olduğunu tekrar düşünür ve ben de babam gibi gözün berrak ve buz gibi suyunda kendimi ferahlatırım...

Bizim Yılanlı'daki göz küçük bir gözdü. Akan su Cender Çayı'na anca kavuşuyordu. Hatta bazı yazlar etraftaki bostanlar sulandığı için ulaşamıyordu bile. Ama

denizlere ulaşan gözler vardı. Kızılırmak gibi, Sakarya gibi, Aras gibi, Seyhan gibi, Yeşilirmak gibi... Ve Zamantı gibi...

Bir gün Yusuf Yerli, “Bugün Zaman-tı'nın gözüne gidiyoruz” dediğinde heyecanla bu yazdıklarımı düşünmüştüm aslında. Yanımızda Mehmet Çayırdağ da var. Mehmet ağabeyle Kayseri'yi gezmek sırf bir mekânı gezmek değil,

Su, sadece toprağın gözünden değil özünden gelen bir şey. Gökten de yerden de akarken rahmet...

aynı zamanda bir tarihi gezmek, tarihin içinde yolculuk yapmak. Bazen bir kapı kolundan, bazen bir taştan, bazen bir türbeden, bazen bir kayadan başlar ve alır götürür sizi geçmişe... Geçmiş size yükler ve tekrar geri getirir... Bu anlamda tarih de bir g (öz)...

Yolumuzun üstünde o kadar çok eser var ki Mehmet Çayırdağ anlatıyor biz dinliyoruz. Karatay Hanı'ndan başladı, Fatih Sultan Mehmed'in kayınpederi Süleyman Bey ile devam etti. Melikgazi köyüne yaklaştığında duygusallaştı. Melikgazi Kayseri fatihi. Bu toprakları bize yurt yapanlardan. Kesikbaş hikâyesini anlattı. Yukarıdaki kaleyi gösterdi. Anlattıkları en ince detaylarına kadar o kadar önemli ki kayıt yapmazsak veya not almazsak aklımızda tutmamız imkânsız.

Yolumuz yaklaşık 150 kilometre. Pınarbaşı'nın Şerefiye köyüne gidiyoruz. Pınarbaşı da aslında bir pınarın gözü ile ilgili. Zamantı bu coğrafyadan çıktığı için diyorum önce, sonra ilçenin hemen yakınındaki bir başka pınarın gözü geliyor aklıma. Hâsılı Pınarbaşı da bir göz...

Köye varmadan Mehmet ağabey sağ tarafta boş tarlaların yanında bizi durduruyor. Uzunyayla'nın o temiz havasını içimize çekeceğiz diyorum. Arabadan inmemizi istiyor ve tarlaların içinden yürümeye devam ediyor. Uzunyayla... Ne türkülere, ne ağıtlara, ne şiirlere yurtluk yapmış... Tay kişnemeleri duyuluyor hâlâ karşı düzlükten... Ağlayan analar, düşünceli babalar görünüyor ağaç duldalarında. Avşar ağıtları yükseliyor birden. Sarıkamış'ta fidanı kalmış anaların, nenelerin sesi rüzgâra karışıyor...

Yürüyoruz... Bir müddet sonra dümdüz tarla gibi görünen mekân aniden değişti. Büyük ve uzun bir engebenin, bendin



Bulduğumuz yerin rakımı yaklaşık 1500-1600... Irmak buradan başlayarak Pınarbaşı, Tomarza, Develi, Yahyalı'yı geçer ve Büyükçakır'dan Adana iline geçer. Bir müddet Kayseri-Adana sınırında akan Zamantı, Mencez bölgesinden Aladağ'a geçer ve orada Göksu ile birleşerek Seyhan'ı oluşturur.

olduğu bir yere geldik ve "Haydi bakın bakalım ne görüyorsunuz?" dedi Mehmet Ağabey. Su bendi diye cevap verdik... Bilmiştik aslında... "Şu anda Hititler döneminden kalma bir barajın üstünde duruyorsunuz" dedi. Karakuyu denilen mevkide adına Karakuyu Hitit Barajı denilen yerdeymişiz. 1930'larda keşfedil-



Köyden göze doğru yürürken birden karşımıza yine tarih çıkıyor. Eyvanı hâlâ ayakta olan kapıya benzer yapı bizi heyecanlandırıyor. Mehmet ağabeye göre Hititler döneminden kalma...

miş ve hakkında ciddi epey yazı yazılmış. Hatta çıkarılan bazı malzemeler Kayseri Etnografya Müzesine götürülmüş...

Ben Uzunyayla'yı uzun uzun seyrederken Mehmet Çayırdağ bölgedeki Hitit izlerini anlatmaya devam ediyordu. Tekrar arabamıza bindik ve hemen kısa

bir süre sonra Şerefiye köyüne geldik. Arabadan inerek yürümeye başladık.

Şerefiye köyü bir Çerkez köyü... Uzunyayla'nın Çerkezleri ve Çerkez köylük meşhurdur. Çerkez köylük temizliği ve düzenliliği ile hemen fark edilir zaten. Kırk-elli haneli bir köy Şerefiye... 1900'lü yılların başında gelmiş köylükler buraya

Kafkasya'dan... Çerkezler Şerefiye'ye Astemirey diyorlar. Köyde yaşayan Çerkezler ağırlıklı olarak Kaberdey...

Köyden göze doğru yürürken birden karşımıza yine tarih çıkıyor. Eyvanı hâlâ ayakta olan kapıya benzer yapı bizi heyecanlandırıyor. Mehmet ağabeye göre Hititler döneminden kalma kaleye

benzer kalıntılar. Önce tarihî kalıntıları geziyoruz. Mehmet ağabey yukarıdan göze inebileceğimizi söylüyor. Gerçekten de kaleyi andıran bir görünümü var. Ama emin olamıyoruz. Geçmiş bir taş yığını gibi gözümüzün önünde. Geçmiş kronolojikten kurtarıp tarih yapabilmek o taş yığınlarının ötesini görebilmek ve anlayabilmekte. Yazılmamış tarih sadece bir geçmiş yığını...

Yeterince fotoğraf çektikten sonra göze inmeye başlıyoruz. Zamantı'nın doğduğu yere çok yakınız. Bir mekâna giderken orası ile ilgili türkü, şiir var mı öncesinden tetkik ederim. Özellikle Zamantı ile ilgili bir türkü bulamadım ama Sarıkamış türküsünün bir Avşar ağdı olduğunu biliyorum. Bu bölgede, dere ile, ırmak ile, çay ile ilgili yakılmış tüm ağıtlar aslında Zamantı ile ilgili... Ama iki şiir buldum Zamantı ile ilgili... Bulduğum ilgili iki şiirin çıktısını aldığım için yürürken şiirin birini okumaya başlıyorum.

*Zamantı ırmağı heybetli akar,
Her şey tesbih eder, denizler, dağlar,
Ferasetli insan, ibretle bakar,
Mecnun gibi insan, gönülden ağlar.*

*Şükürler, övgüler, ya Rabbi sana,
Çağlıyor suyundan, iç kana kana,
Irmak da zikreder, tesbihden yana,
Rabbimin aşkıyla akıp da çağlar.*

*Anadolu nehri, Zamantı suyu,
Yurdunda gariptir, Yusuf'ca kuyu,
Uzaklaştırdılar Kur'an'dan, uyu!
Balık avlar gibi, tuzaklı ağlar.*

*Kayseri'den doğup, gözden akarsın,
Feryad ettirip de, yürek yakarsın,*

*Gencecik insanı boğup bakarsın,
Ananın özünden akıyor yağlar.*

*Nice insanların kanına girdin,
Kastın mı var söyle ne senin derdin?
Rabbim mi emretti, yerlere serdin?
İsyankâr değilim, Hak emri bağlar.*

*Şair Kul Armağan, ibretle bakar,
Sular da Mevlâ'nın, emriyle akar,
Irmakta ölenler, yürekler yakar,
Boğulmayan şanslı, şükretsin sağlar.*

Adem Armağan'ın şiirini okuduktan sonra dereye inmiştik bile... Suyun en az olduğu zamandayız. Ama yine de gözler ıslak ve nemli... Berrak akan yerde suyumuzu içip yüzümüzü yıkarken bir müddet ağaçların duldasına oturup sohbet ediyoruz.

Zamantı'nın Seyhan'a nasıl karıştığını anlatıyor Mehmet Çayırdağ... Bulduğumuz yerin rakımı yaklaşık 1500-1600... Irmak buradan başlayarak Pınarbaşı, Tomarza, Develi, Yahyalı'yı geçer ve Büyükçakır'dan Adana iline geçer. Bir müddet Kayseri-Adana sınırında akan Zamantı, Mentez bölgesinden Aladağ'a geçer ve orada Göksu ile birleşerek Seyhan'ı oluşturur.

Zamantı'nın en deli akan kısmı Yahyalı bölgesinde... Hatta orada rafting bile yapıyorlar son zamanlarda. Burada böylesine sessiz ve sakin bir biçimde akan Zamantı çevresindeki bütün suları kendine çekerek koca bir ırmak hâline geliyor. Etrafındaki topraklara can verirken, pek çok şiirlere ve ağıtlara konu olan canlar da alıyor. Zamantı'da boğulan insanların hikâyesinin çok olduğu besbelli.

Irmaklar, nehirler, çaylar toprağın gözleri... Toprak özünü gözünden çıkarır

ve ummana gönderir. Onun kaderi de bu. Su akar. Akış onun seyrusülûku... Akacak, seyrusülûkünü tamamlayacak ve ummanına varacak. Külli anlama katılacak ve sonra buharlaşacak ve miracını gerçekleştirecek yeniden rahmet olmak için... Sohbet koyu, düşünceler ve hayaller kavi... Dönüşe geçiyoruz. Dilimde yine bir Zamantı şiiri... Ne güzel yazmış Yunus Zeyrek:

*Pınarbaşı'ndan bir yol geçer
Kıvrım kıvrım, köprü köprü uzanır
Seneler geçse aramızdan
Yollar beni tanır.*

*Burada kayalar dilsiz değil
Akarsularıyla destan söyler gibi
Sanki unutulmuş bütün geçenler
Her şeyi baştan söyler gibi...*

*Sabahın birinde suları dinledim
Zamantı kıyısında yapayalnız
Ey Pınarbaşı'nın ak alınlı çocukları
Irmak türkülerinde siz vardınız.*

*Irmak türküleri yanık olur
Bir ayrılık söyler, bir yoksulluk
Dillerde ağıtlar kavrulur
Yüreklerde bolluk...*

*Zamantı sularında güneş yıkanır
Sonra selâm durur Şirvan dağına
Her akşam bir gül bırakır
Uzunyayla toprağına.*

*Bir ney faslı başlar dallarda
Kuşlar dalmış uyur gibi
Oluklarda sular ağlaşır
Kerem'in feryadı duyulur gibi.*

Kayseri'de Hitit Dönemine Ait Kaya Anıtlar

Mustafa Erdoğan



Hitit adı ile anılan Hint-Avrupalı halk kendine “Nesili” yani Nesice konuşanlar adını vermiştir. Nesili sözcüğü Kültepe'nin eski adı olan Neşa'dan gelmektedir. Ancak Nesice konuşanlar bütün yazılı metinlerde, ellerinde bulundurdukları Anadolu'yu Hatti ülkesi olarak adlandırmıştır. Hititçe, 1917'de Çekoslovak bilim adamı Hrozny tarafından bir Hint-Avrupalı dil olarak çözüldükten sonra Hititlerin Anadolu kökenli olduğu anlaşıldı.

Hitit dünyasında kullanılan ikinci bir yazı sistemi olan hiyeroglif yazısının da Luwiler tarafından icat edildiği sanılmaktadır. Mısır'daki gibi bir resim yazısı olan, Hitit ya da daha doğru bir anlamla Luwi hiyeroglifleri, özellikle büyük boyutlu kaya yazıtlarında ve mühürler üzerinde Hitit İmparatorluğu Dönemi'nde kullanılmıştır. İmparatorluğun yaklaşık MÖ 1200 tarihlerinde çöküşünden sonra Güneydoğu Anadolu ve Kuzey Suriye'de varlıklarını sürdüren Geç Hitit Devletlerinde yaygın olarak stel denilen dikili taşlar uygulama alanı bulmuştur.¹ Kızılırmak kavsi içinde kalan, genellikle dağlık alanlar arasındaki geniş düzlüklerle kaplı olan bu coğrafya araştırmacılar tarafından Hitit anavatanı, başka bir deyişle Hititlerin kendi ülkelerinden söz ederken kullandıkları gibi Hatti toprakları olarak kabul edilir. Hitit metinleri, Eski Çağ tarihi araştırmalarında çok önemli bir kaynak grubu oluşturmaktadır. Anadolu'nun batısı, kuzeyindeki kıyı kesimleri ile kuzeydoğusundaki Kafkaslar, doğusundaki Transkafkasya ve İran, güneyindeki Mezopotamya ve Suriye'nin batısındaki çeşitli uygarlıklara ev sahipliği yapmıştır.²

Doğal kaya yüzeylerini kabartmalarla bezemek MÖ III. bin yıldan itibaren Ön Asya'da (Mezopotamya-İran) bilinmektedir. Eski Hitit Krallık Çağı'nda henüz var olup olmadığını bilmediğimiz kaya kabartmaları, Hititlere özgü bir sanat dalı olarak gelişmiş ve imparatorluk dönemi içerisinde geniş bir yayılım alanı göstermiştir.³ Hititlerin ya da daha genel bir terimle Hint-Avrupalı toplulukların Anadolu'ya Trakya ve Boğazlar üzerinden, doğuda Kafkaslar yoluyla derbent kapılarından, hatta Balkanlar'ın Karadeniz'e olan kıyılarından deniz yoluyla Orta Karadeniz'e geldikleri yönünde varsayımlar bugün tartışma konusu olmaktadır.⁴

MÖ II. bin yılın ikinci yarısında, Hititlere özgü bir sanat dalı olarak geliştiğini gördüğümüz kaya anıtları, ülkenin önemli doğal yol güzergâhları ve kutsal sayılan su kaynaklarının yakınında bulunan kaya yüzeylerine rölyef olarak işlenmişlerdir. Hitit kaya kabartmaları olarak yapılan anıtların üzerinde tanrı ve tanrıçalar, Hitit büyük krallıkları ve imparatorluğa bağlı devletlerin yerel kral tasvirleri yer almaktadır. Kaya anıtların yapılmasındaki amaç tanrıların kutsanmasıdır. Hititlere ait büyük krallıkların kültürel bakımdan gelişmiş olması, zengin topraklara sahip güney ülkelere inme siyaseti sonucu kaya anıtlarının bu bölgede sayıları artmıştır. Bu bölgeyle de kalmamış Batı Anadolu'ya kadar uzanan geniş bir coğrafyaya yayılmıştır. Hitit kaya anıtları üzerinde bulunan hiyeroglif yazıtlar ve üzerinde betimlenen tasvirler kaya

- 1 Mustafa Erdoğan, “Kayseri’de ve Kayseri Arkeoloji Müzesindeki Hitit Dönemine Ait Eserler” (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, 2021), 152.
- 2 Duran Yener, “Hitit Dönemi Anadolu Coğrafyasının İncelenmesinde Yeni Bir Yaklaşım” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, 2003), 11.
- 3 Mehmet Nahit Çiçek, “Hitit İmparatorluk Dönemi Kaya Anıtları” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuklu Üniversitesi, 2009), 1.
- 4 Erdoğan, “Kayseri’de ve Kayseri Arkeoloji Müzesindeki Hitit Dönemine Ait Eserler”, 153.



▲ Fotoğraf 1: İmamkulu Kaya Anıtı (Kaynak: (https://www.hittitemonuments.com 12.03.2020))



▲ Şekil 1: İmamkulu Kaya Anıtı Çizimi Kaynak: (https://www.hittitemonuments.com 12.03.2020))

anıtlarının tarihinin belirlenebilmesi ve anıtın üzerindeki kral, kraliçenin belirlenebilmesi açısından çok önemlidir.

Genellikle kaya anıtlarının üzerinde dinsel kutsamayı anlatan çoklu sahneler olduğu gibi tek bir figür şeklinde de

görülür. Hitit kaya anıtlarının yapılmasındaki amaçlar arasında Hititlerin siyasi gücünü, egemenliğini göstermek yanında dinsel özelliklerini anlatmak da vardır. İmparatorluk dönemi kaya anıtları MÖ 13. yüzyıla tarihlenir. Hititlerin yıkılışından sonra başlayan Geç Hitit Devletleri Dönemi'nde de görsel sanatlar içerisinde yapımına devam edilmiştir.

1)- İMAMKULU KAYA KABARTMASI

İmamkulu kaya kabartması Kayseri ilinin Develi ilçesine bağlı İmamkulu köyünde yer alan Şimşekkayası üzerinde yer alır. Kaya kabartmasının diğer adı Şimşekkayası olarak da geçmektedir. Kaya kabartması eğimi az olan bir yamaçta bir kayanın yüzeyi düzeltilerek yapılmıştır.⁵ Kaya kabartması ilk defa 1934 yılında Kemalettin Karamete tarafından keşfedilmiştir.⁶ Kabartma ile ilgili ilk bilimsel yayın 1935'de Louis Delaporte tarafından yapılmıştır.⁷ İmamkulu kaya kabartmasında kral ve tanrılar resmedilmiştir.⁸

Kayanın üzerindeki anıtta tasvirler ve figürler üç grup halinde düzenlenmiş olan sahneye yerleştirilmiştir.⁹

Kabartmanın sol tarafında bir kral tasviri yer alır. Kabartmada bulunan figürün üzerinde dizlere kadar inen elbise ve ucu kıvrık pabuç vardır. Kralın ileriye doğru uzanmış sol elinde bir mızrak vardır. Sağ elinde ise omzuna asılı bir yay bulunmaktadır. Figürün baş

- 5 Ömer Yılmaz, "Hitit Dönemi Kaya Anıtları" (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuklu Üniversitesi, 2002), 64.
- 6 Kutlu Emre, "İmamkulu Anıtı", içinde *Kayseri Ansiklopedisi* (Kayseri: Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, 2013), 3:275.
- 7 Akgül Sarı, "İmamkulu Kaya Kabartması Tomarza'da Büyük Hitit Medeniyetinin İzi", *Şehir Kültür Sanat Dergisi*, Ocak 2019.
- 8 *Medeniyetler Beşiği Kayseri* (Kayseri: Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, 2018), 184.
- 9 Kutlu Emre, "İmamkulu Anıtı", içinde *Kayseri Ansiklopedisi*, 3:275.



▲ Fotoğraf 2: Fraktin Kaya Anıtı Kaynak: (https://www.hittitemonuments.com 12.03.2020))



Kohlmeyer 1983



Kohlmeyer 1983

▲ Şekil 2: Fraktin Kaya Anıtı Çizimi Kaynak: (https://www.hittitemonuments.com 12.03.2020))

kısımında kalot tipi bir başlık bulunmaktadır. Kralın adı Hitit hiyeroglifi ile "Te-su-pa" şeklinde yazılmıştır. "Te-su-pa" bir Hurri kökenli isim olduğu için bölgenin Hurriler tarafından iskân edildiği düşünülmektedir.¹⁰

Kral tasvirinin ön kısmında, başları öne doğru eğilmiş iki dağ tanrısının sırtına basan Fırtına Tanrısı tasvir edilmiştir. Tanrı, iki boğanın çektiği arabaya sol ayağı ile basmaktadır. Fırtına tanrısı sol eli ile dizginleri tutar şeklinde, sağ eli ile de tuttuğu topuzu fırlatır şeklinde betimlenmiştir. Tanrının önündeki hiyeroglif yazı, "Göğün Fırtına Tanrısı" olduğunu göstermektedir. Tanrının arabasını çeken boğaların isimlerinin Hurri ve Serri olduğu tahmin edilmektedir.¹¹

Kabartmada yer alan üç dağ tanrısından solda birbirine yakın olan ikisi üzerine Fırtına Tanrısı ve arabası basmaktadır. Bu iki dağ tanrısı Namni ve Hazzi dağ tanrılarıdır. Arabayı çeken boğaların ön ayakları üçüncü dağ tanrısına basmaktadır. Figürde yer alan aslan adamlar yukarıya kaldırdıkları elleriyle dağ tanrılarını taşımaktadırlar. Dağ tanrılarını külahlı olup üzerine basan arabayı kaldırmak için başları öne eğik şekilde durmaktadır. Dağ tanrılarının elleri göğüslerinin biraz yukarısında birbirlerine birleştirilmiş şekilde durmaktadır. Bu üç tanrının, bulunduğu coğrafyanın dağlarını temsil ettiği tahmin edilmektedir. Kabartmanın sol tarafında çift başlı kartallar üzerinde duran bir tanrıça tasviri görülmektedir. Bu tanrıça tasviri çok silik durumda olup profilden tasvir edilmiştir. Tanrıçanın üzerinde uzun bir giysi ve başında ise polos tipi bir başlık bulunur. Ekrem Akurgal'e göre bu tasvir Teşup'un eşi tanrıça Hepat'tır.¹² Sahnedeki boşluklar kuş ve geyik gibi hayvan figürleriyle doldurulmuştur.¹³ Bu kaya anıtı Hitit İmparatorluk dönemine aittir. (Fotoğraf 1, Şekil 1)¹⁴

2- FRAKTİN KAYA ANITI

Yeni adı "Gümüşiören" olan Fraktin, Develi ilçesi merkez bucağına bağlı bir köydür.¹⁵ Kayseri'nin kuzeydoğusunda Fraktin mevkiindeki kayalıklarda yer alan kaya anıtında iki ayrı sahne görülmektedir.

Soldaki sahnede karşılıklı iki şahıs ve aralarında bir sunak bulunmaktadır. Figürlerin üzerlerinde eteğe benzeyen kısa elbise bulunmaktadır. Başlarında sivri şapka bulunmaktadır. Bunlardan sağdakinin sol omzunda bir yay olup belinde de bir

- 10 Yılmaz, "Hitit Dönemi Kaya Anıtları", 71-72.
- 11 Yılmaz, "Hitit Dönemi Kaya Anıtları", 71-72.
- 12 Yılmaz, "Hitit Dönemi Kaya Anıtları", 71-72.
- 13 Hasan Elmaağaç ve Hamdi Biçer, *Kayseri Müzeleri ve Ören Yerleri* (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2007), 28.
- 14 Emre, "İmamkulu Anıtı", içinde *Kayseri Ansiklopedisi*, 275.
- 15 Abdullah Satoğlu, *Kayseri Ansiklopedisi* (Ankara: Kültür Bakanlığı Kültür Eserleri Yayınları, 2002), 120.

kılıç vardır, sağ eliyle içki sunmaktadır. Tanrı da sağ eliyle omzuna dayadığı litusu tutmaktadır. Hiyeroglif yazısından da anlaşılacağı üzere sağdaki kral III. Hattuşili, soldaki ise Fırtına Tanrısı Teşup'tur.¹⁶

Kabartmanın sağ tarafındaki sahnede ise iki kadın figürü görülmektedir. Solda tahtın üzerinde oturan bir tanrıça sol elinde bir kadeh tutmaktadır. Sağdaki kadın figürü ise ayakta durmuş şekilde içki sunmaktadır. Hiyeroglif yazılardan bunun III. Hattuşili'nin eşi Puduhepa olduğu anlaşılmaktadır. En sağdaki hiyeroglif yazıda Kizzuvatna yazmaktadır. (Fotoğraf 2, Şekil 2)¹⁷

Bazı tarihçilerin belirttiği üzere Fraktin'deki kaya anıtı herhangi bir şehir kalıntısı değil, eski bir anıya üzerine konulmuş işaretlerden biridir.¹⁸

3- TAŞÇI I KAYA ANITI

Taşçı I kaya anıtı 1906 yılında Hans Rott tarafından ilk defa keşfedilmiştir.¹⁹ Anıt Kayseri ilinin Develi ilçesi Bakırdağ beldesinde bulunmaktadır. Bu anıt III. Hattuşili ve eşi Puduhepa dönemine aittir. Taşçı anıtı, yapay düzeltilmiş kalker yüzeyine kazılarak işleniş biçimiyle Fraktin kaya anıtından ayrılır. Taşçı I kaya anıtı daha sonra 1947 yılında da Ekrem Akurgal ve Sedat Alp tarafından bulunmuştur. Taşçı I anıtında sola doğru üç figür yer alır. Önde yer alan iki figürün özelliklerine göre rahip oldukları tahmin edilmektedir. Soldaki figürün bir kadın tasviri olduğu görülmektedir. Taşçı I kaya anıtı aşındığı için figürlerin boyu konusunda net bir bilgi yoktur. Anıtın

- 16 Mustafa Erdoğan, Kayseri'de ve Kayseri Arkeoloji Müzesindeki Hitit Dönemine Ait Eserler, (Kayseri: Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, 2022), 188.
17 Tevfik Elkovan, Kayseri'de Hitit Kaya Anıtları (Kayseri: Erciyes Üniversitesi Yayınları, 1997), 45.
18 Satoğlu, Kayseri Ansiklopedisi, 232.
19 Serdar Girginer, Develi Guide (Kayseri: Develi Belediyesi Kültür Yayınları, 2015), 34.



▲ Fotoğraf 3: Taşçı I Kaya Anıtı Kaynak: (https://www.hittitemonuments.com 12.03.2020)



Drawing by Ignace Gelb, 1939

▲ Şekil 3: Taşçı I Kaya Anıtı Çizimi Kaynak: (https://www.hittitemonuments.com 12.03.2020)

solunda yer alan figürün III. Hattuşili olduğu tahmin edilerek diğer figürlerin kral ailesine ait kişiler olduğu tahmin edilmektedir. Kaya anıtının aşırı tahribat görmesi ve farklı bir teknikle kazınması nedeniyle hiyeroglif şekiller tam olarak okunamamaktadır. Kaya anıtının solunda yer alan hiyeroglif şekiller tahminlere göre "Büyük kral Hattuşili, büyük kral kahraman" olarak okunmaktadır. Kadın figürün üzerindeki işaretler "Lupaki", ortadaki erkeğin başı üzerindeki işaretler ise, "manaza" şeklinde okunmuşsa da kesin değildir. (Fotoğraf 3, Şekil 3)²⁰ Taşçı I kaya anıtı III. Hattuşili Dönemi'ne aittir.

20 Yılmaz, "Hitit Dönemi Kaya Anıtları", 71-72.

4- HANYERİ (GEZBEL) KAYA ANITI

Hanyeri (Gezbel) kaya anıtı Erciyes Dağı'nın güneydoğusunda, Hanyeri köyünün 800 m kuzeyinde Gezbeli mevkiindedir.

Hanyeri köyüne giderken yolun solunda kayalara T şeklinde kompozisyonda işlenmiştir.

Kaya anıtının merkezinde yer alan tasvir hiyeroglif yazısından anlaşıldığı üzere kral III. Arnuvanda'nın oğlu II. Murşili'dir.²¹

21 Elkovan, Kayseri'de Hitit Kaya Anıtları, 54.

Kral figürünün arka kısmında hiyeroglif yazı bulunmaktadır. Hiyeroglif yazı "kral Tarhunta-mi" olarak okunmuştur. Kral sola doğru adım atmış şekildedir, başında kalot tipi bir başlık bulunmaktadır. Kralın üzerinde kısa bir tunik, dizlerini açık bırakacak şekilde tasvir edilmiştir. Kral tasvirinin ayağında ucu kıvrık ayakkabılar vardır. Sağ eliyle mızrağı tutan kral, sol eliyle ise omzuna asılı yayı tutmaktadır. Kralın belinde hilal kabzalı tipik bir Hitit kılıcı bulunmaktadır. Kılıç beldeki kemerde etek üzerinde eğik bir şekilde tasvir edilmiştir.

Kabartma anıtının sol kısmında, kral betimlemesinin başı hizasında fırtına tanrısının kutsal boğası sağa doğru dönük bir şekilde durmaktadır. Boğanın arka ayakları bir sunağa, ön ayakları ise dağ tanrısının omzuna basmaktadır. Kabartmadaki boğa, fırtına tanrısını temsil etmektedir. Dağ tanrısının vücudu cepheden, başları ise profilden gösterilmiştir. Dağ tanrısının üzerindeki elbise yere kadar inmektedir ve ayakları görünmemektedir. Dağ tanrısının üzerindeki elbisede yer alan yatay sivri çıkıntılar dağları sembol etmektedir. Dağ tanrısının önünde yer alan hiyeroglif işaretler "kral dağ Şarruma (Dağın Kralı Şarruma)" olarak okunmuştur. Kral başının ön kısmında yer alan hiyeroglif işaretler ise "kral Karaş-muwa" olarak okunmuştur. (Fotoğraf 4, Şekil 4)²²

Gezbeli kaya anıtı MÖ 13. yüzyıla tarihlendirilmektedir. Bölgenin yerel kralı tarafından yörenin dağ tanrılarının kutsandığı kabartma, Kizzuvatna'ya bağlanan güney yolu üzerinde bulunmaktadır.²³

22 Yılmaz, "Hitit Dönemi Kaya Anıtları", s. 71-72.

23 Yılmaz, "Hitit Dönemi Kaya Anıtları", s. 71-72.



▲ Fotoğraf 4: Hanyeri Kaya Anıtı Kaynak: (https://www.hittitemonuments.com 12.03.2020)



K. Kohlmeyer, 1983

▲ Şekil 4: Hanyeri Kaya Anıtı Çizimi Kaynak: (https://www.hittitemonuments.com 12.03.2020)

O Eski Ramazanlar

Ümit Fehmi Sorgunlu

Kayseri’de Ramazan hazırlığı aylar öncesinden başlardı eskiden. Üç ayların başlaması Ramazan’ın en büyük ve en güzel habercisiydi. Üç ayların girmesiyle birlikte Recep ve Şaban ayına mücevher gibi serpiştirilen mübarek günlerde oruçlar tutulur, beden oruca hazırlanırken ruh da manevi bir atmosferle huzura kavuşurdu.

Ramazan’ın başlamasına doğru da bir çuval un ve yağ alınır, yufkalar pişirilir, keteler yapılırdı. Yapılan yufkalar tahtaların üzerine bizim boyumuzca konulur ve kurumaya bırakılırdı. Ramazan’ın başladığı ilk teravih akşamı ise camiler dolup taşardı. Babaannem o akşam gece (sahurda) yenecek yufkaları ıslatır, hoşafı hazırlar, soğuması için avluya bırakırdı. O zamanlar buzdolabı falan yoktu. Biz ise kardeşimle ben, gece bizi sahura kaldırması için babaannemi tembihlerdik. Ramazan’ın ilk günü





olduğu için oruç tutmamıza müsaade edilir ve o gece uykulu gözlerle kalkar, yufka böreğinin başına kurulurduk. Uykulu gözlerle diyorum ama az sonra

sahura kalkmamızın sevinciyle uyku falan kalmazdı. Ertesi gün oruçlu olmamızın keyfini çıkarır, anneme canımızın istediği yemekleri sıralardık. Ama Ramazan'ın

ilerleyen günlerinde küçüklüğümüz bahane edilerek fazla oruç tutmamız yasaklanırdı.

Hevesle oruç tuttuğumuz, sahura kalkmak için kardeşimle yarıştığımız o

eski Ramazanlar bir sinema şeridi gibi geçer hep gözlerimin önünden. Oruç tutmadığımız günler sahura kalkmak bir mesele olurdu bizim için. Akşamdan babaanneme yalvarır, annemi tembihler,

sahura kalkmak için her türlü duygu sömürüsünü yapardık. Çoğu kez de atlatırdık ama mutlaka ben hoşaf kâsesinin şıkirtısına uyanırdım. Fakat babamın korkusuyla yerimden kımıldayamazdım. Yaşımızın küçük olması oruç tutmamızı engellerdi. Yalvaran gözlerle babaannemin gözlerine bakardım. Babaanneme kalsa gel diyecek ama babam yok derdi. Babam yok derdi fakat şıkırdayan hoşaf kâsesinin, pişen yufka böreklerinin kokusu içimden giderdi. Sanırım bakışım yalvarışımın üstün gelmiş olurdu ki babaannem dayanamaz sofraya çağırırdı. Nedense sahura kalkmanın zevki bir başka olurdu. Kapının önünde maniler söyleyerek gezen davulcuya pişen böreklerden götürmek için adeta yarışırdık kardeşimle. Davulcu börekleri aldıkça daha bir iştahla sallardı çomağını.

Oruçlu olduğumuz günler, babaannem bizi sırtında taşır, babam da iftara istediğimiz şeyleri alırdı. Ben en çok tatlı getirmesini isterdim. Akşama doğru babamın yolunu gözler, bizim için getirdiklerini daha eve girmeden kapışırdık. Getirdiği tatlı türü şeyleri elimize alır, diğer komşu çocuklarıyla birlikte iftar topunun atılmasını beklerdik dışarıda. Top atıldığı zaman da elimizdekilerle oruçlarımızı açar, “top atıldı” diye bağışarak evlerimize koşardık. O gün akşama kadar büyüklere naz güttürür, akşamları da babamla karagöz oyunlarına giderdik. Çoğu kez de ben babamla birlikte teravih için Lale Camii'ne gider vaaz dinlerdim. O huzur dolu günlerin özlemini hâlâ içimde hissederim.

Bayram yaklaşırken bizim ailede bir kıpırdanma olurdu. Bayramlık elbiseler, hediyeler alınır, yahni için nohut ve pirinç birkaç gün önceden hazırlanırdı. Babaannem ise tahta oklavanın başına geçer bir güzel baklava açardı. Bayram sabahı babamla erkenden camiye giderdik. Cami dönüşü yemekler hazırlanmış olur, hemen sofraya otururduk. Yemek yerken benim gözüm hep o bol cevizli baklavada olurdu. Ama ancak bir iki dilim almama müsaade edilirdi. Çünkü gelen giden akrabalara ve eşe dosta ikram edilecekti.

Bir başka olurdu o eski Ramazanlar, neşe içinde geçerdi bayramlar. Şimdi her Ramazan bir evvelkine oranla daha yenilenmiş olarak ve eski geleneklerinden bir şeyler kaybetmiş olarak geliyor. O eski manevi huzuru ve neşeyi bir türlü bulamıyorum. Kim bilir, belki de artık elinde iftarlıkla dönen bir baba, sırtında taşıyan bir babaannenin olmamasından mıdır nedir? ■

Cami-i Kebir'de Bayram Sabahı

Abdullah Ayata



Son oruç tutulup iftar açılınca Cami-i Kebir'i bir heyecan kaplar. Mabedin ihtişamlı minaresinin tuğlaları titreşerek huşu içerisinde birbirlerine daha da yaklaşır sıklaşırlar. Alemi gökyüzüne uzatmış muhteşem minare kıyamda, cami kubbeleri rükü vaziyetinde ertesi sabah kılınacak bayram namazını beklemeye başlarlar sevinçle, heyecanla. Sabırsızlıkla gün ağarma vaktini beklemeye başlarlar. Hemen güney yanı başlarında, içerisinde metfun olan Danişmendli Melik Mehmet Gazi ve zamanın bazı alperenlerinin yatmakta olduğu türbeyi minnetle izle-



yip sessizliğini dinleyerek... 1135 yılından beri inşa edilerek ayakta kalmalarına sebep olan Melik Mehmet ile emeği geçen ustalara, işçilere bir kez daha şükranlarını sunarlar. Birebir yaşamış oldukları yedi tuğla olayını zaten hiç akıllarından çıkarmamaktadırlar.

Cami inşaatını tek başına üstlenip tüm masraflarını karşılamayı aklına koyan Mehmet Gazi, görevli mimar ve ustalara hiç kimseden yardım almamalarını sıkıca tembihler. İnşaat başlayıp yapı şekillenmeye başlayınca ustaların yanına gelen yaşlı bir teyze cami inşaatına yedi adet tuğla bağışlayarak katkıda bulunmak istediğini söyler. Sorumlu mimar, böyle bir bağışı kabul edemeyeceklerini, hiçbir yerden yardım almamaları hususunda Melik Mehmet'in kesin emri olduğunu söyleyip tüm ısrarlarına rağmen yaşlı teyzenin bağışını kabul etmez. Teyze, yanında getirmiş olduğu tuğlaları geri götürmek istemez. Yalvarır yakarır, ustalara birkaç gün yemek ikramında

bulunarak, “ne olur bir köşeye sıkıştırın benim tuğlalarımı” diye yalvarır. Onlar, sonunda bu gönülden gelen ısrar ve yalvarışa dayanamayıp kadının yedi tuğlasını cami inşaatında kullanırlar. Kendi aralarında birbirlerine söz vererek kimseye duyurmama kararı alırlar. Yaşlı kadın bu durumdan memnun kalarak, hepsine dualar ederek yanlarından ayrılır.

Caminin yapımı bittikten sonra Melik Mehmet'e rüyasında “Allah sizin hayrınızı kabul etti. Ortağınıza da cennetten bir köşk ayırdı.” sözünü söylerler. Sabah uyandığında gördüğü rüyayı yorumlayan Melik, cami yapımına imanlı, ihlaslı birisinin katkı yaptığını anlar. Ustalarını toplayıp rüyasını anlatarak inşaat esnasına kimin yardım ettiğini sorar. Onlar ise, bu durumu gizleyemez, olanları olduğu gibi anlatırlar. Kendisinin hatalı olduğunu kabullenen Melik Mehmet yaşlı teyzenin yardımını kabul eden ustalarına teşekkür ederek onları ödüllendirir.



İşte yüzyıllar öncesinden yaşanan bu olayı hiç unutamaz Cami-i Kebir mabedinin her bölümü, her direği her tuğlası. Kuzey taraflarına sonradan yapılmış olan Vezir Han sık sık oluşturdukları ibadethanenin önemini vurgulamak isterler. Orada bulunan Kuva-yı Milliye kahramanı Katipzade Nuh Naci'nin yazıhanesinin mahzunluğunu gördükçe de içerini hüznün kaplar, ikinci sonraları gölgesini o tarafa yönelten cami minaresi bu duruma adeta dikkat çekmek ister.

Gökyüzü Teyze yavaşça siyah yorganını şefkatle örter Kayseri'nin üzerine. Cami-i Kebir'in, Vezir Han'ın, Kadı Hamamı'nın, Kapalı Çarşı'nın üstlerini kapatır. Tüm mahalle huzurluca, kaygısızca uykuya dalar. Zira onların huzuru için her daim Selçuklu askeri misali ayakta nöbet tutmakta olan, başı dik, onurlu cami minaresi hep uyanıktır. Karanlıklar içerisinde sadece onu silueti görünmekte, çevresine güven vermektedir.

Sabah namaz vaktini bildiren müezzinin yanık sesiyle okuduğu ezanla birlikte cami cemaati saflardaki yerini alır. Huşu içerisinde kılınan sabah namazı sonrası cemaat mabedi terk etmez. İmam efendinin nasihatini dinlemeye başlarlar. Tan ağarmaya başlar. Güneş Ana öncü ışıklarını Kayseri'nin üzerine göndermeye başlar. Bitkileri, ağaçları, binaları şefkatle okşayan ışık huzmeleri "Uyanın artık, birazdan bayram namazı başlayacak" fısıltılarıyla şehri uyandırır. Güzel kokular sürünmüş orta yaşlı erkekler, çocuklarını ellerinden tutarak bayram namazı kılmaya gelen temiz giyimli genç babalar ve sevinçli çocuklar kısa zamanda camiyi doldururlar. Gözler sevinçli, yüzler umutludur.

Heyecanla beklenen an gelir. İmam efendiye uyularak namaza durulup Allah'ın huzuruna varılır. Artık bedenler, ruhlar, düşünceler sınımlanacak kapıdadır. Allah'ın huzurunda, mağfiret, rızık, bereket kapısında... Dışarıdaki ağaçların yaprakları bedenlerini sarkıtır, bahçedeki güvercinler boyunların bükerek kendilerine verilen can ile birlikte yararlandıkları nimetler için kendilerince şükreder, niyazda bulunurlar. Namaz bitiminde titreyen yaşlı eller, küçük yumuk genç avuçlar havaya açılarak yakarışa geçilir. Rahmet deryasından dilekler dilenip istekler istenir.

Namaz bitiminde bedenler hafiflemiş, ruhlar serinlemiştir. Sağlıkla, huzurla bayrama kavuşmanın sevincini yaşayan inananlar birbirlerini tebrik ederek evlerinin yollarını tutarlar. Ruhlardaki sevinç kitlesi yavaş yavaş yüzlere gülümseme şekli vererek etrafa yayılmaktadır. Kulaklara sinen tekbir nidaları eşliğinde yürüyen insanların her birinin aklında kendine has düşüncesi vardır. Kimisi, bayramlaşmaya hangi aile büyüğünden başlayacağını, kimisi bayram sofrasında kimleri konuk edebileceğini, kimisi ramazan süresince unutup ihmal etmiş olabileceği bir yoksulun olup olmadığını, kimisi ziyaret etmesi gereken hasta ve düşkünlerin yerlerini, ne durumda olduklarını düşünmektedir.

Çocuklar; bayramın neşesi, sembolü çocuklar... Onlar ellerinden tutmuş oldukları babalarının denetiminde, cami dışındaki parke taş döşeli yol üzerinde, ulu ağaçların gölgesinde minik adımlarıyla ilerlerken, duvar kenarlarında kendilerini gıptayla izleyen güvercinlere sevgiyle, sempatiyle bakmaktadırlar. Onların saf dünyalarındaki en büyük bayram beklentileri, kimin kaç lira harçlık vereceği, babaannelerinin, teyzelerinin bu bayramda geçen bayramda olduğu gibi cimri davranmaması, eller öpüldüğünde babaları, dedeleri gibi en azından orta ölçekli kâğıt bir banknotla ödüllendirilmeleri yönündedir.■

Kayseri Tarihi ile İlgili Aklımda Kalan Önemli Bilgiler Hatıralar-2. Bölüm

Prof. Dr. Kemal Göde

Kayseri’de olduğu kadar, Isparta’da bir çalışma ve yayın yapamadım. Dün olduğu gibi bugün de Kayseri tarihi ile yatıp kalkıyorum, rüyalarım giriyor. Ama yine de Kayseri tarihi ile ilgili önemli bulduğum, aklımda kalan şu bilgileri de yazmayı uygun buldum.

Bunlardan en önemlisi, Selçuklu Devri Kayseri’sinde Düvenönü’nde yıkıntıları bulunan 1193 tarihli Hoca Hasan Medresesi’ni yaptıran Kayseri Meliki Nureddin Sultanşah’ın yazdırdığı kitabede, tarihçilerin iyiliğini övdüğü babası Muzaffer Sultan II. İzzeddin Kılıç Arslan’ın (1155-1192) adını anmadığı dikkatimizi çeker. Halil Edhem’in Kayseri’de kitabesi en eski dediği Hoca Hasan Medresesi’nden daha eski tarihli, Hastane Caddesi üzerinde bulunan, çadır şeklinde Selçuklu türbeleri tarzındaki Mesud Gülzar/Hasbey Dadı/Hasbek Kadı Kümbeti’nin şehirde başka bir örneğine rastlanmayan 1184-85 tarihli kitabesi; üç satır olarak, türbenin doğu tarafına düşen yüzlerine, duvar ile çatısı arasında her satırı bir yüze gelmek üzere Selçuklu sülüsüyle yazılmıştır. Görmeye değer.

Sultan II. Kılıç Arslan’ın kızı Melike Gevher Nesibe’nin vasiyeti üzerine, Sultan I. Gıyâseddin Keyhüsrev (1205-1211) tarafından 1205 yılında kız kardeşi için

yaptırılan Çifteler/Gıyâsiye ve Şifâiye medreseleri, çağının ilk Tıp Fakültesi ve Araştırma Hastanesi olarak hizmet vermiştir. Özellikle akıl hastaları burada doğal yollarla tedavi edilmiştir. Bugün Tıp Tarihi Müzesi olarak ziyarete açıktır. Burada Prof. Dr. Ahmet Hulusi Köker’in rehberliğinde, her 14 Mart Tıp Bayramında seminerler düzenlenerek, hastaneler ve hekimler anılmıştır. Bu cümleden benim “Melike Gevher Nesibe Tıp Fakültesi ve Hastanesi” konu başlığıyla sunduğum tebliğim, 11-13 Mart 1982’de düzenlenen Erciyes Üniversitesi Gevher Nesibe Bilim Haftası ve Tıp Günleri Tebliğleri, Ankara 1982, s. 65-70’de yayınlandı, bilgi edinmek için bakılabilir.

Türkiye Selçuklu Sultanları içinde Uluğ unvanıyla anılan Sultan I. Alâeddin Keykubad’ın (1220-1237) Kayseri’de şehir içinde kışlık saray, Yoğunburç’un yakınında “Eski Saray” diye anılan “Saltanat Sarayı” yani “Devlethane”den başka, şehir dışında da bir yazlık saray yaptırdığını biliyorduk. Bugün Şeker Fabrikası sahası içinde bulunan bu yazlık “Keykubadiye Sarayı” ile ilgili 40 yıl önce Kayseri tarihiyle yatıp kalktığım bir gece gördüğüm rüyamı, 29 Ağustos 2019 Perşembe günü, Kayseri’de meslektaşım ve arkadaşım Mehmet Çayırdağ’ın yazlık evinde sohbet ederken anlattım ve bir kâğıt üzerine yıkık sarayı kalemle basitçe çizdim. Şöyle ki, “Keykubadiye Sarayı iki katlı, giriş katın tabanı sal döşeli, çatısı yıkık, duvarları çinili, yeşillikler, çiçekler içinde, mavi sulara ve ağaçlara bakan balkonlu, giriş ana kapının iki tarafında suları akmayan çeşmeleri ve yıkık pencereleri ile perişan bir hâlde” gördüğümü ve üzüntü içinde uyandığımı anlattım. Bunun üzerine Mehmet Çayırdağ gülümseyerek: “Kazı devam ediyor, haydi seni saray kazı alanına götürüeyim” dedi. İlgilileri aradı, olumlu cevap üzerine, sevinçle kalktık, arabaya bindik ve hiç gidip görmediğim, sadece duyduğum, yazdığım Keykubadiye Sarayı kazı alanına gittik. Kazı heyeti ile tanıştık, sohbet ettik, bilgi aldık ve kazı



alanını gezdik. Ben kazı sorumlusuna da rüyamı anlattım ve sarayın giriş tabanına döşenen taş/salları sordum, gözlerim

hemen kazı alanında bunları aradı ve gördüm. İlgili kazı yetkilisi Şükrü Dursun Bey de gösterince, rüyamın gerçek



Hele rüyamda gördüğüm salları/taşları, temelleri, kemerleri, kurşun mührü, seramikleri ve sarayın önündeki su içindeki söğüt ağaçlarını görünce duygulandım. Yakınındaki gölcüğü de gezdik ve ilgililere teşekkür ederek ayrıldık.

Keykubadiye Sarayı ve sonradan yapılan ek yapıların kalıntıları ilgililer tarafından yazılır, çizilir, yayımlanır. Saray düzenlenir ve buluntular müzede sergilenir, ziyarete açılır. Aynı dileği ben aşağıda ismi geçen Selçuklu Araştırmaları Merkezi Selçuk Dergisi, I. Alâeddin Keykubad Özel Sayısı'nda 30 yıl önce 1988'de yayımlanan "Alâeddin Keykubad ve Kayseri" konu başlığıyla sunduğum tebliğimin 65. sayfasında, bu sarayla ilgilenen Halil Edhem Eldem, Osman Turan, M. Zeki Oral, Oktay Aslanapa, M. Oluş Arık ve Rüçhan Arık hocalarımızın çalışmalarını andıktan ve kazı çalışmalarına ara verildiğini duyduktan sonra şöyle dile getirmişim: "Gönül istiyor ki Keykubadiye Sarayı üzerinde yapılan çalışmalar hızlandırılarak, bitirilsin ve saray ortaya çıkarılabildiği kadarı ile düzenlenip ziyarete açılsın ve böylece I. Alaeddin Keykubad'ın adı da yâd edilmiş olsun."

Otuz yıl önce Konya Selçuk Üniversitesi'nde sunduğum bildirimdeki bu dileğim, daha da çok geç kalmaz ve bu defa kazıyla ortaya çıkarılan Keykubadiye Sarayı'mız, Şeker Fabrikası içinden değil de ayrı bir yoldan gidilip gelinebilen, her yönüyle düzenli, bilgi yüklü bir Türk-İslâm-Selçuklu açık hava müzesi hâline getirilerek ziyarete açılır ve böylece de bu toprakları vatan yapanlara, imar edenlere, koruyanlara, ilmi kazıları yapanlara, araştıranlara ve yazanlara olan borcumuzu az da olsa ödemiş oluruz inşallah.

Yeri gelmişken Keykubadiye Sarayı ile ilgili daha önce yaptığım çalışmaları, yayınları ve verilen bilgileri buraya kısaca alıyorum. Yukarıda ifade ettiğim gibi, Kayseri Şehri, 1982 baskısı sayfa 75 ve dipnot 107'de, Kayseri Büyükşehir

Belediyesi 2011 baskısı, sayfa 52 ve dipnot 145'te, Türkiye Selçuklu Sultanı I. Alâeddin Keykubad'ın yazlık saray olarak 1225'ten itibaren Kayseri Şeker Fabrikası sahası içinde inşa ettirdiği, çiçekler ve güllerle çevrili, önünde akan çeşmesi ve gölcüğe bakan eyvan/balkonu bulunan Keykubadiye Sarayı'nda oturduğunu, dinlendiğini, buradan seferlere çıktığını, emirlerinin seferden dönüşlerini burada beklediğini, yabancı elçileri, hükümdarları burada kabul edip ağırladığını ve burada öldüğünü İbn Bibi Selçuk-namesi, Mürsel Öztürk tercümesi, sayfa 321-324'te, İbn Bibi'den naklen Osman Turan, Selçuklular Zamanında Türkiye, sayfa 397-398'de ve Mehmet Çayırdağ, Kayseri Tarihi Araştırmaları, Kayseri Büyükşehir Belediyesi yayını 2001, s. 42-44'de ayrıntılı yazıyorlar. Aynı şekilde Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1994 sayı 5, s. 83-97'de çıkan makalede, Mısır Memlûkları Türk Sultanı Baybars'ın 1277'de Anadolu seferine çıktığı, 20 Nisan 1277'de Kayseri Keykubadiye Sarayı'nda ağırlandığı, halka ihşanlarda bulunduğu, tayinler yaptığı, 22 Nisan 1277 Cuma günü şehre girip Saltanat Sarayı/Devlethane'de Selçuklu tahtına oturduğu, Ulu Cami'de cuma namazı kılarak, adına hutbe okutup sikke kestirerek Kayserililerin gönlünü kazandığı ve kendisini davet eden Pervane Muineddin Süleyman'ın ikiye bölünmesine kızarak, "Ben bu ülkeyi yağmaya değil, sahibini kurtarmaya geldim. En doğru yol geri dönmektir" diyerek ülkesine geri döndüğü etraflıca ifade edilmiştir.

Böylece Keykubadiye Sarayı ile ilgili gördüğüm rüyamın gerçek olduğunu, bu ana kadar kazı ile ilgilenenlerin bizleri yanıltıklarını, yıllar sonra yerine gittiğimizde gördük ve anladık. Bu mutluluğu bana tattıran Kayseri tarihi ve kültürü uzmanı arkadaşım, meslektaşım Mehmet Çayırdağ'a ve bu defa sarayı geciktirmeden ziyarete açabilecek olan ilgililere teşekkür etmeyi Türk millî tarihimiz ve Kayserimiz adına bir borç bilirim.



Kayseri şehri; Selçuklu Türkiye'sinde devlet ve hükümet merkezi "Dârü'l-Mülk" unvanıyla anılan Konya'dan sonra, "Uluğ" unvanıyla Türk insanının gönlünde taht kuran Sultan I. Alâeddin Keykubad (1220-1237) yazları burada oturduğu için "Dârü'l-Mülk", fetihlere yine buradan çıktığı için de "Dârü'l-Feth" unvanları ile ikinci başkent sıfatını kazanan önemli bir Selçuklu siyaset, ilim, kültür, sanat ve ticaret merkezi olarak yerini aldı ve almaya devam etmektedir. Bu konuda Kayseri'de görevliken, Konya Selçuk Üniversitesi Rektörlüğü'nün düzenlediği sempozyuma sunduğum ve Selçuk Üniversitesi Selçuklu Araştırmaları Merkezi Selçuk Dergisi - I. Alâeddin Keykubad Özel Sayısı, Haziran 1988, Sayı: 3, sayfa 61-65'te "Alâeddin Keykubad ve Kayseri" konu başlığıyla yayımlanan tebliğimde derli toplu bilgi verilmiştir. Şöyle ki; Tokat Meliki olan Keykubad, babası I. Gıyaseddin Keyhüsrev'in 1211'de Alaşehir'de şehit olmasından sonra tahta çıkarılan ağabeyi I. İzzeddin Keykâvus'a karşı giriştiği saltanat davasında Kayseri'yi kuşattıysa da başarı elde edemeyerek Ankara Kalesi'ne sığındıysa da, kendisini takip eden Sultan Keykâvus'a yenildi ve esir düştü. Önce

Minşar ve sonra Kezirpert kalelerine hapsedildi. Ağabeyi Sultan Keykâvus'un 1220'de ölümü üzerine, hapsedildiği kaleden Sivas'a gelerek Selçuklu tahtına oturan Sultan I. Alâeddin Keykubad, Konya'ya giderken 1220'de Kayseri'ye de uğradı. Kayserililerin büyük sevgi gösterileri içinde Kayseri'de de bir cülûs merasimi yaptı.

Sultan I. Alâeddin Keykubad, Kayseri'de bulunduğu bir sırada, Alâiye'nin fethi için emirleri ve beylerine fermanlar göndererek Konya'da toplanılmasını emretti. Kayseri'den Konya'ya gitti. Konya'dan da Alanya'ya giderek Sultan karadan, Isparta-Atabey'de adına Ertokuş külliyesini yaptıran Selçuklu Atabeği ve Antalya askeri valisi Mübarezzeddin Ertoğuş da denizden kuşatarak adı geçen kaleyi 1221 yılında fethettiler. Fetihten sonra Sultan I. Alâeddin beraberinde getirdiği Rum asıllı kale hâkimi Kır Vard'ın kızı, Kayserililerin Hunat dedikleri Hristiyan Mahperi Hatun ile -dinine dokunmamak şartıyla- evlendi. Moğol tehlikesine karşı, Konya ve Sivas kaleleri ile birlikte, yazlık merkez ve bir çeşit askerî üs olarak seçtiği Kayseri Kalesi'ni de 1224'te onarttı

ve kaleye koydurduğu kitabelerle adını ebedileştirdi.

O yine Kayseri’de İbn Bibi Selçuknamesinde “Keykubadiyye” veya “Saray-ı Keykubadiyye” diye yazılı, bugünkü Şeker Fabrikası sahası içinde yaptırdığı yazlık sarayında verdiği yemekte “iktidarı için tehlikeli gördüğü” başına buyruk emir ve devlet adamlarını ortadan kaldırarak otoritesini sağladı. Eyyubi Hükümdarı Melik Adil’in kızı Melike Adile ile evlendiğinde yapılan düğün ve şenlikleri, Malatya’dan sonra Kayseri’de de tekrarladı. Bir müddet Kayseri’de dinlendi. Elçileri kabul etti. Sultan I. Alâeddin Keykubad kışı havası yumuşak olan Antalya ve Alâiye’de geçirdikten sonra, ilkbaharda Kayseri’ye gelerek, yazlık sarayı Keykubadiye’nin yakınındaki Meşhed Ovası’nda ordusunu hazırlayarak seferlere buradan çıktı. Mengüceklî Erzincan Meliki Alâeddin Davudşah da Kayseri Keykubadiye Sarayı’nda Sultan Alâeddin’i hediyelerle ziyaret ederek baş eğdi. Sonra Kayseri anlaşmasını bozduğu için, Sultan Alâeddin 1228’de yine Kayseri’den hareketle, Davudşah’ı itaat altına alarak Erzincan’ı Selçuklu ülkesine kattı. Sivas’tan hareketle âdeti olduğu üzere yine Kayseri’ye gelerek, bir müddet sarayında kaldı. Sultan I. Alâeddin Keykubad, hem seferlere Kayseri’den çıkmayı ve hem de zaferlerini Keykubadiye Sarayı’nda şenlikler ve ziyafetler düzenlemeyi âdet edindiğinden, Kayseri hep hareketli günler yaşadı. Bunlardan en önemlisi 1230 Yassıçemen’de Celâleddin Haremşah’a karşı kazanılan zafer münasebetiyle düzenlenen karşılama töreni ve şenliklerdir.

Uluğ Alaeddin Keykubad, ramazan bayramında Meşhed ovasında bütün ordusunun ve davetlilerin katıldığı büyük bir merasimde, üzerinde hilâl bulunan saltanat sancağı dalgalanırken, at üzerinde, mücevherli, heybetli elbiseleri ve elinde bir mızrak olduğu hâlde Emîr Celâleddin Karatay ile bala-tekin/polo oynadı. Bütün devlet erkânı, elçi-

ler, askerler oyun, eğlence ile bayramı kutladılar ve türlü hünerler gösterdiler. Sultan I. Alâeddin Keykubad, bu esnada üç başlı otağa girdi ve namazını kıldı. Bayramın 3. günü Kayseri’ye gelen bütün yabancı elçileri, devlet erkânını, beyleri, büyükleri ziyafete davet etti ve herkes katıldı. Hazırlanan nefis yemekleri ruhlara ferahlık veren müzik eşliğinde yediler ve şerbetleri içtiler. Bu sırada Çaşnigir Nasreddin Ali, Sultan’ın önüne pışmış bir kuş koyup parçaladı. Sultan birkaç lokma yedikten sonra sancılandı. Meclis perişan oldu ve dağıldı. Sultan Alâeddin hemen Keykubadiye Sarayı’na gitti. Sancısı arttı, ishal oldu ve kan geldi. Uluğ Sultan, bayramın 4. günü, Şevval 634/1 Haziran 1237 Pazartesi günü, Alanya Beyi Kıy Vart’ın kızı Mahperi Hatun’dan doğma büyük oğlu Gıyâseddin Keyhüsrev yerine Eyyubi Melikesi Adile Hatun’dan doğma küçük oğlu İzzeddin Kılıç Arslan’ı veliyaht tayin etmesi sebebiyle, yedirilen av etinden zehirlendi. Sarayda Emîr Celâleddin Karatay’a “Benim işim sona erdi” dedi ve hayata veda etti. İç organları âdet olduğu üzere bu saraya gömüldüyse de, sarayı gibi türbesi de günümüze gelemedi. (Sarayının önüne bugün, çok sevdiği balkonunun olduğu göle bakan bir yere, temsili bir türbe yapılabılırsa, Uluğ Keykubad’ın ruhuna Fatiha okunmasına vesile olur, hatırlanır.) Tahnitlenen cenazesi ise Konya’ya götürülerek, Alâeddin Tepesi’ndeki Selçuklu Sultanları Türbesi/Künbedhane’ye defnedildi.

Bilindiği gibi Uluğ Keykubad’ın korktuğu başımıza geldi, Selçuklu tahtına veliyaht tayin ettiği, daha ehliyetli gördüğü, Melike Adile’den doğma İzzeddin Kılıç Arslan yerine, Mahperi Hatun’dan doğma kifayetsiz II. Gıyâseddin Keyhüsrev (1237-1246) Türkiye Selçuklu Sultanı yapıldı ve siyasi fesat dönemi başladı. Bu yüzden Moğollara karşı kaybedilen 1243 tarihli Köseadağ millî felaketinden sonra bütün Anadolu Selçuklu şehirleri gibi Kayseri de Moğol istilasına uğradı. Bugünkü Atatürk Evi’nin bulunduğu Sivas

Kapısı’ndan, Hajuk/Hacik oğlu Hüsam isimli birinin ihaneti sonucu, girilerek şehir yağmalandı, yakıldı, yıkıldı, ahiler başta olmak üzere bütün Kayseri halkı katliama uğradı ve esir alınarak merkezlerine götürüldü. Bu tarih, gaddar Moğol komutanının adından dolayı asırlarca “Baycu yılı” olarak anıldı ve hiç unutulmadı.

Oğlu Sultan II. Gıyâseddin Keyhüsrev’in tahta çıkmasında rol oynayan Mahperi Hatun ise, kocası Uluğ Keykubad’ın zehirlenmesinden sonra Müslüman oldu ve Huand Hatun adıyla anıldı. Kayseri’de bilinen ve günümüze kadar gelen Hunat Külliyesi adıyla anılan câmii, medresesi, hamamı ve türbesini yaptırarak, işlediği büyük günahları affettirmeye çalıştı ise de, bu acıyı bir türlü unutturamadı. Ama bu kalıcı eserlerle kendi adının yaşamasını ve günümüze kadar gelmesini sağladı.

Aklımda kalan ve önemli bulduğum diğer tespitlerimi de şöyle ifade ederek, Kayseri şehri tarihine, kültürüne, sanatına biraz olsun katkı vererek yazımı bitirmek istiyorum. Bunlardan en önemlisi; şimdiye kadar Selçuklu Dönemi (1075-1318) olarak bildiğimiz, Kayseri Talas caddesi üzerinde, önce evlerin içinde bulunan ve sonra bugünkü haliyle park içine alınan, Döner Kümbet olarak da bilinen tarihsiz Şah Cihan Hatun Kümbedi’nin Eratnalı Devri (1327-1381) eseri olabileceğini 1987’de Kayseri I. Kültür ve San’at Haftası’nda “On Dördüncü Yüzyılda Kayseri” adlı tebliğimde ifade ettiğimde, salonda bulunan ve Yüksek İslâm Enstitüsü İslâm Türk Medeniyeti Tarihi imtihanımda komisyon üyesi olan Prof. Dr. Halûk Karamağaralı hocam karşı çıkmıştı. Ben de tamam demiş, Döner Kümbet’i metinden çıkarmıştım. Sonra İstanbul Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi konferans salonunda 28-30 Eylül 1991 tarihinde düzenlenen İslâm Dünyasında Mezarlıklar ve Defin Gelenekleri Kongresi’nde sunduğum “Eratnalılar Devri Zaviye Kümbedleri” isimli bildirimde Döner/Şah Cihan Hatun

Kümbeti’ni anmayınca, salonda beni dinleyen Prof. Dr. Halûk Karamağaralı hocam işaret ederek beni yanına çağırdı. Eşi Prof. Dr. Beyhan Karamağaralı ve Prof. Dr. Oktay Aslanapa yanında olduğu bir sırada, Kayseri’de söylediğinden vazgeçtiğini ve Döner Kümbet/Şah Cihan Hatun Kümbeti’nin Eratnalı dönemi olduğu görüşünde birleştiklerini bana not ettirdiler. Ben de hemen bu önemli ilmi değişikliği hem adı geçen tebliğimin Türk Tarih Kurumu 1996 yayınında (s. 173) hem Türk Tarih Kurumu 1994 yayını Eratnalılar (1327-1381)’da (s. 156) ve hem de Kayseri Büyükşehir Belediyesi 2011 yayını Halil Edhem (Eldem) ve Kayseri Şehri’nde (s. 81, not 252) adları geçen değerli Türk sanat tarihçilerinin görüşleri olarak yazdım ve kümbetin fotoğrafını da koydum. Aynı şekilde ilk gördüğümüzde evler içinde olan ve sonradan bugünkü hâliyle düzenlenen Gavremoğlu Mahallesi’ndeki Şah Kutluğ Hatun Kümbeti 1350 tarihli olduğuna ve mimari özelliği Şah Cihan Hatun Kümbeti’ne benzediğine göre, tarihsiz bu Döner Kümbet de, Sultan Alâeddin Eratna devri (1327-1352) eseri olup 1350 olarak tarihlenebilir.

Ayrıca Kayseri’de günümüze ulaşan Eratnalı Devri (1327-1381) zaviye kümbetleri olarak şunları sayabiliriz: Şehir merkezi dışında Develi’de Sultan Gıyâseddin Mehmed devrinde 1352 tarihinden sonra yapıldığı anlaşılan, bugün yıkık olan Şeyh Ümmi Zaviyesi ve Türbesi, Bünyan Karakaya köyünde Sultan İzzeddin Cafer devri 1355’lerde yapılan Şeyh Halil Devletli Türbesi ve Seyyid İsa Zaviyesi, Kayseri Curcurlar Mahallesi’nde 1364 tarihli Amasya Emiri Hacı Şadgeldi’nin kızı Ulu Hatun Türbesi, Kılıçarslan Mahallesi’nde tarihsiz Sultan Alâeddin Eratna’nın babası Kayseri Emiri Ali Cafer Kümbedi, Yanıkoğlu Mahallesi’nde 1327 tarihli Emir Şahap Türbesi, Köşk Medrese içinde Sultan Alâeddin Eratna tarafından yaptırılan 1339 tarihli Sülûpaşa Hatun ve Eratnalı Sultanlar Zaviye Kümbedi,



Kayseri Müzesi İslami mezar taşları ve kitabeleri deposu olarak kullanılan 1345 tarihli Zengioğlu Emirzade Mehmed Türbesi, Seyyid Burhaneddin Türbesi’ne bitişik 1348 tarihli Emir Erdoğmuş Türbesi, Kartal Hava Şehitliği’nin yanında 1350 tarihli Emir Ali Pişrev Türbesi ve Endüstri Meslek Lisesi bahçesinde kitabesiz Sırçalı Kümbet de Eratnalı Devri 1350 tarihli olmalıdır. Artık, 1339 tarihli Köşk Medresesi Sülûpaşa Hatun Kümbeti ile kitabesi 1350 tarihli olan Şah Kutluğ Hatun Kümbeti arasında bulunan bütün kümbet, türbe ve yapıların, Kayseri’yi başşehir seçen Eratnalı Devleti’nin (1327-1381) kurucusu Sultan Alâeddin Eratna’ya ait olduğu ortaya çıkmıştır.

Burada yukarıda adını andığımız devletin kurucusu Kutalmışoğlu Süleymanşah’tan alan Türkiye Selçuklu Sultanı II. Rükneddin Süleymanşah (1196-1204) devrinde Kayseri’yi Kırşehir-Ankara’ya bağlamak için Kızılırmak üzerine yapılan, Evliya Çelebi’nin gökkuşağına benzettiği, 1203 tarihli Tekgöz Köprüsü ve Kadı Burhaneddin Ahmed’in (1345-1398) adından dolayı Kızılırmak boyunca Yuvalı köyüne kadar uzanan bağ ve bahçelere yöre halkının Kadı Bağları, hemen yukarıda

görülen beyaz yapıya Ağ/Ağca Kale, kalenin altındaki mağaraya Zindanlık/kuyu dediğini, ailecek yaptığımız hem piknik ve hem de araştırma gezisinde, hayvan üzerinde Yuvalı köyüne giden yaşlı bir amcadan öğrendim. O hayvan üzerinde, ben oğlum Prof. Dr. Halil Altay ile yaya olarak ırmak boyunca Yuvalı köyünün altına kadar gittik. Amca elindeki bastonuyla bir mağarayı göstererek “Buraya Cuma Mescidi deriz. Köyün içindeki Kadı Mescidi yapıncaya kadar cuma namazları burada kılınırmış” dedi. Biz hemen önü açık mağaraya girdik. Mağaranın kible tarafına mihrap oyulmuş, ağaçtan minber konmuş ve mağaranın arka kısmına da müezzin ve son cemaat yeri yapılmış, tarihe şahitlik eden bir mağara camii, bakımsız bir hâlde kendi kaderine terk edilmiş duruyor. Minbere cahil insanların batıl inanç gereği bez bağladıklarını da gördük.

Eratnalı Kayseri kadısı, veziri, naibi ve sonra da 1381’de devlete el koyarak Sivas Sultanı olan Kadı Burhaneddin Ahmed (1381-1398), Yuvalı köyünde adına bir cami yaptırınca kadar cuma namazları bu mağara camide kılınırmıştı. Adına yazılan Bezm u Rezm/Eğlence ve



Kayseri’de büyük ve ortanca çocuklarımın da okudukları bir ortaokula verilmiştir.

Görülüyor ki, Kayseri’nin her yeri gibi bu bölgede de Ahmed Hisarı, Cuma/Âzine Mescidi (Osman Turan, Tarihi Takvimler, s. 72/73), Tek/Yalnız göz Köprüsü, Kadı Bağları, Zindanlık/Kuyu, Ağ/Ağca Kale (Eratnalılar, s. 95, 110-111) gibi tarihi mekânların bulunması bir tesadüf değildir. Yaptığımız bu alan araştırmasıyla halkın dilden dile söyleyegeldiği bilgilerin tarihi belgelerdeki bilgilerle örtüştüğüne şahit olduk ve ilim adına sevindik. Bu bilgileri 12-16 Eylül 1994, XII. Türk Tarih Kongresi’nde “Kayseri Kadı Bağları’nın Tarihi Önemi” (s. 605-608) başlığıyla yayımlanan tebliğimde sundum ve takdir topladım. Mehmet Çayırdağ kardeşim yakın bir zamanda Yuvalı köyüne gittiklerinde bu konuyla ilgili olarak konuştuklarını ve beni andıklarını telefon görüşmemizde benimle paylaştı, mutluluk duydum.

Aynı şekilde Dadaloğlu şenlikleri için 23 Eylül 1989’da Tav/Özlüce’ye gittiğimizde 1887 doğumlu merhum Seyfi Ali Eker’den dinlediğim efsaneye göre Maraş Valisi Mecid Paşa’nın mecburi iskânına karşı çıkan Afşarların yeğeni Kozanoğlu’na yardıma giden üç kardeş olarak söylenen Melik Gazi, Karadayı ve Samağar Dede, ne kardeş ne çağdaş ve ne de aynı devlete mensupturlar. Bilindiği gibi Melik Emir Gazi (1105-1134) Danişmendli Devleti’nin kurucusu Melik Ahmed Gazi’nin oğludur. Anadolu’nun her yönüyle Türk yurdu olmasında rol oynamış, vefatında Pınarbaşı Melik Gazi köyündeki abidevi türbesine defnedilmiş ve bu türbe halkın daimi ziyaretgâhi hâline gelmiştir. Karadayı, Anadolu/Türkiye Selçuklu Emiri Celâleddin Karatay olup 1249-1254 yıllarında II. Keykâvus, IV. Kılıç Arslan, II. Keykubad’dan oluşan “üç kardeş yönetimi”nde Saltanat Naibi ve Atabeğ olarak görev yapmış; Bünyan Karadayı köyündeki ünlü kervansarayının açılışına “gurura kapılırim” diye gitmemiş, yüksek ahlakı, dindarlığı, fazileti ile tanınmış ve

bu sebeple de fermanlarda “Yeryüzünde Allah’ın Velisi” olarak anılmıştır. Samağar Dede ise, İlhanlı Abaka Han (1265-1282) tarafından Anadolu Valisi olarak gönderilen, adaletiyle halkın kalbini kazanan ünlü Samağar Noyan’dır. Türbesinin Bünyan Samağar köyünde olduğu söylenir. Görülüyor ki, her üç devlet adamı da ortak iyi yönleriyle, Türk insanı tarafından sevilmiş ve manevi desteklerine ihtiyaç duyulmuştur.

Aynı şekilde Osmanlı Sultanı IV. Murad’ın (1623-1640) Bağdad Seferi’ne giderken uğradığı Kayseri’de ortaya çıkan rivayetler de vardır. Bunlar şöyle anlatılıyor: İlahiyat Fakültesinde Hüsn-i Hat öğretim görevlisi olan arkadaşımız Dr. Râsim Deniz’in Tomarza-Molla Hacı köyünde köy halkından dinlediği rivayete göre: “Sultan Murad, Bünyan Karakayalı Şeyh Halil Devletlü’yi huzuruna çağırır ve sefere katılmasını ister. O da ‘Devletlü sultanımız, siz yola devam ediniz, biz de arpa harmanını kaldırıp size katılırız’ der ve sefere çıkmaz. Tarlada arpa başıklarını avucunda öfeleyerek Bağdad’a doğru kılıçları üfler. Müritlerin ‘Ne yapıyorsun şeyhim’ sorusuna, ‘Padişaha söz verdim harbe katılıyorum, siz de benim gibi yapın’ der. Müritleri de şeyhleri gibi yaparlar. Sultan Murad, Bağdad Seferi’nden zaferle döndüğünde Şeyh’i huzura çağırarak, harbe niye katılmadın diye azarlayınca Şeyh de ‘Katıldım padişahım, askerlerinize sorunuz, düşmanın boğazlarından arpa kılıçları çıkıp çıkmadığını söylesinler’ der. Padişah askerlere sorunca onlar da ‘Çıktı sultanım’ deyince Murad Han Şeyh’in elini öperek ‘Kerametini doğruymuş’ der.” Burada da halkımız; Eratnalı Sultanı İzzeddin Cafer zamanında düzenlenen 1355 tarihli Karakaya Zaviyesi vakfiyesinde adı geçen zâviyedâr Seyid İsa’nın babası Danişmendli Şeyh Halil Devletlü ile, Mayıs 1638-Haziran 1639 tarihleri arasında on üç buçuk ay süren Bağdad Seferi sırasında yolu üzerindeki Kayseri’ye de uğrayan Sultan IV. Murad’ı bir araya getirtiyor ve manevi destek sağlatıyor.

Ayrıca “Sultan Murad Bağdad Seferi’ne giderken, Yeşilhisar’ın Yavaş mevkiine geldiğinde; Şeyh Şaban, Omuzu Gürzülü/Güçlü, Şeyh Durhasan/Turhasan isimli üç derviş, padişahı ve ordusunu ağırlamak isterler. Bunu ciddiye almayan Sultan’ın bu nasıl olacak sorusuna Şeyh Şaban “benim yağım var”, Şeyh Omuzu Gürzülü “benim otum var”, Şeyh Durhasan “benim bulgurum var” cevabını verirler. Sohbet sırasında biraz ilerleyen orduya padişah yavaş olun der. Böylece ovanın adı Yavaş Ovası olur. Pişirilen aşım orduya ve verilen otun atlara yettiğini gören Sultan Murad, kerametini gördüm, duanızı bizden esirgemeyin der. Onlar da “Duamız sizinledir, zaferle dönersiniz inşallah efendimiz.” derler. Hisarcıklılar tarafından da, hem “Şeyh Tennuri Hazretleri’ne misafir olan Sultan Murad ve ordusunun ağırlandığı, aşımın ve ekmeğinin yettiği” söylenir hem de Sultan Murad’ın Bağdad Seferi’ne giderken uğradığı Kayseri’de Şeyh Tennuri Hazretleri’nin Hisarcık’taki yazlık evine misafir olduğu, bugün de mevcut olan ve adıyla anılan ulu çınarın altındaki havuzun başında Şeyh ile sohbet ederken Sultan’ın suyu görünce “balık olsa da yesek” diye gönlünden geçenleri okuyan Şeyh’in besmele ile havuza el atarak canlı bir balık yakalayıp adamlarına “Şu balığı pişirin de Padişah efendimiz tatsınlar” dediği ve bu kerameti gören Sultan IV. Murad’ın ihsanda bulunarak havuzun yeniden düzenlenmesini istediği, havuza su taşıyan ark/kanalların bu olayın hatırası olarak balık motifleriyle süslendiği” rivâyet edilir. Gerçekten de bugün bu mermer kanallarda balığa benzeyen izler vardır. Tarihi gerçek, Şeyh Tennuri Hazretleri, Fatih Sultan Mehmed Devri âlim, şair ve mutasavvıf müderrislerindedir. Ama halkımız zaman, mekân ve şahısları esas almadan, kafasındaki, gönlündeki doğruları ve sevdiklerini buluşturarak rivayet ediyor. Kayseri’de derlediğim bu rivayetleri “Kayseri ve Yöresindeki Tarihi Gerçeklerin Efsaneleşmesi ve Millî Kültürümüze Katkısı” başlığıyla

Erciyes Yöresi I. Folklor, Halk Edebiyatı ve Etnografya Sempozyumu’nda tebliğ olarak sundum. Bildiriler, s. 123-129, Kayseri 1991.

Bilinen gerçek, Osmanlı Sultanı IV. Murad tarafından Bağdad Seferi hazırlıklarını yapmak üzere Kayseri’ye gelen Sadrazam Bayram Paşa’ya, Kayseri Müftüsü İnâyetullah Efendi’nin ev sahipliği yapması ve Bayram Paşa’nın kurduğu Mevlevihane vakfiyesine 10 Temmuz 1637’de şahitlik ve 1638’den sonra da vakfiyeyi merhum Bayram Paşa adına tasdik etmesidir. Sultan IV. Murad 1938 yaz aylarında Kayseri’ye geldiği zaman da Müftü İnâyetullah Efendi’nin Sultan’a mihmandarlık yapmasıdır. Bu konuda “İnâyetullah Efendi ve Risâlesi” adıyla XI. Türk Tarih Kongresi’ne sunduğum tebliğim, TTK Ankara 1994, s. 939-955’de yayımlanmıştır.

Bu tespitlerimiz, Oğuz Türkmen tarihi uzmanı rahmetli Prof. Dr. Faruk Sümer hocamızdan, hem fakültede verdiği derslerinde ve hem de Kayseri Yabanlu Pazarı/Pazarören ve Sultan Baybars’ın Kayseri’ye geliş dönüş yolunu tespitinde birlikte yaptığımız saha araştırmasında öğrendiklerimizin bir uygulamasıdır. Bu araştırmada aklımda kalan bir iki gelişmeyi de buraya almayı uygun buldum. Hocam ile Sultan Baybars’ın dönüş yolu üzerinde olan Sultan Hanı’ndan Pazarören’e araba ile giderken Pir Ahmet köyünün tam önündeki tepeye halkın “Tepe Arkaç” demeleri üzerine, ben de rahmetli Faruk Sümer hocama yayılmakta olan koyunları göstererek “Koyunun yattığı gölgeli yamaca arkaç, sağmalı ve yoz koyun yatağı deriz. Oğuz Türkmenleri atalarımız bu ıssız Anadolu topraklarını hayvanlarına ot ve su araya araya fethetmişler. Koyun, keçi, büyükbaş hayvan sürüleriyle gelen aşiretlerin, bu toprakların Türk vatani olmasında ve zenginleşmesinde rolleri büyüktür değil mi hocam?” dedim. O da “Bunları yaz, bir yerde yayımla Kemal” dedi. İşte ben de buraya yazarak hocamın sözünü



tuttum. Türklerde yaylak, kışlak, göçmek, göçerler, yarı göçerler, yurt edinmek, köy, şehir hakkında bilgi edinmek isteyenler rahmetli hocam Prof. Dr. Bahaeddin Ögel’in “Türk Kültür Tarihine Giriş” ve “Dünden Bugüne Türk Kültürünün Gelime Çağları” eserlerine bakabilirler. Aynı alan araştırmasında hocamla Pınarbaşı-Sarız yolunda Değirmen taşı köyünden geçerek Yıkık Hanı aradık ve sorduk. Bir koyun ağılına girerek arabada oturan hocamızı göstererek “Biz müzeci değiliz, bir yıkık han arıyoruz” deyince, çoban kesme taş temelleri göstererek “Burası” dedi. Buradan Han köyüne vardık, yolda Roma mil taşlarını gördük. Rahmetli Prof. Dr. Faruk Sümer hocamın elinde kalemiyle defterine aldığı küçük notlarla makaleler ve eserler yazdığına şahit oldum. Şahsen ben de hocamı olabildiğince, hem Kayseri’de hem Isparta’da örnek almaya çalışıyor, araştırıyorum ve yazıyorum.

Son söz olarak, yetkililerden ve ilgililerden dileğim, tarihi varlığımızı iyi koruyalım. Sivas’tan sonra Kayseri’yi başkent seçerek eserler bırakan, halkımızın kendisine dindar, adaletli, yüksek ahlak sahibi, aynı zamanda seyrek sakallı oluşundan dolayı “köse nebi” dediği, Köşk Medresesi içinde türbesi olan Uygur Türkü Sultan Alâeddin Eratna’nın adının da, eserlerinin yoğun olduğu Kayseri’nin bu bölgesine veya herhangi bir uygun yere verilmesidir. Böylece adı anılmış, yaşatılmış ve bütün hizmeti geçenlerle birlikte ruhları da şad edilmiş olur. Bugün bizler atalarımıza sahip çıkarsak yarın da çocuklarımız bizlere sahip çıkar. ■

Vezir Hanı'nın Muhtemel Kitabesi

Mehmet Karaarslan

Bu makalede Kayseri'de bulunan Vezir Hanı'nın muhtemel kitabesi olan tarih manzumesi hakkında malumat verilecektir. "Eski binalar, ait oldukları medeniyetleri kitaplardan ziyade öğretirler." Bu esas fikirden hareketle Kayseri'deki mühim tarihî mekânlardan olan Vezir Hanı'nın adı, yeri, kısaca tasviri, tarihte icra ettiği fonksiyon ve asıl meselemiz olan kitabesi üzerinde durulacaktır.

VEZİR HANI'NA AİT OLAN TARİH MANZUMESİNE NASIL ULAŞILDI?

Tarih manzumeleri ve divanlarla çeyrek asırdan fazla zamandır alâkadar olmuştum. Bu çalışmalarım neticesinde Osmanlı tarihinin mühim hadiselerinin üzerine düşürülen manzumelerin değerlendirildiği naçiz bir eser meydana geldi.¹ Vezir Hanı'nın yukarıda verdiğim mermer kitabesinin Latin harfiyle yazılmış olması ve sanatkârâne nevi şahsına münhasır bir kitabesinin bulunmaması bir şeylerin zihnimde oturma-

masına yol açıyordu. Bu sebeple Damad İbrahim Paşa'ya en yakın şair olarak meşhur Nedim'in Divanı'nı bu gözle inceliyor ve yine Lâle Devri'nin diğer büyük şairi Seyyid Vehbi'nin şiirlerini gözden geçiriyordum fakat bir neticeye ulaşamıyordum.

Yine o devrin vakanüvisi ve aynı zamanda Seyyid Vehbi ve Nedim kadar tanınmasa da devrin bir şairi olan Mehmed Râşid Efendi'nin de tarihini gözden geçirdim. Onun da bir divanının olduğunu öğrendim. Daha sonra YÖK tezlerinden doktora çalışması olan Râşid Divanı'nın transkripsiyonlu metnine ulaştım. Ardından Millet Kütüphanesi'ndeki nüshanın bu tarih manzumesinin yazılmış olduğu varaklarını temin eden Râşid Efendi Kütüphanesi'nin kütüphane memuru Hakan Akyüz Bey'e teşekkür ederim.

Makalenin birinci kısmında meseleye giriş mahiyetinde olmak üzere Vezir Hanı ile eserin banisi Nevşehirli Damad İbrahim Paşa, tarih düşürme sanatı, kitabeler, epigrafya ilmi ve müverrih-şair Mehmed Râşid Efendi'nin hayatı ve eserleri hakkında bilgi verilecektir. Makalenin ikinci kısmında ise Vezir Hanı'na ait tarih manzumesinin metni, transliterasyonlu

¹ Karaarslan, Mehmet; *Mısralara Gizlenmiş Osmanlı Tarihi Ebcet*, İzmir, 2015.



gevirisi ve bugünkü Türkçe ile anlamı ve değerlendirmesi yer alacaktır.

VEZİR HANI'NIN KAYSERİ ŞEHİRİNDEKİ YERİ VE ADININ NEREDEN GELDİĞİ

Kayseri şehrinin eski merkezi olan İçkale'de Osmanlılar'dan kalan birçok han bulunur. Bulunan hanlardan birisi de Vezir Hanı'dır. Vezir Hanı, Cami-i Kebir'in yanındaki Kapalı Çarşı'nın güneybatı tarafındadır. Eser, Cami-i Kebir, Gön Hanı ve Bedesten arasında bulunmaktadır. Hanın adı Lâle Devri'nin meşhur Osmanlı Sadrazamı Nevşehirli Damad İbrahim Paşa'nın binayı inşa ettirmesinden ve onun vezirlik unvanından dolayı Vezir Hanı olarak bilinmektedir.

Han iki katlı ve üç avlulu, kale gibi sağlam bir mimarîyi malik, kesme taştan yapılmış bir binadır. Üst katına geniş bir merdivenle çıkılmaktadır. Eskiden iç kısmın ortasında büyükçe bir havuz ve fıskiye bulunmakta idi. Bu eser o devre

ait Türk mimarî tarzının karakterini taşıması dolayısıyla birçok seyyahların dikkatini çekmiştir.²

Vezir Hanı, Sadrazam Nevşehirli İbrahim Paşa tarafından yeni olarak inşa edilmiştir (H. 1136/M. 1723). İnşaattan sonra itibar görmesi üzerine kuyumcu, abacı, kumaşçı, çuhacı, halıcı, yüncü, derici gibi esnaf ve tüccarın handa ikamet etmesi için bir de yüce ferman çıkarılmış (H. 1140/M. 1727), bunun üzerine han tam manasıyla şöhrat kazanarak kendisine rağbet artmıştır.³

Nevşehirli Damat İbrahim Paşa, Nevşehir'de tesis ettiği cami ve imaret (M. 1723) için akar yani kazanç sağlayan mülk temin etmek maksadıyla Vezir Hanı'nı yaptırdı. Vezir İbrahim Paşa, bina ettirmek istediği han için Ser Mimar-ı Hassa Mehmed'i vazifelendirdi. Mimar tarafından önce akar binasının nerede bina olunmasının münasip olacağına dair bir yer tetkiki gerçekleştirildi ve sonra han inşa edildi. İnşası tamamlanan han, senelik 4.000 kuruşa iltizama verildi (27 Ocak 1728). Bu hanın Kayseri'ye yaptırılmasındaki tercih şehrin ticarî ehemmiyeti ile alâkadar olmalıdır.⁴

² Satoğlu; *Kayseri Ansiklopedisi*, s. 461.

Vezir Hanı'nın en geniş mimarî tasviri, planları ve fotoğrafları için şu esere bakılabilir: Özbek, Yıldray-Arslan, Celil; *Kayseri Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri*, Cilt II, s. 724-731.

Ananevî iktisadî-ticarî faaliyetlerini sürdürmeye çalışan Vezir Hanı'nın değişen şartlarda geniş kitlelerce yeniden kullanılabilir hâle konulabilmesi için bina Vakıflar Genel Müdürlüğü ile Büyükşehir Belediyesi tarafından son birkaç yıldır restore edilmektedir.

³ Ahmed Nazif; *Mirat-ı Kayseriyye*, s. 144.

⁴ Karagöz; "XVII. ve XVIII. Asırlarda (1650-1750) Kayseri İktisat Tarihi'nde "Şehir İktisadiyatı Denemesi", s. 276. *İngiliz seyyah William John Hamilton'un kaleminden Vezir Hanı'nda ticaret (1838) Vezir Hanı'nda satılan malların arasında enfiye kutuları, cam boncuklar, Kızıl-deniz'den deniz kabukları, eğersiz koşum takımları, süslü ipler, makas, kâğıt ile çok kötü kaba işçilikli Alman ya da Rus yapımı asma kilitler bulunuyordu. Bunların çoğu Dresden'den geliyordu.*" Eravşar, Osman; *Seyahatnamelerde Kayseri*, Kayseri Ticaret Odası Yayınları No: 30, Kayseri, 2000, s. 116.



VEZİR HANI'NIN KİTABESİ MESELESİ

Hanın giriş kapısının üzerinde Mühr-i Süleyman işlenmiştir. Kapı kemerinin üstünde Latin harfleri ile yazılmış "Nevşehirli Damat İbrahim Paşa Vakfı 1723" ibaresi yer almaktadır. Han kapısının üzerinde kitabe yeri olup henüz kitabesi konmadan İbrahim Paşa'nın vefat etmesi üzerine öylece kalmış olduğu sanılıyor. İhtimal ki buranın kitabesi de Nevşehir ve Ürgüp'teki çeşmelerin kitabeleri gibi, İstanbul şairlerine yazdırılarak tanınmış sanatkarlar tarafından hâkkedildikten sonra gönderilecek ve yerine konulacaktı. İşte makalemizin mevzuu da bu kitabe olacaktır.⁵

BİR TARİH KAYNAĞI OLARAK KİTABELER

Mısır hiyeroglifleri, Sümer, Asur, Babil, İran çivi yazılı âbideleri, Roma, Bizans, İslâmî devirlerin kitabeleri ekseriya taşlara yahut çinilere bazen da demir, bakır ve tunca yazılmıştır. Kitabeler sayesinde eski Mısır, Sümer, Babil, Hitit hatta daha sonraki Selçuklu, Osmanlı vs. devirlerin tarihleri aydınlatılmıştır. Kayseri'deki Selçuklu ve Osmanlı eserlerine ait eserlerdeki İslâmî kitabeler de şehrin tarihinin anlaşılmasında birinci dereceden kaynak durumundadır. Bu kitabeler sadece Kayseri şehrinin tarihinin değil, aynı zamanda ait bulunduğu Selçuklu veya Osmanlı dünyasının kavranmasına da yardımcıdır.

⁵ Özdoğan, Kâzım; *Kayseri'nin Ekonomi ve Tarihi Coğrafyasına Bir Bakış*, s. 88-89.

EPİGRAFYA

Tarih ilmi tek başına gelişemez. O da diğer sosyal ilimler gibi yardımcı bilim dallarına muhtaçtır. Tarih, pek çok ilmin gelişmesine paralel olarak ve onların yardımı ile vücut bulur. Araştırma için tarih, diğer ilimlerle iş birliği hâlinindedir. Bu ilimlerin başlıcaları coğrafya, tarihî coğrafya, kronoloji, arkeoloji, sanat tarihi, etnografya, nümizmatik, paleografya, metroloji, onamatoloji, filoloji, diplomatik, ekoloji, iktisat, sosyoloji, jenaoloji, istatistik, epigrafya vs.dir.

Epigrafya; mabet, çeşme, kabir, mektep, medrese, köprü vs. binaların yapılış zamanını ve kime ait olduğunu bildiren kitabeleri inceler. Bu, taş veya maden gibi dayanıklı malzemeler üzerine yazılmış kayıtlar olan kitabeleri okuyup tasnif ederek işleyen bir ilimdir. Epigrafya papirüsler gibi dayanıksız malzemeler üzerine yazılmış yazıları mevzu edinmez. Kitabeler, ait olduğu devrin din, hukuk, idare, sosyal hayat, siyaset, iktisat, edebiyat, lisan vs. hususları üzerinde bilgiler edinilmesini sağlar. Kayseri kitabeleri de bir bütün olarak Selçuklu ve Osmanlı dünyasının hayatı üzerinde bilgilenmemize yardımcı olacaktır.

ŞİİRLER

Şiirler de kitabeler ve sikkeler gibi ait oldukları devrin tarihî kaynakları arasında yer alırlar. Yalnız kitabeler ve sikkeler yazılı, şiirler umumiyetle yazısız kaynaklardan sayılırlar. Tarihî şiirler ise, tarihî malumat nakletmekten ziyade edebî

maksatla yazılmışlardır.⁶ Mevzumuz olan tarihî manzume bir divanda yer almaktadır. Divan şiiri, İslâmî edebiyatlarda ortak bir şiir tipidir. Vezir Hanı'nın inşasına dair olan tarih manzumesini vermeden önce tarih ve tarih düşürme sanatları üzerinde kısacık da olsa durulması lâzım gelir.

TARİH VE EBCED

Tarih kelimesi Türkçede şu manalarda kullanılır: Takvim, ilim ve ebced hesabı.

Takvim: Zaman manasındadır. Bir kimsenin doğumu, ölümü, mektubun yazılış zamanı, bir seyahatin başı ve sonu gibi... Yıl, ay, gün hatta saatle vaktini belirtme.

Tarih İlmi: Tarih, insanlığın geçmişindeki mühim gelişmelerini yerini ve zamanını belirterek inceleyen, araştıran ve tasvir eden bir ilim dalıdır.

Ebced hesabı: İslâmî edebiyatta tarih düşürme sanatı manasındadır.

Mevzumuz olan ebced hesabının takvim ve ilim olan tarihle de yakın alakası mevcuttur.

Ebced, Arap alfabesinin ilk tertibi ve harflerinin taşıdığı sayı değerlerine dayanan hesap sistemidir. Ebced hesabında sayılarla formülleştirilen kelimeler sırası ile şunlardır:

{ ا ب ج د ه و ز ح ط ي ك ل م ن هـ و }
Ebced { ا ب ج د ه و ز ح ط ي ك ل م ن هـ و } : hemze ء ۱ veya elif ۱ , be-pe ب ۲, cim-ce ج ۳, dal د ۴.

Hevvez { هوز } : he ۵ ۵, vav و ۶, ze ز ۷.
Huttî { حطى } : ha ح ۸, tı ط ۹, ye ی ۱۰.
Kelemen { كلمن } : kef ك ۲۰, lam ل ۳۰, mim م ۴۰, nun ن ۵۰.
Sa'fes { سعفص } : sin س ۶۰, ayin ع ۷۰, fe ف ۸۰, sad ص ۹۰.
Karaşet { قرشت } : kaf ق ۱۰۰, rı ر ۲۰۰, şın ش ۳۰۰, te ت ۴۰۰.
Sehaz { سخذ } : se س ۵۰۰, hı خ ۶۰۰, zel ذ ۷۰۰.
Dazağ { ضغط } : dad ض ۸۰۰, zı ظ ۹۰۰, gayın غ ۱۰۰۰.

Ebcedde en meşhur düzenleme yukarıdaki olmakla beraber Arapların harflere ve seslere göre de alfabe düzenlemeleri vardır.

TARİH DÜŞÜRME SANATI

Tarih düşürme sanatı olan ebced hesabı İslâmî edebiyatta çok yaygındır. Ebced hesabında her harfin bir sayı değeri vardır. Harflerin bu sayı değerleriyle rakam gibi kullanılmasına ebced hesabı denir. Ebced hesabı günlük hayat ile çeşitli ilim ve sanatlarda kullanılmıştır.

Tarih düşürme savaş, barış, cülûs, doğum, ölüm, evlenme, sakal bırakma, bir vazifeye tayin, bir hizmetten azledilme

gibi hadiseleri; ya da saray, köşk, yalı, ev, çeşme, han, hamam, medrese, mektep, kışla, kale, tabya vs. binaların yapımını ve yenilenmesi yılını ebcedin sayı değerleriyle tespit etmektir.

Tarih düşürme harflerinin sayı toplamı belirli bir hicrî seneyi gösteren kelime veya terkibi bulmak; cümle, mısra ya da bir beyit düzmek yoluyla yapılır.

Tarihlerin çoğu Türkçe olduğu gibi Farsça ve Arapça tarihler de düşürülmüştür. Ayrıca dua şeklinde olan tarihler de mevcuttur. Bundan başka âyet ve hadislerle de tarih düşürülmüştür. Belirli bir tarihi gösteren söz ve terkibe tarih, yapılan işe tarih düşürme, tarih koymak, tarih çekmek veya tarihlemek, tarih düşürene de müverrih yani tarihçi denir.

Tarih olarak yazılan manzumenin umumiyetle son mısranın harf değerlerinin yekûnu düşürülen tarihi gösterir.

TARİH DÜŞÜRME ÇEŞİTLERİ

Tarih düşürmenin de terrib-i tarihî, tarih-i tam, tarih-i tamiye, tarih-i mucem, tarih-i mühmel, dûtâ, lâfzen ve manen tarih vs. gibi türleri vardır. Mevzubahsimiz olan tarih manzumesi mücevher tarih olduğu için sadece onun hakkında bilgi veriyoruz.

Tarih-i Mücevher: Yalnız noktalı harflerin hesaplandığı tarihlerdir. Buna cevher, menkut ya da mucem adı da verilir.⁷

VEZİR HANI'NIN BANİSİ OLAN SADRAZAM NEVŞEHİRLİ DAMAD İBRAHİM PAŞA

Nevşehirli Damad İbrahim Paşa (H. 1073/M. 1662-H. 1143/M. 1730), İlk adı Muşkara olan Nevşehir'de doğdu. Saray hizmetine girerek devamlı yükselmek suretiyle Sultan III. Ahmed devrinde (1703-1730) Veziriazamlığa getirildi ve senelerce onun Sadrazamı oldu (1718-1730). O, yıllarca süren Venedik ve Avusturya harbine Pasarofça Antlaşması ile son vererek İran seferleri hariç tutulacak olursa uzun sayılabilecek bir sulh devrini açtı. Avrupa devletleriyle yaşanan bu barıştan istifade eden Damad İbrahim Paşa, Padişah ile birlikte İstanbul ve Anadolu'yu imar etti. Lâlenin yüzlerce çeşidi yetiştirildi. Bu sebeple onun sadaret zamanı daha sonraki tarihlerde "Lâle Devri" diye anıldı. Sadrazamın yardımı ve Şeyhülislâm Ebezade Abdullah Efendi'nin verdiği fetva ile işten anlayan İbrahim Müteferrika'nın Sultan Selim'deki evinde ilk Osmanlı matbaası açıldı (1727).



Lâle Devri'nde ayrıca mühim ilmi, edebî, iktisadî-sınai çalışmalarda da bulunuldu. Kâğıthane Deresi'nin iki tarafı nefis bahçe ve köşklele süslenerek Sadâbâd adı ile eğlence yeri oldu. Rical, kibar ve zenginler Sadâbâd'da saz ü söz eğlenceleri, Boğaziçi'nde mehtap safaları, kışın da saray ve konaklarda helva sohbetleri ile vakit geçirdiler. Devrin devlet adamlarının eğlenceye düşkünlüğü, hükûmetin Rusya ve Afşarlar karşısındaki başarısızlıkları vs. sebeplerle çıkan ayaklanmada Damad İbrahim Paşa öldürüldü, Padişah III. Ahmed ise tahttan indirildi. Damad İbrahim Paşa, İstanbul ile Anadolu'nun pek çok yerinde cami, mektep, medrese, çeşme, sebil, kütüphane, han vs. yaptırarak memleketi imar etti. Kayseri'deki Vezir Hanı da onun imar eserlerinden birisidir.⁸

VEZİR HANI'NIN TARİH MANZUMESİNİN MÜVERRİHİ: RÂŞİD MEHMED EFENDİ

Vezir Hanı'nın inşa ve tesis edilmesine tarih manzumesini nazmeden müverrih Râşid Mehmed Efendi'dir, Râşid Mehmed Efendi (1670?-1735) de Miladi XVIII. asrın vakanüvislerindendir. O, aynı zamanda münşi, şair ve hattattır. O, medrese tahsilinden sonra ilmiye mesleğine girerek müderris oldu (1704). Sadrazam Şehit Ali Paşa tarafından kendisine vakanüvislik görevi verildi (1714) ve onunla Mora ile Varadin seferlerine iştirak etti. Halep Kadılığına tayin edilmesi üzerine vakanüvislik vazifesi Çelebizade İsmail Âsım Efendi'ye verildi (1723). Râşid Efendi daha sonra İran'a elçilik vazifesiyle gönderildi (1728). Ardından İstanbul Kadılığına (1729), daha sonra Ana-

dolu Kazaskerliğine getirildi (1734). İstanbul'da vefat ederek, Zincirlikuyu'daki mezarına defnedildi. Eserleri:

- 1- *Sihhatname*: Sultan III. Ahmed'in geçirdiği ağır bir hastalıktan kurtulması üzerine yazdığı mesnevidir.
- 2- *Münşeat*: Raşid Mehmed Efendi'nin yazdığı mektuplar. Aynı zamanlarda yazdığı iki mecmuası mevcuttur.
- 3- *Fetihname*: Mora Zaferini tasvir eden eserdir.
- 4- *Vakfiyeler*: III. Ahmed Kütüphanesi, Nevşehirli'nin imaretlerinin vakıf metinleri.

5- *Tarih*: H. 1126-1135/M. 1714-1723 yıllarında kaleme aldığı Vakayinamesi *Tarih-i Râşid* adıyla tanınır, *Naima Tarihi*'nin devamı mahiyetindedir. Sadrazam Şehit Ali Paşa tarafından vakanüvisliğe tayin edilmesiyle Râşid Mehmed Efendi'ye Sultan III. Ahmed'in cülûsundan itibaren hadiseleri yazması emredildi. Sonra Damad İbrahim Paşa'nın sadareti devrinde de vakanüvislik vazifesini sürdürerek vakayinamesini Naima'nın bıraktığı yerden başlattı. Eser H. 1071-1134/M. 1660-1722 vakalarını içine almaktadır. İbrahim Müteferrika Matbaası'nda H. 1153 yılında üç cilt, H. 1282 yılında da beş cilt hâlinde iki defa basılıp yayımlanmakla *Tarih-i Râşid* çok okunan ve kullanılan kaynaklar arasında yer almıştır.

6- *Divan*: Gazel, tarih, rubaî, şarkı vs.den ibaret manzumeleridir. Vezir Hanı'nın inşa ve tesis edilmesine tarih manzumesi Râşid Mehmed Efendi'nin divanında yer almaktadır. Divanın pek çok yazma nüshası İstanbul Süleymaniye, Üniversite, Millî ve Topkapı Sarayı ile Edirne İl Halk kütüphanelerinde bulunmaktadır.⁹

Aşağıdaki ikinci kısımda metni verilecek olan, Vezir Hanı'na ait olan ve iktibas ettiğimiz tarih manzumesinin bulunduğu

6 Togan, Z. V.; *Tarihî Usûl*, s. 36-75; E. Halkın, Leon; *Tarih Tenkidinin Unsurları*, s. 17-34.

7 Mercanlıgil, Muharrem; *Ebced Hesabı*, Ankara, 1960. Yakut, İsmail; *Türk-İslâm Kültüründe Ebced Hesabı ve Tarih Düşürme*, İstanbul, 2010. Baykal, Bekir Sıtkı; *Tarih Terimleri Sözlüğü*, Ankara, 1974.

8 İlgürel; "Türkler-Osmanlılar", *İA*, C. XII/2, s. 327. Uzunçarşılı; *Osmanlı Tarihi*, C. IV/1, s. 147-171, 316-321, 327-330. Abdurrahman Şeref; *Tarih-i Devlet-i Osmanîyye*, C. II, s. 154-156. Aktepe, M. Münir; "Damad İbrahim Paşa, Nevşehirli", *İA*, C. VIII, s. 441-443.

9 Babinger; *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri*, s. 294-295. Günay; "Râşid Mehmed Efendi", *DİA*, C. XXXIV, s. 463-465.

Râşid Divanı, İstanbul'daki Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Kısmı Manzum Eserler No: 152'de kayıtlı olan yazılı nüshadır.

VEZİR HANI’NIN KİTABESİNİN METNİ

{Tariix diקר} {Tariix Han İbraheim Paşa der Őŝer Qıvserıye رحمة}

{وزیر اعظم و داماد سلطان احمد ثالث - که دائم همتی مصروف ارام بر ایادر}

{مکارم پیشه ابراهیم پاشای کرمور کیم - در احسان و لطفی مقسم ارزاق دنیادر}

{اولوب خیراته نائل طبع پاک عاقبت بینی - مثنویات ادخارنده اولان آثاره دانادر}

{لرومن کوش ایدینجه شهر ایچنده یاپدی بر خانکیم - تجارت پیشکانه بر عجب پاکیزه}{مؤادر

{موفق اولدی الحق بویله غرا خیره کیم دائم - اهالیسی ثنا پردازی ذاتيله کویادر}

{جهانه شهرت خوان خلیلی ایلدی انسا - آنکله قیصریه مصره رحجان بولسه برجادر}

{خدا حفظ ایلسون ذات کرمکارین خطالردن - که جودی خلقه نافع امره بویله رغبت}

{افزادر

{ختمان کوش ایدوب منقوط ایله راشد دیدم تاریخ - بو بی مانند خان بنیاد ابراهیم}

{پاشادر} (۱۱۴۰

[Varak: 10۵ab]

VEZİR HANI’NIN KİTABESİNİN TRANSLİTERASYONLU ÇEVİRİSİ

Târîh-i Hân-ı İbrâhîm Paşa Der-Şehr-i Kayseriyye Rahimehu Mefâ’ilün/ Mefâ’ilün/ Mefâ’ilün/ Mefâ’ilün
“*Vezîr-i A’zam u dâmâd-ı Sultân Ahmed-i Sâlis Ki dâ’im himmeti masrûf-ı ârâm-ı berâyâdur Mekârim-pîşe İbrâhîm Paşa-yı kerem-ver kim Der-i ihsân u lutfi maksem-i erzâk-ı dünyâdur Olup hayrâta mâ’il tab’-ı pâk-i ’âkıbet-bîni Mesûbât iddihârmda olan âsâra dânadur Lüzûmun gûş idince şehr içinde yapıdı bir hân kim Ticâret-pîşegâna bir ‘aceb pâkîze me’vâdur Muvaffak oldı el-hakk böyle garrâ hayra kim dâ’im Ahâlîsi senâ-perdâzî-i zâtıyla gûyâdur Cihâna şöhret-i hwân-ı Halîl’i eyledi insâ Anunla Kayseriyye Mısr’a rüchân balsa bercâdur Hudâ hfz eylesün zât-ı kerem-kârın hatâlardan Ki cûdı halka nafti’ emre böyle ragbet-efzâdur Hitâmn gûş idüip menkût ile Râşid didüm târîh Bu bi-mânend hân bünyâd-ı İbrâhîm Paşa’dur*” (1140)

VEZİR HANI’NIN KİTABESİNİN GÜNÜMÜZ DİLİNE AKTARILMIŞ METNİ

Rahmetli İbrahim Paşa’nın Kayseri Şehri’ndeki Hanı’nın Tarihi

“*Sultan Üçüncü Ahmed’in damadı ve Veziriâzam’ı Ki, o çabasını daima halkın rahatına sarf eder Eli açıklığı huy edinmiş cömertliğin sahibi İbrahim Paşa ki, İhsan ve lütfunun kapısı dünya rızıklarının dağıtıldığı yerdir İşin sonunu gören temiz tabiatı hayırlara meyilli olup Sevapların biriktirilmesine gereken eserleri bilmektedir Lüzumunu iŝitince şehir içinde bir han yaptı ki, Ticaret işlerinde olanlara şaşılacak temiz bir yurttur Doğrusu muvaffak oldu daima böyle parlak hayra ki, Ahalîsi kendisine övgüler düziip söyler Cihana Halil (İbrahim as) sofrasının şöhretini unutturdu Onunla Kayseri Mısrı’n üstünlükle önüne geçse yeridir Tanrı, cömertliği iş edinen zatı hatalardan korusun Ki, eli açıklığı halka yararlı işe böyle rağbetini artırır Bitirilmesini iŝitip menkut (noktalı harfler) ile Râşid dedim tarih: Bu benzersiz han İbrahim Paşa’nın yapısıdır*” (H. 1140/M. 19 Ağustos 1727-6 Ağustos 1728)

VEZİR HANI’NIN TARİH MANZUMESİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Vezir Hanı’nın tarih manzumesinde müverrih Râşid Mehmed Efendi eserden bahsetmeden evvel banisini tanıtarak övmektedir.

Müverrih, ilk beyitte Veziriazam’ın Sultan III. Ahmed’in damadı olduğunu ve çabasını daima halkın rahatı için sarf ettiğini belirtmektedir.

Müverrih, ikinci beyitte de İbrahim Paşa’nın yüce hasletlerini övmeyi sürdüren şair, onun eli açıklığı huy edindiğini ve cömertliğin sahibi olduğunu söyleyerek, lütfunun ve iyiliklerinin rızık kapısından dünya halkına dağıtıldığını vurgulamaktadır.

Müverrih, üçüncü beyitte Vezir’in tabiatının hayırlar işlemeye meyli, ileri görüşlülüğü vurgulanarak sevapları biriktirebilmesi için gereken eserleri bildiği ifade edilmektedir.

Müverrih, dördüncü beyitte İbrahim Paşa’nın şehir içinde bir hanın lüzumlu olduğunu iŝitince bu eseri yapmakla ticaret işinde olanlara hayrette bırakacak temizlik ve güzellikte bir yurt ve yuva kazandırdığı söylenmektedir.

Müverrih, beşinci beyitte Paşa’nın daima böyle parlak hayırlara muvaffak olduğundan dolayı şehir ahalisinin kendisine bu vesileyle övgüler düzdüğü haber verilmektedir.

Müverrih, altıncı beyitte şair, İbrahim Paşa’nın dünyaya adaşı olan İbrahim Halil’in (as) sofrasının bereketinin şöhretini unutturduğu, onunla Kayseri’nin Mısrı’n üstünlükle önüne geçmesinin gerektiğini öne sürüyor.

Müverrih, yedinci beyitte Tanrı’nın cömertliği kendisine iş edinen bu kişiyi hatalardan korumasını dileyen şair, onun



elinin açıklığının halka yararlı işe böyle rağbetini artırdığını vurgulamaktadır.

Müverrih, sekizinci beyitte müverrih Râşid, kendisinin böyle büyük bir hayır eserinin tesis edilmesinin bitirilmesini iŝitince noktalı harflerle tarih düzdüğünü ve bu benzersiz hanın İbrahim Paşa’nın yapısı olduğunu yazmaktadır.

Bu suretle muhteşem bir mimarî âbide olan eserin banisi, hasletleri, yaptırdığı hanın şehre yararları, şehir halkının bundan dolayı memnuniyet duyduğu ifade edilerek sonunda yapının hicri takvime göre inşası tarihini vermektedir.

Son söz olarak söylenebilecek olan herhâlde bu tarih manzumesinin yazma eserdeki şekli örnek alınarak, İstanbul ve Nevşehir’deki örnekleri de göz önünde tutulmak suretiyle Vezir Hanı’nın giriş kapısına nakşedilmesidir. Bunu vazife bilerek yerine getirmekle tarihî bir eser olan mimarî bi-denin kendisine ait olan böylesine güzel bir sanat eseriyle bütünleşmesi de gerçekleştirilmiş ve gelecek nesillere edebî bir şaheser kazandırılmış olacaktır.

Bibliyografya

- Râşid; *Divân-ı Vak’a-nüvis Râşid*, İstanbul Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Kısmı Manzum Eserler Kısmı No: 152, vr. 105b-106a.

- Günay, Fatih; *Râşid (Vak’anüvis) Hayatı, Edebî Kişiliği, Divanının Tenkitli Metni ve İncelemesi*, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Türk Edebiyatı Bilim Dalı Doktora Tezi, Danışman: Doç. Dr. Süreyya A. Beyzadeoğlu, Edirne, 2001. s. 212-213.

- Günay, Fatih; “Râşit Divanında Yer Alan Tarih Manzumelerinin Tahlili”, *USBAD Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi*, Edirne, 2020, 2 (3), s. 150-173.

Makalede kullanılan eserler ile Vezir Hanı’nı mevzu edinen araştırmalar

- Ahmed Nazif Efendi; *Mirat-ı Kayseriyye*, haz. Mehmet Palamutoğlu, Kayseri Özel İdare Müdürlüğü ve Kayseri Belediye Birliği Yayını: 2, Kayseri, 1987. s. 144.

- Aktepe, Münir; “Damad İbrahim Paşa,



Nevşehirli”, *DİA*, C. VIII, s. 441-443.

- Babinger, Franz; *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri*, çev. Coşkun Üçok, KB Mersin, 1992.

- Baş Ali; *Kayseri Ticaret Yapıları Üzerine Bir Araştırma*, Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, No. 15, Kayseri, 1996.

- Çayırdağ, Mehmet; *Kayseri Tarihi Araştırmaları*, Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları No: 38, Kayseri, 2001. s. 275.

- Dayıoğlu, Kadir; *Kayseri’de Ticaret ve Sanayi*, Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları No: 145, Kayseri, 2018. s. 44.

- Erkiletlioğlu, Halit; *Geniş Kayseri Tarihi*, İstanbul, 2006. s. 464.

- Gabriel, Albert; *Kayseri Türk Anıtları*, çev. Ahmed Akif Tütenk, Ankara, 1954. s. 97.

- Günay, Fatih; “Râşid Mehmed Efendi”, *DİA*, C. XXXIV, s. 463-465.

- Halkın, Leon E; *Tarih Tenkidinin Unsurları*, çev. Bahaeddin Yediyıldız, TTK Ankara, 1989. s. 17-34.

- İlknur Aktuğ *Nevşehir Damat İbrahim Paşa Külliyesi*, Ankara 1992.

- Karagöz, Mehmet; “XVII. ve XVIII. Asırlarda (1650-1750) Kayseri İktisat Tarihi’nde ‘Şehir İktisadiyatı Denemesi’”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi/Fırat University Journal of Social Science*, Elazığ, 2009. S. 276.

- Mustafa Keskin, “Vakıf ve Kayseri’de Paşa Vakıfları”, *III. Kayseri ve Yöresi Tarih Sempozyumu Bildirileri*, Kayseri 2000, s. 319.

- Özbek, Yıldırım-Arslan, Celil; *Kayseri Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri*, Cilt II, Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Kayseri, 2008. s. 724-731.

- Özdoğan, Kâzım; *Kayseri’nin Ekonomi ve Tarihi Coğrafyasına Bir Bakış*, Kayseri, 1948. s. 88-89.

- Râşid Mehmed Efendi; *Tarih-i Râşid*, C. I-II-III, Kostantiniye, 1153.

- Satoğlu, Abdullah; *Kayseri Ansiklopedisi*, KB, Ankara, 2002. s. 461.

- Tekinsoy, Kemalettin; *Kayseri’nin İmarı ve Mekânsal Gelişimi*, Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Kayseri, 2011. s. 172-174.

- Togan, A. Zeki Velidi; *Tarihte Usûl*, Enderûn Kitabevi 9, İstanbul, 1981. s. 36-75.

Metin Şimşek'le Söyleşi

Mustafa İbakorkmaz

■ **Metin Şimşek'i fotoğrafçı olarak tanıyoruz. Ama şunu sormadan olmaz. Fotoğrafla tanışmadan önce sanatın herhangi bir dalıyla ilginiz var mıydı?**

- Edebiyatla, şiirle yakından ilgim vardı. Hâlâ var gerçi. Edebiyatla, özellikle şiirle bir kere kurulan bağ eşyaya bakışınızı sonsuza dek değiştirir diye düşünüyorum. Onunla bir kere kurduğunuz bağ esasen sonsuz bir bağdır. Sizi değiştirme gücüne sahip olanın bu yönüyle sizi kendi hâlinize bırakmaması da kendi tabiatından. Sonsuz imkânlara sahip bir dünya edebiyat. Onunla olan bağınızın verimi sizin kalıplarınızla, yetenek ve gücünüzle sınırlıdır o kadar.

Kayseri'de ve/veya civarında varlık gösteren, nispeten önemli saydığım edebiyat çevreleriyle de arkadaşlığım, ilgim-ilişkim oldu. Senin de bildiğin üzere, Yediharf, Kavram Karmaşa, İmlasız, Esrar, Şiiri Özlüyorum gibi dergilerin çevresinde buldum veya katkı düzeyinde beraberliklerimiz oldu, arkadaşlıklarımız oldu. Kayseri özelinde de baksak taşra dergiciliğinde önemli bulduğum çalışmalara şahit oldum. Dolaşıma girmiş olan bu çabalar artık mevcut olmasalar da hâlen adından söz ettiriyor ve ettirecektir de.

■ **Bildiğimiz kadarıyla fotoğraf sanatı günümüzdeki hâliyle trend hâline gelmeden önce fotoğraf çekmeye başladınız. Fotoğraf sanatıyla tanışma hikâyeniz nasıl oldu? Sizi fotoğrafa yönelten sebepler nelerdi?**

- Kayseri, eski ve köklü bir şehir. Böylesi şehirlerin

bazı yüzlerle özdeşleşmiş mevkileri, bölgeleri, mekânları olur. Hunat ve Cami-i Kebir, Kapalı Çarşı ve Kale bu konuda ilk akla gelen yerler. Buralarda bazı insanlar görürdüm. Ama onları hep görürdüm. Aynı adamları hep aynı yerlerde görürdüm. Çocukluğumdan beri her çarşıya gelişimde buralara çoğunlukla uğradım. Çocukken bu adamlarda benim dikkatimi çeken şeyin ne olduğunu bilemezdim tabii. Ama babamla bir defasında Hunat'ın önünde Cemil Emmi'ye rastlamıştık. Babama yüzük ya da onun gibi bir şey vermişti. Babamın Cemil Emmi'yi bana anlattığı beni etkilemiş olmalı. Sonrasında oralarda hep rastladığım adamlar Cemil Emmi türünden adamlar olmalıydı. Sanırım saygı da görüyorlardı. Zaman içerisinde bu adamların azaldıklarını fark ettim. Bu adamlar azalıyordu derken aslında azalmıyorlar, giden ya da ölenin yerine benzerleri mutlaka geliyorlar. Fakat sonrakiler insanda aynı tesiri bırakmıyordu. Bu durumun, bu özelliğin çağın değişmesiyle yok olacağını fark ettim. Zamanı anlamıştım. Yeni hayat biçim ve anlayışları eskinin bir köşede bile yaşamasına müsaade etmiyordu. İşte buralar bunlarla birlikte belgelenmeli diye düşündüm. Bu amaçla 1998'de (biraz daha öncesi de olabilir) bir antika eşya satıcısından Rus malı bir Zenit ve 50 mm lens satın aldım. Fakat çekebildim mi? Hayır. Neden? Hay Allah! Çünkü bunu düşünürken, buna karar verirken hiç düşünmemiş olduğum bir konu vardı. Bir insanı tanınacak biçimde ve kendisinden izinsiz ve habersiz çekmek ahlaki değildi bana göre. Uzun zaman kendi içimde bunu tartıştım. Kazanama-

dım ama. Çekemedim o zamanların, o mekânların adamlarını. Ama fotoğrafa yöneldim. O oldu. Ve bu zamana kadar çektiğim hiçbir portre ve insan fotoğrafı kendilerinden habersiz ve izinsiz değildir.

Fotoğrafa devam etmemdeki iç etmen, onda olduğunu fark ettiğim anlatım gücüdür. Sanatın türleri, malzemeleri, anlatım biçimleri deği-

şiklikler gösterse de ifade etmedeki araçsallığı aynıdır. Önemli olan budur. Mesela bir edebiyat eserini kelimelerle yazarsınız. O, gerekli olgunluğa ulaştığında kelimeler görevini tamamlar ve aradan neredeyse çekilir. Edibin muradı ile okur arası perdesizdir artık. Kötü eserde kelimeleri aşamazsınız. Bence her sanat eseri için bu kıstas geçerlidir. Fotoğrafta da geleneksel sanatlarda da modern sayılan başka çalışmalarda da böyle bu.

Kayseri'nin her sokağı, her mekân ve ortamı bana göre mümbit bir kaynaktır. Doğası, kırsalı, yakın ve uzak yerleri gidilmeye, görülmeye değer. Bir kere buralar sizin, bu insanlar sizin insanlarıdır. Oralarla ve onlarla doğru ilişkiler kurmak zorunluluğunuz vardır.

■ **Fotoğraf maceranızda herhangi bir eğitim ya da usta çıkar ilişkisi gerçekleşti mi? Fotoğrafı nasıl öğrendiniz?**

- Dediğim gibi, fotoğraf çekmeye başlamam, kaybolan şeyler konusunda duyduğum endişe neticesinde, fotoğrafı bir imkân olarak fark etmemle oldu. Fotoğrafa, onun emek istediği, ama "gerçek emek" istediği bir zamanda başla-

dım. Dijital imkânların kısıtlı ve teknolojisinin henüz yerleşmemiş ve hem de pahalı olduğu bir zamanda. Analog imkânlar ucuz muydu? Hayır. Değildi. Çekim, banyo ve baskıları alma sürecinde yapılan masraf dijitale verilen kucak dolusu para karşısında pek değer ifade etmiyor sayılırdı. Ama uğraşının sürekliliği ile o da yekûn tutuyordu yani. Bir de fotoğrafı analogdan öğrenmek dijitale göre daha zordur. Yeni teknolojiye çek beğenmedinse-olmadıysa sil. Başka perde ve diyafram hızıyla yeniden çek. Analogda ise deklanşöre basarsınız ve biter. Fotoğrafın baskısını alıp sonucu görene kadar beklemek zorundasınız. Bu teknik kısımları öğrenmenin zorluğu fotoğraf merakını uyandırmayan bir etkendi. Ya bunu iş olarak yapacaktınız para kazanacaktınız ya da hiç bulaşmayacaktınız. Durum bu olunca bu uğraşının amatörü de az olmak zorundadır. Yine, böyle olunca bir amatör olarak yalnız kalıyorsunuz. Fotoğrafla ilgilendiğini bildiğim iki kişi de çok geçmeden Kayseri'den gittiler. Bu durumu dengeleme adına, öğrenmeyi de hızlandırma adına fotoğrafçı dükkânlarına gidip geliyorsunuz. Ne öğrenebilirseniz işte.

■ **Etkilendiğiniz, gıpta ettiğiniz, usta olarak gördüğünüz fotoğrafçılar oldu mu?**

- Olmaz mı!.. Bu konuda tanıdığım-tanıştığım, fotoğraflarını takip ettiğim, hayran olduğum birçok fotoğrafçı var. Bunun yelpazesi geniş. Dünyadan, Türkiye'den... Zaten üstün vasıflı, iyi fotoğraflar çekebilmenin en iyi yolu fotoğraf görmektir. Hatta çok yeni bir fotoğrafçının çektiği bir fotoğraf dahi sizde yeni ufuklar açabiliyor. Onun için, kendime düstur edindiğim eski bir söz vardır: "Herkesi usta bil."

■ **Her fotoğrafçının ilgisini, dikkatini yönelttiği konular bulunuyor. Bazı fotoğrafçılar tek bir temaya yoğunlaşıyor. Sizin temel olarak meseleniz nedir? Temalarınız neler? Meseleniz ve temalarınız arasında bir ilişki kuruyor musunuz?**

- Benim fotoğraflarım iki konu üstüne yoğunlaştı; portre ve sokak fotoğrafları çektim daha çok.

"Az görülen, yahut hatta çoğu tarafından fark bile edilmeyen" diye basit bir cümle ile başlasam bile, bu özel bir cevap olmayacaktır. Çünkü bütün

sanatın yaklaşım biçimini, poetikasını aslında bu basit cümle üzerine kurmak mümkün. Sanat azaltmadır ne de olsa.

Bu fikir üzerinden gidersek, mesela sokak fotoğrafı dediğimiz türün nasıl farklı konuları ele alacağını düşünürken yağmurlu caddelerde, sokaklarda, kaldırımlarda yansımaları fark ettim. Başka bir boyuttu sanki. Detayların azlığı ve görüntüdeki hareket ve aslına göre yüzde elli oranında belirsizlik ile insanda açtığı çağrışımlarla çok şiirsel geldi bu bana. Daha sonra başka fotoğrafçıların da denemiş olduklarını gördüm. Ama çekiminin zorluğu ve farklı uğraş gerektirmesi onu yaygınlaşmaktan korudu. Bir de bu tür çekimlerde makineyi zemine olabildiğince yakın tutuyor olmanız ekipmanınızın çok kolay zarar görmesine sebep olabilir. Bu da bu konuyu işleyenlerin sayısını az tuttu diye düşünüyorum. Ne de olsa fotoğraf çok pahalı bir teknoloji.

Portre çekimlerimin en belirgin yanı konuyu çevresinden ayrı ele almam diyebilirim. Yani yüz, kadrajı neredeyse tamamen dolduruyor. Bu yönüyle, izleyenin yüzdeki detaylara odaklanmasını murad ediyorum. Onun iç dünyası, yaşamış oldukları, hatta yaşayacakları... Endişe ve ümitleri gözlerde, yüzdeki çizgilerde çağrışımlarla okumayı mümkün kılmayı amaçladım.

■ Teknolojinin gelişmesi, dijital dünyanın fotoğrafa tanıdığı imkânlar ve sosyal medyanın yaygınlığı bizi gün içerisinde fotoğrafla aşırı derecede muhatap kılıyor. Fotoğrafın gündelik hayatımıza bu derece yaygın girmesi sanat yönüne zarar veriyor mu? Bir fotoğrafçı olarak bu konuda neler düşünüyorsunuz?

● Fotoğrafın icadı onun sanat olarak ele alınacağını hesap ederek mi yapıldı bilmiyoruz tabii. Muhtemelen, öyle olmadı. Çünkü bir icat ile başlayan her şey, en başta patent alma yarışı içeriyordu. Bir bileşen olarak var olan sinema da öyle mesela. Gerçi bugün sanat olarak kabul edilen birçok alan için geçerli bu. Fotoğrafın erken döneminde çekilmiş bugüne ulaşan ilk fotoğraflarda gördüğümüz estetik düzey bugünün ortalama amatörlerinin çok zor yakalayabildiği bir kaliteye sahip. Bunun sebebi teknolojinin çok zor elde ediliyor olması olabilir. Bir defada ve en iyisini elde etme çabası. Fotoğrafın, onca tartışmaya rağmen

Genç nesil, birçok açıdan şanslı diyebiliriz. Birebir insani ilişkilerin problemleri alanlarına dâhil olmadan insani ilişkiler kurulabilen dijital bir sosyal ortama dâhil olabiliyorlar. Mekân ve zamanlar üstü bir biçimde hem ülkenin, hem dünyanın önemli fotoğrafçıları takip edebiliyorlar.

kesinlikle sanat sayılmadığı bir zamanda böyle kaliteli hatta bugün ders niteliği taşıyan fotoğraflar çekilmiş olması resim sanatıyla girdiği çetin kavgadır da. Zor şartlarda iyi örnekler vermek diye anlaşılabilir.

Bugün geldiğimiz noktada fotoğraf artık bir sanat dalı olarak kabul ediliyor. Buradan devamlı zaman içerisinde gösterdiği teknolojik gelişimle

kalcı, mesajları olan, çağla ilgili diyecekleri olan, anlatım gücü yüksek fotoğraflar çekiliyor.

Bugün bu teknolojiye çok kolay erişiliyor olmasının olumsuz karşılanacak bir tarafı yok. Herkes fotoğraf çekebilir. Ama her çekenin sanatçı olmayacağı gerçeği ortadadır. Bir gürültünün ortasındadır bugün, ama bu gerçek kendini bozmamıştır. Sanat belki manifesto gerektirmez ama kendisini

ötekinden farklı kılan birtakım özellikler taşımak zorunda.

■ Fotoğraf ve diğer görsel sanatlar arasındaki ilişkiler sizi de bu sanatlara yöneltiyor mu? Mesela sinema ile aranınız nasıl?

● Evet. İyi bir film ve dizi izleyicisiyim. Sinema sanatsaldan istismara kadar sonsuz bir imkâna



sahip. İfadesi güçlü, anlatım alanı geniş. Görsel sanatları, gösteri sanatlarını ve edebiyatı, bunun yanında ilgili teknolojinin zirve imkânlarını iyi kullanan, hatta bunları neredeyse temel olarak kullanan ve güçlü bir dile de sahip. Onun neler yapabildiğini toplumları nasıl dönüştürdüğünü yakından biliyoruz.

■ **Belgesel çalışmaları yaptığınızı biliyoruz. Belgesel film ve belgesel fotoğraf üzerine söyleyeceklerinizi de öğrenmek isteriz. Çalışmalarınızdan da bahsederseniz güzel olacak.**

- Yakın zamanda bir belgesel film denememiz oldu, Mehmet Akif Coşkun ile beraber. Ortaya koyduğumuz işin bizimle ilgili kısımları bizi oldukça tatmin etti. “Biz bu işi yapabiliriz. Bu türden işleri başarabiliyoruz. Bu işleri hakkıyla yaparız.” Bunu en azından kendimize kanıtladık. En önce bu gerekiyordu. Gösterdiğimiz çevrelerde iyi eleştiriler aldık. İmkânlar müsaade ederse ve Allah nasip ederse devam edeceğiz. Kayseri yakınındaki Endürlük, Germir, Tavlusun gibi köyler en baştan beri aklımızda olan yerler. Buralardan ve daha da iyilerini yaparak devam etmek istiyoruz.

Tabii bir de belgeselcilerin kurduğu bir dünya var. O dünya tıpkı fotoğrafçıların ortamı gibi birbiriyle iletişim hâlinde bir ortam. Yer yer rekabet, yer yer birlik ve beraberliğin üretime katkı sağladığı bir çevre var. Kendimizle ilgili kısmı aştıktan sonra bu çevrelerle de iletişim hâlinde olmamız gerekiyor. Çünkü ürettiğiniz belgeselin dolaşıma girmesi lazım. Yarışmalar, festivaller var. Bu işin duayenleri var. Şehir, ülke, dünya derken giderek genişleyen bir çevre söz konusu. Bu çevrelerin her birinde varlık gösterecek bir çalışma da ayrıca gerekiyor. Ama dediğim gibi, imkânlarımız elverdiği ölçüde belgesel çalışmalarımız devam edecek. Çünkü hem fotoğrafla yakın akraba bir tür hem de tatmin edici yanları var.

■ **Kayseri ve çevresi bir fotoğrafçı açısından bakıldığında nasıl görünüyor. Hem fotoğraf malzemesi olarak hem de sanatsal ortam olarak şehre nasıl bakıyorsunuz?**

- Fotoğraf, teknik imkân boyutunu çoktan aşmıştır. Artık o öznel, bir yorum biçimidir. Fotoğrafla anladığınızda neyin fotoğraf olduğunu zaten ilk

bakışta görürsünüz. Ki böyle olunca her yer fotoğrafa konu, her şey ona malzeme olabilir. Şöyle de diyebilirim: Nasıl çektiğiniz ve nasıl baktığınız, ne gördüğünüz önemlidir. Kübalara Hindistanlara, gidip turist fotoğraflarıyla dönmenin bir âlemi yok. Daha doğrusu her yere gidebilir, gezebilirsiniz. Ama bunu fotoğraf amacıyla yapıyorsanız yarısı eksik demektir. Çünkü bakmak yetmez. Yorumlayabilmeniz için tanınmalısınız. Onun için görmeyi öğrenmelisiniz. Gittiniz, ağız purlu bir Kübalıyı ya da renkli giyinmiş bir Hintliyi hem de para ödeyerek çektiniz. İnsanlara gösteriyorsunuz: Bakın bir Hint dervishi!.. Yahut Elin Kübalısı. Eee? Onun için her fotoğrafçı, her seviyeden fotoğrafçı kendi yaşadığı yeri tanımalı bilmeli.

Kayseri'nin her sokağı, her mekân ve ortamı bana göre mümbit bir kaynaktır. Doğası, kırsalı, yakın ve uzak yerleri gidilmeye, görülmeye değer. Bir kere buralar sizin, bu insanlar sizin insanlarınız. Oralarla ve onlarla doğru ilişkiler kurmak zorunluluğunuz vardır.

■ **Şehrimizde akademisyenler, şairler, yazarlar, müzisyenler, tiyatrocular ve benzeri entelektüel ve sanatçılar var. Bunlar arasında bir iletişim var mı? Fotoğrafçılar ve diğer sanatçılar arasında bir etkileşim mi söz konusu yoksa şikâyet üreten bir iletişimsizlik mi var?**

- Sanatçının şansı şehrin şansıdır. Bu soruyu cevaplamak istemiyorum. Benim bu duruma bakışım biraz olumsuz. Soruda belirttiğiniz zümrelerin her birinin şehirden beklentileri vardır. Eleştirileri vardır. Bunlarda tamamen ya da kısmen haklı oldukları da söylenebilir. Elbette sanatçının şehre kendi çapı, anlayışı kadar katkısı olacaktır. Şu anlamda söylüyorum: Sanatçının, aydınının, akademisyenin istek ve beklentileri kadar şehre karşı sorumlulukları da var. Dediğim gibi bu konuyla ilgili genel anlamda düşüncelerim olumsuz, biraz da karamsarım. Kimseyi üzecek, kıracak şeyler söylememek adına bu kadarla yetiniyorum.

■ **Bu arada aralıklı da olsa dergilerde yazılarınızla karşılaşılıyor. Yazıyla aranınız nasıl?**

- Bir düzyazı disiplinine sahip değilim diye düşünüyorum. Buna rağmen, dediğiniz gibi, deneme

diyebileceğim birkaç yazım yayımlandı. Söyleşimizin başında bahsettiğim dergilerde ve onların dışında başka dergilerde de yazdım. Düzyazı hep korkutmuştur beni. Toparlayamama, eksik ya da fazla, hatta gereksiz söyleme tehlikesi ihtiva ettiğini gördüm onun. Yine de sözlerimin arasında belirttiğim gibi, fotoğrafı da yazı gibi bir ifade biçimi olarak görmek gayet mümkün. Dolayısıyla yazarın düzyazıda kelimelerle anlattığı şeyleri fotoğrafla ifade etmek de söz konusu. Fotoğraf belki biraz da öyküyle benzerlikleri olan bir anlatım yolu. Bir konunuz var. O konuya bir bakışınız var. Konuyu bir çerçeveye alıp, öncesi ve sonrasına dair tüm muhtemel varsayımları izleyene-okuyana bıraktığınız bir öykü anlatıyorsunuz fotoğrafta. Kısacık bir anda olup biten ve anlatmaya değer gördüğünüz bir öykü vardır fotoğrafta. Hatta bazen öyle bir hikâyedir ki fotoğrafı izleyeni alır götürür. Veya tamamen içine çeker. Fotoğraf karesine sığdırdığınız o an, koca bir ömrü anlatır. Yaşlı bir adamın bastonuna dayanarak caminin önünde bir bankta oturması yalnızca bir görsel değildir. Sadece ışık, gölge ve bunların sonucu olan fotoğraf olarak bakamazsınız. Orada bir hayat hikâyesi vardır. O hikâyeye dâhil olursunuz. Hüznü, yorgunluğu, o yaşa gelene kadar yaşanan olayları düşünürsünüz. Ya da bir tarih anlatırsınız. Geçip giden anın bir daha asla geri dönmeyeceğini ele alan felsefi bir metin üretmekle aynı hazzı yaşayabilirsiniz bir fotoğrafla. Farklı bir teknik, farklı bir ifade biçimi kullanıyor olmanız anlatmak istediğiniz şeyi çok da değiştirmez. Ancak farklı bir yönden ifade etmiş olursunuz. Bazen fotoğrafta görülmeyen yazıda görünür hâle gelir. Bazen de yazıda düşünülmeyecek olan fotoğrafta anlaşılır hâle gelir. Üzerinde düşünülesi konular bunlar. Ama ben bu konuda oyumu şiire şeksiz şüphesiz veririm.

■ **Fotoğrafa gençlerin ilgisi nasıl? Genç nesil sizin gibi ustalarla irtibat kuruyor mu?**

- Önceleri bu konuda hızlı gelişmenin yolu bir ustayla iletişim kurmak, çırak olmaktı. Ne öğrenirse ustadan olmak zorundaydı. Başka yolu yoktu. Hele ki analog fotoğraf döneminde usta çırak ilişkisi daha çok önemliydi. Bugün dijital imkânları kullanan, kendisine kolay ulaşılan şeyin ilgi görmek gibi bir kaygısı yok, olmaz da.

Paylaşım alanlarında bol bol fotoğraf görme imkânına sahipler. Bir ustayla iletişime geçme zorunlulukları da yok. Teknik bilgi konusunda ihtiyaçları olduğunda her yerde her seviyeden öğretici video bulmaları da mümkün. Usta çırak ilişkisinin varlık alanı artık çok dar. Bu gerçeği kabullenmek gerek.

Genç nesil, birçok açıdan şanslı diyebiliriz. Birebir insani ilişkilerin problemlili alanlarına dâhil olmadan insani ilişkiler kurulabilen dijital bir sosyal ortama dâhil olabiliyorlar. Mekân ve zamanlar üstü bir biçimde hem ülkenin, hem dünyanın önemli fotoğrafçıları takip edebiliyorlar. Ustaların eserlerini anlık olarak takip edebiliyorlar. Görsellikle ilgili yoğun bir trafiğe maruz kalıyorlar ama kötü örneklerle iyi örnekleri kıyaslarlarken çok net kıstaslar gözlerinin önünden akıp geçiyor. Klasik anlamda usta çırak ilişkisinde yıllara yayılan öğrenme ve eğitim işleri sorunlu tarafları olan bir işleyişti. Usta her bildiğini hemen anlatmazdı. Soru bile sorulmazdı belki. Vakti geldiğinde çırağın bilmesi gerekeni bilmesi gerektiği kadar verirdi usta. Ama bu gereklilikleri belirleyen kıstaslar tamamen öznel. Usta, kendi çıraklığında hangi aşamalardan geçtiyse çırağın adım adım o yoldan yürütmekten başka bir yol bilmezdi. Bu uzun bir zaman demek. Çağımızın gençleri böyle bir sabra sahip değil. Üstelik amatör bir uğraşın böyle zorlaştırılması da günümüzde anlamsız. Belki bilgisini özellikle gizleyen ustalar bile söz konusuydu eskiden. Çok farklı nedenleri olsa da böyle bir gelenek vardı adeta. Ama bugün sosyal medyalar üzerinde neredeyse gizlenmiş bir bilgi olmaksızın tüm teknik bilgilere ulaşmak mümkün. Hatta meslek sırnı denilecek türden bilgiler de çok açık, anlaşılır biçimde dolaşımında. Geriye sadece merak edip araştırmak kalıyor. Fotoğrafa gönül veren bir genç için gerek teknik gerekse teorik bilgiye ulaşmak artık problem değil.

■ **Bu güzel söyleşi için teşekkür ediyoruz.**

- Ben çok teşekkür ederim.

kösele tabanlı Pantufle mes yapıyordu

Son Kuşak Usta da Çekip Gitti

Ahmet Sıvacı

Türkülerimiz vardı bizim. Ciğere kan gibi, kor gibi düşen... Hangi yürek yangınından, fırtınasından çıktığı bilinmeyen türküler. Hangi yöreden, dilden olursa olsun, yanmış yüreklerin kokusunu, kurumuş göz pınarlarının çığlığını, gönül depremlerini anlatan unutulmuş türkülerimiz.

Kimselerin bilmediği, duymadığı çığlıklar. Canevinde yatan sessiz bir bıçak. Yanan kor ateş.

Kızılçık şerbeti niyetine içilen zakkum. Bir damla gözyaşından hayâ edildiği, kendi yalımında yanmayı, pınar başlarında susuzluğu, bal içinde acıyı, ayrılığı ve ölümü yâren bilen dertli başlar... Kara, kapkara sevdalar. Öyle ya! Her türkünün bir ah'ı var, bir öyküsü var. Hani yıllar yıllar önce, TRT Ankara radyosunda halk âşıkları konulu bir programın başlangıcında şöyle bir anons geçilirdi:

*"Ya hey! Arzu / Ya hey! Kamber
Ya hey! Ash / Ya hey! Kerem
Ya hey! Mecnun / Ya hey! Leyla
Öyle ya!
Her âşıkın bir ahı vardır"*



Sıvaları dökülmüş rutubetli duvara astığı kırık dökük radyodan ince hastalıklı bir türkü duyulurken, devasa bir AVM'de, o yılki kış modası çizmeler tanıtılıyordu.

İşte tıpkı öyle. Öyle ya! Her zaman sevgilinin ahu gözlerinden, hilal kaşlarından, ok gibi simsiyah kirpiklerinden, katran karası zülüflerinden, elma yanaklarından, utangaç göz süzüşlerinden ya da servi boyundan söz edecek değil ya! Bir halk türküsü şöyle söyler. Söyler de, mahcup bakışlı yârin, küçücük ayaklarına taktığı nalınlarından, pabuçlarından, cepkeninden dem vurur da kendisi de tam ciğerinden vurulur.

*Pabucumun belleri kırık sürünür
Kız cepken giyinmiş fistan görünür*

Türküler... Türkülerimiz. Öksüz, yetim, unutulmuş, ciğere kan gibi düşen, Türk toplumunun özelliklerini, tarihini, gelenek ve göreneklerini en güzel şekilde yansıtan unsurlar. İnsana ait tüm duyguları içeren türküler, aynı zamanda Türk toplumunun kültürel ve sosyo-ekonomik yaşamını yansıtan değerler. Türkler acılarını, sevinçlerini, sevgilerini türkülerle ifade eder anam babam.

Türküler, ömür boyu yoldaş olur Türk milletine. Beşikte ninni, çocuklukta oyun, askere yâren, sevdalya tercüman, düğünde neşe, tasada ortak, mezarda ağıt

olur. Bir türkü duyduğunda şairliğinden utanan şair, "Türk'üz Türkü çığırırız" diyen ozan tam alnından vurmaz mı adamın.

Türküler Anadolu insanı ile yoğrulup bütünleşen, özgürlüğün, barışın, hoşgörünün ve sevginin en önemli temel taşlarından biri değil mi? Türküler, ayakları bu topraklara basan, bu topraklarla yoğrulmuş insanların canlı tarihi değil mi? Bağrı yanık, başı dumanlı, çileyi bir zakkum çiçeği gibi yakasından düşürmeyen Anadolu insanını anlamak için, türkülerini anlamak gerekmez mi?



Anadolu'ya ait her şey türkülerde yansır. Orta Anadolu'nun sert ikliminde çayır çimene, güle bülbüle, mor sümbüllü bağa

hasret görülür türkülerde; bazen Toroslar'a yerleşmiş Türkmenlerin, Yörüklerin ezgileri yankılanır Akdeniz'de. Kimi zaman

Doğu Anadolu'nun yüksek irtifalı coğrafi yapısının ve çetin mücadelelerle geçen tarihinin etkilerini taşıyan sert, keskin ve vurgulu ritmik yapıları; kimi zaman zeybeklerin mağrur duruşları, kimi zamansa Karadeniz'in hırçın dalgaları, değişken iklimi yansır türkülerle. Türküler yaşayan kültür unsurları. Türküler canlı. Doğar, az ya da çok yaşar ve ölürler. Kimileri ise, toplumdan aldığı güç ile yüzlerce yıl varlığını korur. Toplumun ilgi gösterdiği konular ve toplumun ihtiyaçları farklılık gösterdikçe, türküler de değişim gösterir.

Anadolu halkının susmayan dili olur türküler. Gidenin gelemeyişi, Yemen çöllerinde susuzluktan çıra gibi yanan, dudakları şerha şerha çatlayan, çantasında bir tek kundurası bile, bir tek fesi bile olmayan, yarasından damlayan sınımsız kanın, sınımsız kızgın kumlara aktığı neferlere bir yudum su olur. Ayalini ya da erini Sarıkamış'ta, Allahuekber Dağları'nda donarak ölmeye gönderen gelinlerin baş başa verip sabahlara kadar ağladığından, gelinin sürmek zorunda kaldığı, gözyaşlarıyla suladığı kıraç topraktan türkülerden gayrisi dile getirir mi?

Türküde konuşan dil ne sansür tanır ne konu sınırlar ne de sosyal baskıya boyun eğer.

Türküler binlerce yıldır, doğumdan mezara dek Türk halkının dili, yâreni, sevinci, feryadı, mesajı, şikâyeti, tercümanı olur. Bazen söylenemeyeni söyler, bazen güldürür bazen ağlatır vesselam.

*Pabucumun üstünde olur bağları
Unuttuk canım yaşayanı sağları*

Yaşı elli civarında olanlar çok iyi bilecekler. 1960'lı yılların Kayseri'sinde, kış aylarında soğuktan korunma amacıyla giyilen tek ayakkabı "lastik-mes" idi. Küçükten yaşlısına dahası kadın ve kızlara, o yılların affili delikanlısına, kabadayısına, artık ömrünü bastonu yardımıyla tamamlamaya çalışan dedelere varıncaya kadar, yoksulu, varlıklısi hemen herkes,

kalıptan parlatılmış olan lastik pabuç ya da şimdiki değişime uğramış adıyla babet türü ile kösele tabanlı, 3-5 mm ökçesi olan mes giyiyorlardı. Gelinlerin bile çeyizlerine konuyordu mes-lastik.

Siyah kelle derisinden imal edilen kösele tabanlı meslerin soğuktan fazlaca koruduğunu söylemek bile mümkün değildi. Günümüzde ince deriden üretilen, abdest için mest amaçlı çorap mesler gibi olmayıp oldukça da ağırdılar. Mes giyilir, bağcıklarla bağlanır, bu da yetmez sokağa çıkabilmek için altına içi astarlı, tamamen lastik malzemeden üretilmiş, altları buzda kaymaması için dişleri olan ve pırlı pırlı parlayan ama zamanla mat bir renk alan lastik babetler giyilirdi.

İkisi birbirini tamamlardı. Tabanı kösele mesi lastik babet, lastik babeti de messiz düşünmek, satın almak ya da kullanmak mümkün değildi. Yetişkinler neyse de özellikle çocukların bu ikisini ayaklarına taktıklarında yürümeleri bile değişiyor, ayaklarını kaldırmak için adeta güç harcıyorlardı. İlkel bir durumdu dense daha uygun düşecek sanırım.

Ancak ayakkabı sanayiinde bugünkü gibi değişik malzemelerden yapılmış, soğuktan çok iyi koruyan ve görseelliği olan ayakkabılar yoktu. Belki benzerleri vardı ama ya yoksulluktan alım gücü yoktu ya da henüz o kültüre, bilgiye insanlar sahip değillerdi. Daha sonraları "pantufle" adı verilen, her iki yanı sıcaktan koruma amaçlı pamuklu ya da yünlü kumaştan yapılmış mesler üretilmeye başladı.

Zengin harcı olan pantufle mesler görsel olarak siyah meslere oranla daha cazibeli olduğu gibi, soğuktan koruma işinde biraz daha iyidiler. Üstelik pahalıydılar. Varlıklı insanlar ve onların çocukları giyebiliyorlardı. Mesin altına giydikleri parlak lastik yine aynıydı.

*Pabucumun belleri değil kenarı
Kaç gün oldu görmemişem ben o yârî*

Yıllar geçtikçe teknolojik gelişmeler her alanda olduğu gibi ayakkabıcılıkta da



kendini yenilemeye, değişmeye başladı. Yediden yetmişe kadar herkesin giydiği mesler, hatta gelinler için özel yapılan mesler, yavaş yavaş günlük hayattan çekilmeye başladı. Yerini, özel malzemelerden yapılmış, soğuğa dayanıklı tabanlara sahip olan botlar, çizmeler aldı. Önce siyah mes üreten ustalar,

sonra da pantufle mes imal eden küçük esnaf meslek değiştirmeye yöneldiler. Aralarında genellikle babadan oğula geleneksel olarak yaptıkları mesleklerini sürdürmeye çalışanlar oldu. Değişime çeşitli nedenlerden ayak uyduramayan yaşlı insanların bazıları mes kullanma alışkanlıklarını sürdürdüler.



Günümüzde, bir elin parmakları kadar da olsa dedeler, babaanneler vazgeçemediler.

Diğer yanda alışkanlıklar, tercihler kesinlikle mes giymekten yana değil. Dahası mes ve onunla birlikte giyilmesi gereken lastik pabucu haklı olarak banal ve çok kaba buluyorlar.

Tahmin edilebileceği gibi Kayseri’de artık pantufle mes yapan yalnızca tek bir usta bulunuyor.

Dahası söylenilene göre Türkiye’de sadece iki kişi var. Sanırım onları da bir süre sonra işlerinin başında görmek mümkün olmayacak. Kepenk indirecekler üze üze. Hatıralarını toplayacaklar alet edevatlarını toplar gibi. Ceketlerini alacaklar ve son defa dönüp bakacaklar geriye. Bakacaklar da ekmek teknelerinin

nasıl da yaşlandığını, nasıl da eskiyip yıprandığını, nasıl da teknolojiye ayak uyduramayacak kadar yorgun düştüğünü hissedecekler. Tercihlerin nasıl da çıkan neyse yakışanın o olduğu doğrultusunda susacaklar yalnızca. Başları önde, elleri nasırlı, şakaklarında kar susacaklar.

Terk-i diyar edecekler sonunda ki sorma! Kerpetenleri, falçataları, çekiçleri bir sandığa kilitlenip anı kalacaklar, gelecek kuşaklara ya da torunlar nesline.

İzbe bir iş hanı. Karanlık. Kirli. Merdivenleri kırık, dökük. Merdivenlerinde bir karış kir. Pasak diğer adı. Nasıl da korku veriyor insana öyle. Nasıl da el yordamıyla bir yere çarpmamak için atılıyor adımlar. Gözler karanlığa alışmıyor nasıl da ah! Nasıl da.

Ömrünün son demelerini yaşamıyorsa da yalnızlığın, terk edilmişliğin, ıssızlığın en kaşarlısını yaşayan bir han bu. Terk edilmiş dükkânlarda, kırık-dökük merdivenlerde omuzlarındaki sepet içindeki tahta ayakkabı kalıplarıyla dolaşan çırakların, kalfaların hayali dolaşıyor şimdi. Ürküten, derin bir sessizlik her yanı öylesine sarmış ki, çalışan tezgâhlardaki motor seslerini bile ne gören var, ne duyan. Buz gibi her yer. İnsan nefeslerinin bile ısıttığı uzun koridorlarda kış. Karakış.

Onu arıyorum. Ya da ikinci ve son kuşak pantufle mes ürettiğini duyduğum ustayı. Mesleğinin son temsilcisini. Amma velakin anam babam, bu iş hanında bütün dükkânlar terk edilmiş. Kepenk kapamak da deniyor adına. Aslında burasının adı kunduracılar iş hanı. Oysaki her katta

çok sayıda dükkân olmasına karşın kunduracı adı altında pantufle mes üreten sadece bir dükkân var. Diğerleri kaderini yaşamaya bırakılmış. Kiralayanlar da olmuyor olmalı ki adeta mezbelelik bir görüntü içinde. Çoğunun ya camı kırık ya kapısı. Bir zamanlar kunduracıların, sayacıların, mescilerin, terlik üreticilerinin, ahi geleneğini benimsemiş, o esnaf ahlak anlayışından asla vazgeçmemiş, dünyası değişmiş ustaların, onların yetiştirdiği, kırkıktan sonra ekmeğin belasına, yarı yaşındaki bebelerden zanaat belleyen, zanaat değiştirmek zorunda kalan kalfaların, pabucunun dama atılmasıyla bir daha kunduracılar iş hanına uğramaya tövbe eden çırakların hayali dolaşıyor. İniyorlar, çıkıyorlar, önlerinde kara önlükleri, “taka taka tak” sesleri arasında üstü bir karış kir olan merdivenlerde.

Köşede bir dükkân. Dükkânın hemen yanında içinde yaşadığı iş hanı gibi hayata küsmüş, büyükçe bir saksı içinde, adı unutulmuş, bitki ya da çiçek adı her neyse solgun bir yeşillik işte. Ama adeta deri kokuyor. Adeta kösele kokuyor, yapıştırıcı kokuyor.

Ve ben onu buluyorum

Dükkân içinde bir adam. Dükkân içinde kimse yok ondan başka. Gözlükleri burnunun ucunda çalışıyor. Dışarıdan görüldüğü kadarıyla önünde büyükçe ve ayak takılmış bir kütük üstünde aletleri, üstünde siyah önlük, elleri arasında henüz vücut bulmamış pantufle mes parçaları. Şaşkınlıkla bakıyor bana. Süzüyor bir süre ve soruyor: “Buyurun. Kimi aradınız?” Söylüyorum ne amaçla geldiğimi. Dudaklarında acı bir gülümseme beliriyor. Merakla dükkânın her köşesine bakıyorum. Deri parçaları, kâğıt şablonlar, bağcıklar, mavinin ve kahverenginin ağırlıkta olduğu renkli, kareli kumaş parçaları.

— Senden başka var mı bu iş hanında?

— Yok. Kayseri’de yok. Hatta Türkiye’de yok. Bitti artık. Her şey bitti. Zanaat ömrünü tamamladı beyim. Gayrı ekmek

yok bize bu işten. Boşa kürek çekmek bizimkisi.

— Satıyor musun?

— Güldürme adamı. Sen olsan bakar mısın bunların yüzüne? Giyer mi çoluğun, çocuğun?

— Şu halde niye?

— Öleyim mi?

—?

— Ne iş yaparım bu yaştan sonra? Nereye, kime giderim? Bir gittiğin yere bir daha gidersen bakarlar mı yüzüne? Adam yerine koyarlar mı adamı? Öyle ya! Evin herifi terk etmeli evi her sabah. Camiden eve, evden camiye hayat mı bu? Kahvelerde pinekleme adam işi mi? Bana göre değil efendi. Bana göre değil. Kimse selam vermese de, açarım tekneyi besmele ile. Oturur giderim.

Söz bitiyor. Bir süre sessizlik oluyor ve ben onun maharetli parmaklarını, nasır tutmuş ellerini seyrediyorum. El dikişi ile diktiği pantufle mes. Hünerli ellerden çıkan adeta sanat eserini.

Adı Mehmet Minezer. O bir Kayserili. Yerlisi anadan babadan. 1944 Yılında Ömer Ağa ile Ayşe Hanım’ın ikisi oğlan biri kız üç çocuğundan biri olarak Kubaroğlu Mahallesi’nde doğmuş. Diğerleri rahmetli ağabeyi Mahmut ile bacısı Vasfiye. Erken gitmişler erken. Aman vermemiş amansız illet.

Mehmet Usta geçmişe dönüyor. Çok uzaklara ya da çok gerilere. Dalgın bakışlarla anlatıyor, anlatıyor. Kaybettiklerini. O eski ihtişamlı yılları. Eskilere ait, unutulmuşlara ait ne varsa. Ne kaldıysa.

İlkokulu, eski adı ile Çifteönü Mahallesi’nde bulunan Mustafa Özgür İlköğretim Okulu’nda okumuş. O yıllarda babası Ömer Ağa yemeni yaparmış. İyi bir yemeni ustasıymış ve ağabeyi Mahmut da yanında çalışmış. Keçi derisinden yaptıkları yemeni iyi para edermiş o yıllarda. İlk mektep bitmiş ve o da babasının yanında çalışma hayatına atılmış.

— Ne zamana kadar çalıştın babanın yanında?

— Askere gidene kadar. 1964 yılında Sivas’a askerlik yapmaya gittim. Askerdeyken babam öldü. Tokat, Ankara derken 1966 yılında döndüm memleket. Ağam Mahmut ile Başaran Han’da pantufle mes yapmaya başladık. Bir yıl sonra Feride Hanım ile evlendim. İlerleyen yıllarda Allah üç çocuk verdi. Faruk, Ayşe ve Hayriye koyduk adlarını. Faruk, gelinim Hayriye ile yuva kurdu. Mehmet ve Feride Nur isimlerinde iki torunum benim her şeyim. Bütün dünyam adeta. O yıllarda iyiydi işler. Gece yaralarına kadar çalışırdık ki deme gitsin.

— Kaç çift pantufle yapardınız günde?

— 18 çift. Şaka belleme efendi. Gençlik var. Taşı sıksam suyunu çıkarırım. Pazar mazar bilmezdik ki. Toptancılar, perakendeciler, hatta dışarıdan gelen esnaf kapışardı bizim mesleri. Paraya para demezdik o yıllar. Geçti gitti işte. Yalan dünya. Şimdi yüzümüze de bakan yok hünerimize de.

Mehmet Usta Başaran Han’da otuz yıl kalır. Bu arada ağası Mahmut’tan ayrılır ve hanın bir başka köşesinde kendi işini kurar. Yine pantufle mes yapar. Çalışır, çalışır ve çalışır. Zaman acımasız. Zaman öyle hızlı geçiyor ki ya da su gibi akıp gidiyor ki. Bununla birlikte teknoloji de gelişiyor. Bir zamanlar herkesin giydiği pantufle meslerin yerine yeni yeni kışlık ayakkabılar çıkıyor. İnsanların zevkleri, tercihleri de buna bağlı olarak değişiyor. Fantezi diyorlar adına. Fantezi artıyor. Kim bakar meslerin yüzüne gayrı? Kim giyer pantufleyi lastik pabuçla birlikte? Yedi yaşında bebeler bile dönüp bakmaz. Gelinler, gelinlik kızlar netsin pantufle mesini? Çarşılarda o zamanki adıyla kavafalarda çeşit çeşit kışlık ayakkabılar var. Dahası lastik pabuçla giyilmiyor. Daha hafif, daha soğuğa dayanıklı, daha gösterişli, daha kullanımı basit ve rahat. İşte hepsi bu.

Olanlar olur sonunda. Alın teri, göz nuru, bilek gücü ile yapılan el dikişi pantufle meslerin yüzüne kimse bakmaz. Bedava da versen hani var ya kimse alıp



kaldırı. Bir isyan. Ya da birilerinin adını nostalji koyup gülümseyerek seyretmesi için durur dükkanın tozlu bir köşesinde.

— Hiç yapmasan?

— Öleyim mi efendi? Kendimi bildim bileli benimleydi bu zanaat. Kolay mı bırakmak alışkanlığı? Babadan kalma miras. Başka ne ederim, nasıl ederim ki ben.

Öyle ya! Ne yapılır bundan gayrı? Hangi zanaat bellendir? Nereye gidilir? Mehmet Usta kabullenmiş gayrı. Herkes gibi. Biten, tükenen, bitmeye, tükenmeye yüz tutmuş el zanaatlarının çilekeş zanaatkarları gibi kabullenmiş teknolojinin zaferini, ezici üstünlüğünü.

— Yaşlı bir kadın vardı. Her yıl ya kendi gelir ya oğlunu kızını gönderir bir çift alıp giderdi. Ona sürpriz yapmak istedim. Bütün maharetimi gösterdim. En âlâsından hazırladım ki sorma. Allah bilir ya kalbimi. Tek kurşun almayacaktım. Hediyem olsun istedim halaya. Nasılsa kilit vuracaktım dükkâna.

— Eee!

— Gelmedi. Kış geçti, bahar geldi, gelmedi. Ne oğlu geldi ne de kızı. İştitim ki hala rahmetlik olmuş. Diyeceğim, özene bezene yaptığım son pantufler de elimde kaldı. Hayırma birine vereyim giysin şu kışta kıyamette de bana da dua etsin dedim amma velakin...

— Ne oldu?

— Kimse istemedi. Dönüp yüzüne bile bakmadılar.

Bir süre sustuk son pantufler ustasıyla birlikte. Onu daldığı derinlerden, gittiği uzaklardan getirmek istedim.

— Bana pantufler parçalarını anlat. Kullandığın aletleri, takım taklavatları da...

— Ne görüyorsan o işte. Kumaş, kelle köselesi, inek derisi, kıvrık siyah kumaş, drezin ip, mum, mastre, falan filan işte. Şu alete muştâ denir. Şuna da tığ. Çekiç, kerpeten, ökçe demiri, masat, teber ya da bıçak, falçete, mum, iğne işimde gerekli olanlar. Şunun adı kilpitin. Delik delmeye yarar.

— Nasıl yapıyorsun? Senin için çocuk oyuncuğu olmalı.

— Babadan kalma miras dedik ya!.. Yılların birikimi. Adeta gözü kapalı. Şipşak. Bir cigara sarımı. Sen olsan yapamaz mısın?

— Yeni bir pantufler yap. El ile dik. Görmek istiyorum.

— Derhâl. Bak şimdi bak! Bana iyicene bak. Ya Allah! Bismillah.

Sarı babuç tabanda

Gız ne gezer yabanda

Eğil eğil bir öpim

Beş param var babanda

Mehmet Minezer Usta geniş, kalın kütükten yapılma sehpasının üstüne kareli kumaşı koyuyor. Sonra üstüne bir şablon ve kesiyor kumaşı. Arkasından pantuflenin burun ve arka kısmına gelecek olan deriyi kesiyor sonra da dikerek her iki parçayı birleştiriyor. Bundan sonraki işlemde kelle köselenin üstüne yine bir şablon koyuyor ve teber adı verilen bıçak ile kesim yapıyor. Kösele kalınlığı sanırım 3 milimetre. Drezin ip iğneye geçiyor, mumlanıyor ve bekliyor. Tığ ile köselede delik açılıyor. Buradan iğne geçirilerek kösele deriyi dikilmeye başlıyor. Dikim işi tamamlandıktan sonra ters yüz ediliyor ve daha sonra da üstünde numaralar yazılı ve 36'dan 44'e kadar numaraya sahip olan kalıplardan biri mesin içine yerleştiriliyor. Sarı, ağır bir metal parça ile sağı solu dövülüyor mesin. Köselenin kenar fazlalıkları teber ile kesilerek alınıyor. Aynı köseleden

kesilen ökçe parça pantufler mese çivi ile tespit ediliyor.

— Bundan sonra ne olacak?

— İki gün kurumaya bırakılması gerek. — Ya sonra?

Hünerli eller kurumuş kabul ediyor ve kalıbı çıkarıyor pantufler mesin içinden. Bağ ipi için delik deliyor, ipi takıyor ve boyamaya başlıyor. İşte bu kadar. Çocuk oyuncuğu Mehmet Usta için.

— Ne olacak bu işin sonu?

— Sen söyle.

— Bırakır mısın?

— Yakında. Çok yakında. Başka yolu yok. Gideceğim buralardan gayrı.

— Nereye?

— Bilmem. Bilemem.

Sarı pabuç sızığı

Giz ne bulur yazığı

Eğil eğil bir öpem

O da bir yol azığı

Söylenecik çok fazla bir şey yok. Ustasının yanında çıraklık dönemini atlatan, ustasının eline bakarak mesleği öğrenmeye çalışsan, askere gidene kadar kalfa olarak çalışsan, askerlik görevini yaptıktan sonra kendi mesleğine devam eden nesil yok artık. Onların çıraklık dönemlerinde 40-50 arası eski ustalar da olmak üzere pantufler mes yapanlar, tamir edenler yok artık.

Yaz tatili döneminde bile, çocuğunu bir iki ustanın yanına çırak verebilmek için öncelikle ücreti soruluyor. Oysa Mehmet Usta'nın çıraklık dönemlerinde babalar, onları ustanın yanına götürüp bıraktığı

zaman o anki tabirle "Eti size kemiği bize. Biz çocuğumuza haftalık para istemiyoruz. Bizim çocuğumuza zenaat bellet" diyerek bırakırdı. Dahası onlar, sağ olan ustaların yanında hâlen konuşamıyorlar. Bebelelerini bile sevemiyorlar. Hanımlarının bile yüzüne bakamıyorlar. Adını bile söyleyemiyorlar. "Bizimki" diyorlar. "Gelinin" diyorlar. Adab-ı Muaşeret bundan başka nedir ki?

Velhasılıkelam, ikinci kuşak, Türkiye'nin son pantufler mes üreticisi Mehmet Minezer Usta her sabah bu izbe, bu soğuk, bu ürkütücü, ıssız, mezbelelik iş hanındaki dükkâna geliyor, "Ya Bismillah" deyip dükkânı açıyor ve iş elbiselerini giyip oturuyor çapı 1 metreye varan ağaç kütük sehpasının önüne. Küçük tüpünün üstünde tavşankanı çayı demlenirken o şükrediyor Allah'a. Ya burada olmasaydı?

Hâlâ pantufler üretiyor günde bir çift.

Neye yarayacak? Hiç!

Yalnız ve kimsesiz.

Üstelik anıların sisli hayalleri içinde. Yalnızca kendisinin gördüğü, yalnızca kendisinin duyduğu, yalnızca kendisinin yaşadığı buğulu anılar içinde.

Sarı pabuç toz yapar

Kız oğlana göz atar

Oğlan gözden anlamaz

Ne yaparsa kız yapar

Sıvaları dökülmüş rutubetli duvara astığı kırık dökük radyodan ince hastalıklı bir türkü duyulurken, devasa bir AVM'de, o yılki kış modası çizimler tanıtılıyordu.■

da giymez. Gülerler adama. Yılların ustaları bir bir çekilirler piyasadan. Ya iş değiştirirler ya da kepenk kapatırlar. Ya da iş olsun diye her sabah dükkânlarını açarlar, o vazgeçemedikleri alışkanlıkları ile yine deri keserler, yine kösele traşlarlar yine iplik mumlarlar, yine delik delerler, yine kalıbı mesten çıkarırlar.

Peki ya sonra?

Hiç...

Ölmemiş yaşlılar varsa bir iki tane satarlar. Yılda birkaç tane o kadar.

Değilse?

Hiç...

Dükkânın bir köşesinde durur. Adeta bir sanat eseri gibi. Ustasının emeğini seyretmesi için. Geçmişini yaşamak için. Zamana, teknolojiye inat. Adeta bir baş-

Duran Ali Ağa Musaşeyh'in Ağasıydı, Gönüllere Sığmadı

İyi insandı, iyi bir at'a binip gitti

Meral Bulut

Şimdilerde Bünyan ilçesinin bir mahallesi. Oysa kazaya 10 km uzaklıkta, adını köyün sembolü bir türbeden ya da *Muşaşeyh* namı ile bilinen o Allah dostundan almış, şirin bir yerleşim birimi. Ah! O eski günler. Yaşanmışlıklar. Her yıl pilav şenlikleri düzenlenir, köyde yaşayan köylüler ve başka illerde, yakın köylerde yaşayanlar da dâhil büyük bir katılımla anılırdı Musaşeyh Hazretleri.

Neler yapılmazdı ki! Kurbanlar kesilir, devasa kazanlarda mis gibi kokusunun insanın ciğerlerine işlediği etli bulgur pilavları pişer, tadına doyum olmazdı. Bununla da kalınmaz, kimin kurban adağı varsa yerine getirilir; yine halis odun ateşinin üstünde sıra sıra dizilen, fokur fokur kaynayan kalaylı bakır kazanlar ya da büyük leğenler, bu tür etkinliklere ayrı bir renk katardı. Plastik tabaklarda ikram edilen o inanılmaz lezzetteki etli bulgur pilavı, bütün yerli ve yabancı konukların beğenisini alırdı.

Muşaşeyh'in ilçede bu denli tanınır ve bir köy için oldukça önemli olan kültürel etkinliklerle bilinip takdir edilmesi şüphesiz tesadüfi bir şey değildi. Nasıl ki her geminin bir kaptanı varsa yüzlerce insanın da huzur içinde mutlu olmasını, huşu içinde dualarla Rabbine koşmasını sağlayan bir kaptanı vardı. Gönül insanı kaptanıydı. Fakir fukaranın, açın, çıplağın, yolcunun, hastanın, garibin, yetimin, dulun, düşmüşün babası bildikleri kaptanı.





Onu anlatmaya kelimeler yeter mi bilinmez. Baba demek, koca çınar demektir. Sığınacak bir liman demek. Yaslanılacak koca bir dağ demek. O, kaytan bıyıklı, fidan boylu, yiğit köy delikanlıları; Saim'in, Şahin'in, Ertuğrul'un ve iffet timsali, mahzun bakışlı, mahcup yüzülü, güzeller güzeli Nimet'in, Zeynep'in, Meral'in babalarıydı. Yalnızca gözbebeği evlatlarının mı? Bütün Musaşeyhilerin, kırık gönüllerinin manevi babalarıydı.

Onların koca çınarlarıydı. Yediden yetmiş kahramanları ve hayatlarının en güçlü yanıydı. Onun çevresinde ya da onun gölgesinde toplanır, birlikte mutlu olurdu herkes. Herkes, çünkü köye yolu düşen yolcu da, devlet görevlisi de onun Halil İbrahim bereketli sofrasından rızkını alır, konuklar için düzenlediği kar gibi beyaz çarşafın, kuş tüyü yatakların,

mis gibi kokan ak yastık ve yorganların serildiği odada huzur içinde uyurlardı. Velhasıl onu anlatmaya kelimeler yetmezdi.

O... Duran Ali Ağa'ydı. "Arar" soyadlı, "Masatlar" lakaplı, askere gitmeden önce davullu zurnalı düğün çalıp fakirhanesine gelin, gönül hanesine sultan olarak getirdiği, uzun, kara saçları örgülü, yay gibi kaşları, elleri kınalı Fevziye Hanım'ın ilk göz ağrısı, velinimet, helâli Duran Ali Ağa.

En küçük kızı ya da gözbebeği, babası Duran Ali Ağa'yı şöyle anlatıyor. Gözleri çok uzaklarda, buğulu ve nemli. Ara sıra iç geçirerek. Acı acı gülümseyerek:

"Ah! Babam... Hem biz ailesinin hem de yediden yetmiş bütün Musaşeyhli-lerin, hatta onun fakirhanesinde ince belli bir bardak tavşankanı çay, bir fincan acı kahve içmiş yabancıların da gönül otağına taht kurdu yaşadığı sürece. O,

sürekli kötü gösterilen köy ağalığına da muhtarlığa da farklı bir kimlik, özel bir kişilik vermiş bir insandı.

Babamla annem, babam askere gitmeden evlenmişler ya da o günkü anlayışlar doğrultusunda çok genç yaşta evlendirilmişler. Babam askerden geldikten sonra da dedem vefat edene kadar birlikte yaşamışlar.

Annemin yedi sene çocuğu olmamış. Köy yeri işte. Anlayışlar her yerde aynı. Annemin adı gizliden gizliye "kısır gelin"e çıkmış. Hatta babama bir daha evlenmesini bile tavsiye etmişler. Öyle ya! Soyun devam etmesi için çocuk şart. Özellikle erkek çocuk. Bütün bunları duyan annem, kimselere göstermeden gizli gizli gözyaşı döküyor ve her namazda Allah'a dua ediyormuş. Babam, başkalarının düşündüklerine aldırış etmiyor, bunun yalnızca Allah'tan gelen bir şey olduğunu



anneme söyleyerek onun üzülmemesini, Allah dilediğinde muradına kavuşacağını söylüyormuş. Annemle babam arasında bir sabah şöyle bir konuşma geçmiş:

— Duran Ali. Erimsin. Helalimsin. Sana bir diyeceğim var amma çekiniyorum.
— Niye?
— Kızarsın belki
— De ne diyeceksen. Ne zaman kızdım ki sana şimdi kızacağım?
— Yok! Hiç kızmadın geldim geleli. Ben senden razıyım. Allah da senden razı olsun. Biliyorsun ki bunca yıl oldu. Gitmediğim ebe, yapmadığım ilaç kalmadı. Ama Allah vermiyor. Ne sen baba



oluyorsun ne ben ana. Hemi valla hemi billa kendimden çok sana üzülüyorum. Diyeceğim şu ki...
— Eeee!
— Bir daha evlen. Babam izin verirse bu eve bile getirebilir. Hiç kıskanmam. Ona kötü davranmam. Geçinip giderik.

Yeter ki sen baba ol. Senin de evladın olsun. Kız ya da oğlan.
— Şaşırдың mı Fevziye? Hem kusurun sende olduğu ne malum. Allah büyük. Bizim gibi nicelerinin bebesi olmadı senelerce. Ama Allah verdi sonradan.
— Yedi sene oldu Duran Ali. Elin ağzı boş durmuyor. Kulağıma kötü şeyler geli-



yor. Allah seni inandırсын تنها yerlerde ağlıyom. Adımı kısır geline çıkarttılar.

— Elin ağzı torba değil ki büzesin. Hiçbirini duyma. Her şeyin bir saati var. Tedavi de oluyoruz. Daha yaşımız çok genç. Elbette Allah muradımızı bir gün verecek.

Fevziye gelin... Kocasını askere gidince dedemle birlikte yaşamaya başlar. O zamanın şartlarında gelin olmak çok zormuş. Annem ev bütçesine katkıda bulunmak ve eşine asker harçlığı göndermek için köyde komşularımızın kızları ve gelinleri ile halı dokumaya başlamış.

Boş zaman buldukça ev işlerinde, bağ bahçe işlerinde babaanneme ve dedeme yardımcı oluyormuş. Bir süre sonra babaannem hastalanmış ve yürüyemez olmuş. Kalkamıyormuş ve yürümesi mümkün değilmiş artık. Babaannem, o zamanın tabiriyle oturarak kalmış. Annem her işe yetişmeye çalışıyor, hasta babaanneme bakıyor, yirmi günlük evli iken asker eşi oluyor, asker yolu gözlüyor, hasretliği çığ gibi içten içe büyümeye başlıyor ama ne çare eşine hemen kavuşmak mümkün değil.

Bizim köyde bir tepe var. Adı Kara Zirad tepesi. Annem hep derdi; 'Asker eşi olmak çok zor.' ve devam ederdi:

'Bazı günler o tepeyi çıkıp bütün gücümle, sesim kısılmaya kadar haykırmak, içimdeki yakan, kavuran hasretliği o tepeye bırakıp inmek istiyordum. Asker yolu gözlemek, o tepeye çıkıp inmek kadar zor geliyor.'"

Duran Ali Ağa'nın küçük kızının gözleri dolu dolu. Tıpkı annesinin, eşi, helali babasına duyduğu özlem gibi o da aynı özlemi her zaman hissedecekti. Oysa giden gelmeyecekti. Bir haber veren de olmayacaktı. Duran Ali Ağa bu. Hiç dillerden düşer mi adı. Düşmedikçe de kendini hatırlatmaz mı eşe dosta. Hiç gönüllerden çıkar mı?

Ve zaman hızla geçer, kaytan bıyıklı Duran Ali askerden döner, evin bütün sorumluluğunu üstlenir. Daha sonra dede de hastalanır. Gözleri görmez olur. Yani ağma olur. Omuzlarına ağır yük biner ki iki tane yaşlı hasta. O zamanın şartlarında yokluk var.

Kış gelmiş, elde avuçta hiçbir şey yok. Kış akşamları çok soğuk ve uzun. Akşamları gaz lambası yanıyor odada. Dışarısı zifiri karanlık. Küçük pencerelerden içeri sızan rüzgâr esintisi, gaz lambasına vurur, lambada yanan alev titrer. Köyde akşam oturmaları olur, komşular gelir, sobadan közü alırlar, bir teneye içine koyarlar ve üzerine kalın örtü kapatırlar. Ayaklar örtünün altında kalacak şekilde etrafına toplanıp otururlar ve herkes başından geçeni anlatır. Kış akşamları çok uzun olur diye Duran Ali, hasta annesini, babasını ve eşini yalnız bırakamıyor, hiçbir yere gidemiyor. Gidemiyor ama, evde un, bulgur çok az. İki tane inek var, ev halkı onların sütü ile idare ediyorlar. Duran Ali baktı olmayacak, eşine yaşlıları emanet eder ve kışın esnaflık yapmak için şehir dışına gider, üç ay çalışır sonra da köye

döner. Havalarda ısınmaya başlar, bahar yüzünü gösterir, meyve ağaçları çiçek açar, bağ bahçe işleri başlar.

Esnaflıkta kazanılan para biraz olsun rahatlatır aileyi. Duran Ali ve Fevziye Gelin, yedi sene babaanneye ve dedeye bakarlar. Gün gelir, bir sene ara ile ikisi de vefat ederler.

Fevziye Gelin yedi sene sonra ilk çocuğuna hamile kalır, bir kız çocuğu dünyaya getirir, ismini Meryem koyarlar. Meryem bir yaşına girmeden vefat eder. İki yıl sonra bir erkek çocukları dünyaya gelir. İki yıl sonra da Allah onlara bir kız çocuğu hediye eder. Ölen Meryem bir defa daha doğmuştur sanki. Adı Meryem'dir. Bir yıl sonra bir erkek çocuk daha aileye katılır. Aradan beş yıl geçer ve tam üç çocuk hayata merhaba derler.

Duran Ali, sürekli çalışır, yazları köyde tarlaları ekip biçer. Tarla az olduğu için tarla almaya başlar. Köyde kim tarla satarsa alır Duran Ali Ağa. Kışın esnaflığa gider boyacılık yapar.

Eskiden şimdiki gibi biçerdöver yok. Duran Ali Ağa, sabah horozların ötmesi ve ezan okunması ile yatağından kalkar. Ezan sesi, evin içine sanki gül kokusu gibi yayılır, her yanı bir huzur kaplar. O kokuyu ve huzuru duyarak yeni güne merhaba denilir. Duran Ali Ağa'nın evinin dış kapısı sabah kalkılınca açılır, kapanmasın diye önüne bir taş konur. Bir daha akşama kadar kapanmaz. O, kalkar kalkmaz abdestini alır, sabah namazını kılar, Kur'an okur, hayvanları yemler,

sonra helali Fevziye Kadın'ın yanına gelir, ona azık hazırlamasını söyler, azığını alır, tarlanın yolunu tutar, ekin biçmeye başlar. Tırpanla biçtikten sonra anatut denilen desteleri toplar. Hey gidi günler! Önceden kağnılar var, at arabaları var. Öküzlerle atlarla taşınır, kağnılara yüklenir ve ağır ağır tarladan harman yerine getirilir. Bir hafta harmanda kurumasını beklerler, sonra harman yerine sererler, büyük yuvarlak bir alan yaparlar. Düvene öküzler veya atlarla sürülmeye başlarlar. Ve rüzgârın esintisi olduğu zaman hemen savrulmaya başlarlar. Buğdaylar çıkar, un bulgur olmaya hazırdır.

Duran Ali Ağa, çok yardımsever biridir. Un yaptırır, bulgur yaptırır, yoksul insanlara götürür. İnsanlara yardım yapmayı çok sever. Zaman geçtikçe maddi durumu düzeler. Altı çocuğu olur. Üç kız, üç oğlan... Zamanın getirdiği araç gereçleri almaya başlar. Traktör alır. Rençberlik işini büyütür. Neredeyse köyün yarısının tarlasını satın alır. Bunun yanı sıra hayvancılıkla da uğraşır. O kadar güzel yürekli bir insandır ki hiçbir zaman ibadetini ihmal etmez ve hep eşine dostuna yardımcı olmaya çalışır. Kiminin tarlasını tarla sahibinden habersiz sürer, kiminin ekinine yardımcı olur. İnsanlar gelirler ve "Allah sende razı olsun, tarlayı sürmüşsün, biçtiymişsin." diyerek dua ederler.

Duran Ali Ağa, gelen misafirlerine sofraya hazırlattırır, çay veya kahvesiz asla göndermez hanesinden. Köyün etrafında ne kadar köy varsa Duran Ali

Ağa'yı tanırlar, çok sevip sayarlar. Gece gündüz, kar kış denmez, kapısı çalınır. Civar köylerde onun ne kadar cömert, fakir fukara babası, hastaların, yolcuların, gariplerin, düşmüşlerin koruyucusu, delikanlı ve yiğit bir insan olduğunu bilmeyen yoktur. Bundan dolayı köyde birçok hasetçiler onu çekemezler. O, tuttuğunu koparan, korkusuz olmasına karşın bir o kadar merhametli bir insandır. Büyük ve küçükbaş hayvanlarının, bir kısım hasetçiler tarafından, yazıda ya da otlakta da yayılması istenmez. Bu öyle bir noktaya gelir ki engel olmaya çalışırlar. Bu defa Duran Ali Ağa, o hiçbir zaman başvurmak istemediği sertlikle haber salar:

"Yayılm yapacak çok hayvanım var. Benim hayvanlarım burada yayılm yapacak. Haydi! Gücü yeten gelsin, benim hayvanlarımı dağdan indirsin. Bekliyorum."

Hiç kimse cesaret edemezler buna. Oysaki onun ağzından hiç dua eksik olmaz. Onun silahı duasıdır. Zaten Duran Ali Ağa, köylerdeki oturmalarına sürekli davet edilir ve onun muhabbetinden insanlar son derece mutlu olurlar. Bu denli sevilen, sayılan, saygı duyulan insanın düşmanı olmaz mı? Elbette az da olsa çıkacaktır.

Günlerden bir gün, Duran Ali Ağa yine böyle yakın köylerden birinde oturmadadır. Vakit gece yarısını çoktan geçmiştir. Kendisi kalkıp yola düşmek ister. Ev sahibi çok ısrar etmesine rağmen geceyi orada geçirmez ve kır atı ile yola koyulur. Köy gözükmiştir. Ekinlerin

arasına girmiş ekinleri yara yara, kır atıyla sanki sohbet edencesine, aheste aheste de gidiyordur köyüne. Gecenin karalığı çökmüş, ay doğmuş, sanki ay onu ve kır atı takip ediyor, gece böceklerin sessi bir melodi gibi geliyordu. Tam ekinin arasından çıkarken kıratın ayaklarına silah sıkılmaya on el ateş edilir. Duran Ağa atından iner ve bağırır:

"Kim var orada? Çıkin erkekseniz karşıma, saklanmayın."

Oysa böcek ve kuş sesinden başka hiçbir ses çıkmaz. Sonra düşünür ki bunu üç harfliler yapmışlardır. Hemen duasını okur, eve geldiğinde hemen abdestini alır ve gece namazını kılar.

Köyde muhtarlık seçimleri vardır. Ona aday olmasını söylerler, o da kabul eder. Sonuçta ezici bir çoğunlukla muhtar seçilir. Muhtar olarak, köyün haklarını gözeterek köye yapılması gereken şeyleri yaptırır. Köyün mezarlığının yıkılmış duvarları, köydeki türbenin etrafının düzenlenmesi, havuzlar, sulaklar, hayvanların rahatlıkla sulanabilmesi için köyün dışında da içinde de yapılacak ne varsa hepsini düzenler, yaptırır, hatta kendisi de çalışır. Zaten o, inşaat işinden anlayan biridir. 10 yıl sürdürür bu görevini. Bu süre sonunda hastalanır. Beyin kanaması geçirir. Traktörle Bünyan'a giderken, yani ofise buğday götürürken yolda birden başı ağrır. "Traktörün üzerindeyken yol ikiye ayrıldı ve ben içine girdim, sonra da yolun sonu gelince olduğum yerde kaldım. Traktör nasıl durdu bilemedim ve saatlerce başımı direksiyona koyup bekledim. Yanımda dünürüm Osman Ağa da vardı. Birlikte Bünyan'a gidiyorduk."

Tedavi olur iyileşir, tekrar hastalanır ve 2012 yılında rahmet-i Rahman'a kavuşur. Bu dünyadan Musaşeyh'in gönül insanı, kırgın gönüllerin mimarı bir Duran Ali Ağa geçer. Geçer de geride ayak izlerini, el izlerini ve gönlünü bu dünyada bırakarak.

Gün Ağrması



Bekir Göl

Gece

1

Kuytusunda uyumaya çalıştığı bülbül şakımlarının, serçe ötüşlerinin, güvercin kuğurtularının içine verdiği serinliğin çekildiğini duydu. Tığla işlenen karanlık: gece şimdi eriyor. İrkildi. Bu serinlikle birlikte içi, suları yatağını terk eden bir nehir gibi oldu: kuru/çatlamış. Canı dardı. Göğsündeki fay hatlarının yoğunluğundan can evi olduğu yere yığılıp kalmıştı: metruk/harabe. Yatakta bir sağa bir sola bir sırtüstü bir yüzükoyun döndü durdu. Uykuyu aradı. Eksiliyor gece: heceleniyor. Her türlü yattığında farklı bir şeyi düş (1) üyordu. Sağa yattığında yarım kalmış şiirin parçalarını: paramparça, sola yattığında yazmayı tasarladığı kısa öyküyü, yüzükoyun yattığında bir kadını: ıslakkaranlık, sırtüstü yattığında ise bülbül şakımları geçiyordu usundan. Sırtüstünde karar kıldı. Zira bülbüllerin ötüşerek birbirlerine kur yapmaları ve erkek bülbüllerin öterken kilo kaybetmeleri düşüncesi zihnini bir nebze olsun hafifletiyordu. Sevdiğim kadına kur yaparken ben de kilo kaybeder miyim acaba dedi kendine. Saçma. Gözyaşı. Uluma. Bağırıtı. İçsökülmesi. Yoruldu iyice. Evde kalemtıraş olmasına rağmen çocukluktan beri çakıyla bir şeyler yontmayı sevdiğinden kalemini onunla sivirtti. Bir iki satır bir şeyler karaladı. Gece devrildi.

Kuşluk

1

Bütün düşlerini, düşüncelerini, düşmelerini devrilen gecede bırakıp fecir vaktiyle usunun en ücra peykelerinin aydınlanmasını bekledi. Yükselen güneşin sadece perdenin yer yer delikli kısımlarından sızarak halıyı aydınlatıldığını görünce umudu suya düştü. Suyu düşen umutlarını her zaman "hayırlısı" kelimesiyle annesi toplardı. Zaten hayatında hep her şey başına düşerdi, yıkılırdı. Düşüm ve yıkım: yazgısının iki bileşeni. Varsın yıkılsın varsın bu yaşamı kendi enkazımda geçireyim derdi. Beş karış siyah aklı tüm bunlarla oyalanıp dururken kamburunda büyüyen ve onu büyüten yedi dağ ağırlığını sonradan hissetti. Sevdiği hep kamburundan şikâyet ederek onda kapanmaz oyuklar açardı ama o zamanla oyukları sevmeyi de öğrendi. Ağırlık canını çıkarmaya niyetliydi. Tüm her şeyden kaçmak istemesine rağmen gideceği en uz yerin yine kendisi olacağını bilincindeydi. Bilinç ete batmış bir kıymıktan çok, saplanmış bir hançerdir. Ne yapsa kendine çakılıyordu. Sonunda dışarıya kulak kesildi. Usunu bir tahta üzerinde bazı normal bazı aksayarak gidip gelen testere sesine yordu. Bu sese bıraktı kendini ve bir müddet bu sesteyi dinledi. Testereyle

iş gören şirret kadına birkaç küfür savurmayı da unutmadı. Gün epeyce ağmıştı göğe, usundan başka ağarmıştı her yer. Saatin on iki suları olduğunu her gün istisnasız bu saatlerde nükseden ülserinden anlamıştı. Yataktan doğruldu. Vaktin ermesine çok az kalmıştı.

2

Ambardan biraz buğday alarak bülbüller için pencere önlerine, serçeler için merdiven başına, güvercinler için ise tavan arasına serpiştirdi. İçini terk eden serinlik kuşları yemlemesiyle geri döndü, içi kuş/luk doldu.

3

güneş tepeye durdu: öğle.

Öğle

1

Kuşları yemlemesiyle içine dolan kuşluk serinliği midesinde duyduğu küpüne zarar ağrıyı unutturamıyordu. Akli uzun uzun o ağrıda gitti gitti geldi. Ağrının dokunulmadık hiçbir noktasını bırakmadı: ağrı tavafi. Bir eliyle midesinin üzerine bastırarak aklının tavaf ettiği ağrıyı dindirmeye çalışırken, diğer eliyle zeytin, peynir ve tereyağından oluşan sade bir sofraya kurdu. Bir dilim tereyağı sürülmüş ekmeği biraz peynirle zar zor yedi. Ağrı uzaklaşıyor. Ardından her gün sofrada gidip gelen ama hiç yemeyen zeytine dikti gözlerini: siyah ve üzgün. Dalgın dalgın zeytinleri izledi, özlenmiş bir yüzü, bir sesi, bir âdemi izler gibi. Sanki zeytinler yenmek için değil de siyah bir yazgıyı anlatmak için vardılar sofrada. Örtülmüş bir çukuru, yığılmış bir toprağı, kabaran bir yokluğu. Kabaran bir yokluğun, yığılmış bir toprağın, örtülmüş bir çukurun diliyle konuşur zeytinler. Yüzüne oturan yoka bir gülümseme gittikçe derinleşerek ağzının iki yanında yer yer çukurlar meydana getirdi. Gözlerinden yanaklarına seğirten gözyaşları bu çukurlara sığındı. Denilir ki gözyaşları yere düşünce ölür, bu yüzden insan ağlamadan önce gülümsemesini derinleştirerek ağız kenarlarında ortaya çıkan çukurlara gözyaşlarını saklamalıdır. Cümle cümle kendini gömdüğü gibi gözyaşlarını da o çukurlara gömdü ve dikeldi. Dikeldiği gibi kamburunda büyüyen yedi dağ ağırlığından mıdır yoksa çukurlarına sakladığı gözyaşlarından mıdır nedir bilinmez, şiltesi eskimiş kerevetin üzerine yığıldı kaldı. Yüz çukurlarına gömülen gözyaşları da yedi dağ kadar ağırdır. Gözleri önce eskiyen telleri sökülmiş eleğin kasnağını sonra kasnak üzerinde duran sofrayı süzdü. Kaldıramadığı sofranın, kuşlara silkeleyemediği sofraya bezinin, sofraya bezindeki ekmek kırıntılarının, acıkıp bağırın güvercinlerin, serçelerin, bülbüllerin seslerinin ağırlığı gözkapaklarına çöktü.

2

Yaşadığını yoğun hissettiği vakitti öğle: hayat etinde kemiğinde çoğullaşiyor.

3

Gün sallandı.



İkinci

1

Feri sönmüş gözlerini urgan gibi yağın yağmurun tıptısına açtı: namlu değil, nemli. Uzandığı yerden kalkmaya yekindi ama kendinde o gücü bulamadı. Yalnız çamduya dayanabildi: beton, soğuk. Yağmur uğultusunu kulaklarına, boşlukları bakışlarına doldurdu. Kalbinde ürkiyle konuşmaya çalışsa da tüm kelimeler kursağına diziliyordu boncuk gibi. Eskiden olsa harfler düşer şiir olurdu ak kâğıtta. Belki biraz kan. Bağırılmayı denese de boğazındakileri beceremedi. Konuşmaya, kendini ifade etmeye uygun kelimeleri bulamıyordu. Dudaklarından dökülemeyen kelimeler mi yorulmuştu yoksa kelimeler mi terk etmişti onu. Susarak anlatamaz mıydı hâlini sayfalarca. Susayarak. Kelimelerle. Lime lime. Kürek kemiklerinden beline yürüyen terin soğukluğuyla dağıldı dikkati. Zorladı kendini. Ağzından tek hece düştü: kırk. Kırk yerinden kırıldı tek hece. Otuz dokuz ikindi beklediği sağanak, bir günde indi gövdesine. Bir ikindide kırk kez öldü. Anladı. Yaşarken kırkı çıkarmış insanın. Sucuk gibi olmuştu terden. Hatırasında annesini uyandırarak sırtına havlu soktu. Islaklığın gitmesiyle bir rahatlık çöktü üzerine. Yağmura yumdu gözlerini, sicim gibi.

2

Damlalar satırların arasından sızdı. Yazı yağmur ve göz-yaşıyla ıslandı.

3

Siyah iplik beyaz iplikten ayrıldı: akşam.

Akşam

1

Düşünde, harap olmuş kerpiç evler arasında yürüdüğünü gördü. Zaten insan en çok kendine benzeyen yerlerde yürümeyi sever diye duymuştu bir bilgeden. Yıkıntılar arasında yürürken aklından baldıranlar, acı kavunlar, tatulalar gibi kişiyi en hızlı sonuca götürebilecek zehirli bitkiler geçiyordu. Akliyle birlikte adımları da zehirlendi. Zehir zehir gittiği yolun sonunda bir mezbele etrafında büyümüş, dibinde kertenkeleler sürünen acı kavunlara rastladı. Hani iki damlası yeterli olandan. Tüm kertenkeleleri adımlarıyla türküterek bir acı kavun kopardı. Bir taşla başını koydu ve burnuna bir damla

bir damla daha

iki damla etmez

daha büyük bir damla eder.

Uyandığında burnunun direkleri sızlıyordu. Yağmurun kulaklarına doldurduğu uğultu yerini suskuya bırakmıştı. Sessizlik akşamın üzerine ağdı, örüldü sonra gelip onun en diplerinde birikti. Bu susku içerisinde dalgınlığı büyüdü.

2

Düş parçalanmış nar gibi dağıldı odaya.

3

Akşam kırmızıya battı.

Sırların Efendisi Gazeli

*Kayseri'nin manevî sâhibi, Seyyid Burhâneddin Hazretleri
Müslümanlığı Altın Çağ gibi, Seyyid Burhâneddin Hazretleri*

*Mevlânâ Muhammed'in üstâdı, Evlâd-ı Resûl'den aldı adı
Sultânü'l-Ulemâ muakkibi, Seyyid Burhâneddin Hazretleri*

*Özbekistan'da doğdu, Tirmizli; babası Hasan, Kâsım dedesi
Resûlüllâh'a gider nesebi, Seyyid Burhâneddin Hazretleri*

*On ikinci asırda teşrifi; o bir Seyyid, künyesi, Hüseyinî
Bâtın ilminde görünmez dibi, Seyyid Burhâneddin Hazretleri*

*Celâleddin, hoca emâneti; ilk öğretmen, mürşid ve atabeki
Seyyid-i Sırdan olmak nasibi, Seyyid Burhâneddin Hazretleri*

*Bir lâkapları da Muhakkik'ti; Maârif, tasavvufî eseri
Meşhurdu, ilmi, hâli, edebi, Seyyid Burhâneddin Hazretleri*

*Dokuz yıl pişirdiği müridi; talebeyi gör, tanı mürşidi
Her âşık gibi vatan garibi, Seyyid Burhâneddin Hazretleri*

*"Kolonizatör Türk Dervişleri", Hak yoluna dâvettir işleri
Hastalıklı kalplerin tabîbi, Seyyid Burhâneddin Hazretleri*

*Oğuz, dinle ezel bestesini, izle Altun Kol Silsilesi'ni
Tek örneği Allah'ın Habibi, Seyyid Burhâneddin Hazretleri...*

Bekir Oğuzbaşaran

Kadim Şehrin Hikâyesi Kayseri Kitabı Üzerine

Dursun Çiçek

Yeni bir mekâna gittiğiniz zaman dikkatinizi ne çeker? Yollar mı, modern yapılar mı, gökyüzüne uzanan apartmanlar, gökdelenler mi, şehrin meydanı mı, istasyonu, üniversitesi veya merkez camisi mi? İstanbul'a giden bir insanın kimisinin dikkatini boğazın, kimisininkini tarihi yarımadanın, kimisininkini yeni havaalanının, kimisininkini gökdelenlerin çektiği muhakkak. Dikkatimizi çeken şey biraz da kendimizi ele verir. Başka bir deyişle dikkatimiz neye kesiliyorsa biz oyuzdur biraz da. Öyleyse dikkatimizi çeken şeyle kendimiz arasında bir aidiyetten söz edebiliriz.

1982 yılı Kasım ayında Kayseri'ye geldiğimde elbette benim dikkatimi ilk olarak, çocukken memleketimde uzaktan seyrettiğim, hakkında şiirler yazdığım, bunalduğumda özlemimi Neşet Ertaş türkülerine, Muharrem Ertaş bozlaklarına kattığım, şimdi ise duldasına kadar geldiğim Erciyes Dağı çekti. Ancak o bir mekândan öte bir şeydi. Dolayısıyla bir şehrin remzi de olsa dikkatin ötesinde bir bağlamı vardı benim için.

İstasyondan inip şehrin içine doğru yürüdüğümde elbette dikkatimi çeken şeylerin meydana doğru yürümeye başladığımda ortaya çıkacağını anlayacaktım. İçinde büyüdüğüm Yozgat/Yerköy veya Kırşehir/Çiçekdağ'ında neredeyse hiç görmediğim, kısmen Yozgat merkezde ve bilhassa memleketim Kırşehir'de daha çok gördüğüm birtakım taş yapılar karşılıyordu beni. İnsan nasıl topraktansa şehir de taştan bu kesin... Sağımda ilk gördüğüm Hacı Kılıç Camii idi.

KADİM ŞEHRİN HİKÂYESİ KAYSERİ

ANTİK DÖNEMDE KAYSERİ VE ÇEVRESİNİN SİYASİ TARİHİ



Dr. Muhammed Fazıl HİMMETOĞLU





Sonra az ilerisinde Gevher Nesibe/Şifahiye Medresesi, onun karşısında Mimar Sinan'ın eseri Kurşunlu Camii, solunda Sahabiye Medresesi ve meydan vardı. Meydan eski ile yeninin bir harmonisi idi. Şu an olmayan eski hükümet konağı, hemen yanındaki askerî hastane, meydanın tam ortasında diyebileceğimiz Erciyes'in süsü İç Kale, biraz ilerisinde solda Hunat Camii, Medresesi ve Hamamı duruyordu. Kapalıçarşı bütün görkemiyle kendini gösterirken hemen ardında Ulu Cami'nin gerçekten ulu olan minaresi görünüyordu.

Aslında gördüğüm bir şehrin özetiydi. Şehir nedir sorusunun cevabıydı. Gerçekten de şehri hafıza oluşturmuş. Geçmiş bugünde görebilmenin imkânıydı gördüklerim. Hatta geçmiş geleceğe taşımının da imkânı...

Kayseri gerçekten de tarihin yaşadığı şehirdi benim için. Daha sonra şehre alıştıktan bir müddet sonra Talas, çevre köyler başta olmak üzere gezdiğim şehir gerçekten de modernleşmenin bütün tahribatına ve yıkımına rağmen hâlâ canlı ve diri. Nuri Has Mahallesi'ne giderken çıkmazlarında kaybolduğum eski mahalleler gerçekten de zamanı durduran yerlerdi. Her sokak başında şırıldayan çeşmeler geçmişti anlatırdı...

Beni böylesine etkileyen bu durum kısa süre içinde şehrin tarihine daha yakın bir ilgi duymamı sağladı. Bulabildiğim kitapları okumaya başlarken o kitaplar beni Kayseri'nin önemli insanlarına ulaştırdı. Kitapların bu insan yanı çok önemlidir. Okuduğunuz kitapların sizi götürdüğü insanlar da daha önemlidir. Bu anlamda çok erken dönemde tanıştığım Mehmet Çayırdağ, Halit Erkiletlioğlu gibi insanların şehir

tarihi ile ilgili çalışmalarını duydukça ve gördükçe daha çok heyecanlandım. Aynı dönem okulda hocam da olan Kemal Göde'nin çalışmaları, Erciyes Dergisi etrafında yapılan yayınlar gerçekten büyük bir şanstı.

Gerek Mehmet Çayırdağ, gerek Halit Erkiletlioğlu ve gerekse Kemal Göde'nin Kayseri Tarihi ile ilgili çalışmaları bugün hâlâ önemini koruyor. Bu anlamda ismini zikredemediğim ve bu yazı bağlamında aklıma gelmeyen onlarca insanın da affına sığınıyorum. Çünkü her birinin emeği ve çabası gerek tarih gerek kültür ve gerekse sosyal tarih açısından çok önemli.

Bu anlamda elime geçen yeni bir kitap eski heyecanlarımı tazelerken yeniden heyecanlanmamı da sağladı. *Düşünen Şehir* dergisinin yayın kurulunda da bulunan kıymetli akademisyen Muhammed Fazıl Himmetoğlu'nun *Kadim Şehrin Hikâyesi*:

Antik Dönemde Kayseri ve Çevresinin Siyasi Tarihi kitabı hemen bir çırpıda okundu ve bitti.

Kayseri'nin Antik dönemdeki izlerini arayan Himmetoğlu "Anadolu'nun hafızası Kayseri'dir" cümlesiyle başlar yolculuğuna. Asurlulardan Hititlere iz sürerken Hititlerin Hattuşaş'a başkenti taşımalarına rağmen ticari bağlamda Kayseri'nin önemini yitirmediğinin altını çiziyor. Hattuşaş ile Kaniş arasındaki canlı bağın hem ticari hem de sosyal anlamda sürekliliğini yitirmediğini söyler ve şehir hayatının o dönemlerdeki canlılığından söz eder.

Pek çok göç ve istilanın Anadolu üzerine bir sis bulutu gibi çökmesine rağmen Kayseri'nin bundan çok fazla etkilenmediğini belirten Himmetoğlu, Kaniş'in bu süreçte nasıl Neşa ve sonrasında Mazaka hâline geldiğini de anlatır. Kaniş ve Neşa'nın aynı kelime olduğunu, sadece söylem farkı olduğunu belirten Himmetoğlu, Kaniş ile Neşa'nın ayrı şehirler olduğu fikrine katılmaz. Bir süre sonra Kapadokya Krallığı ile birlikte başkent de olan Mazaka Kayseri'nin sadece ticari bir boyutu olmadığına aynı zamanda siyasi boyuta da sahip olduğuna ve özellikle yöneticilik geleneğinin bu dönemlere dayandığına işaret eder.

Himmetoğlu'nun verdiği bilgilere göre Mazaka adının terim anlamıyla ilgili olarak bu konuda birkaç görüş mevcuttur. Bir tanesine göre Tevrat'ta Muşkilier'in atası olarak geçen Meşek, Mosoch veya Meschus adından gelmektedir. Başka bir görüşe göre Zeus kelimesinin Frigce hâli olan Maseuz, Pers egemenliği döneminde Mazaka hâline gelmiştir. Öyle görünüyor ki şehre Mazaka ismini veren Muşkilier olabilir. Bu kavim şehre isimlerini vererek kendileri yok olsa bile koydukları ad uzun yıllar yaşamıştır.

Himmetoğlu'na göre "Anadolu'nun ilk imparatorları kendilerini Kayseri çevresindeki en eski yerleşim ve medeniyet kaynağı olan Kaniş'e dayandırarak kendi dönemlerinde dünyaya nam salmışlardır. Roma şehir adı daha sonra nasıl bir milleti işaret ederek Romalı veya Rum gibi bir hâle dönüşmüşse Kaniş gibi bir şehir adı da bir millete adını vermiştir."

Kayseri tarihin erken devirlerinden başlayarak, Kaniş-Kuşşara, Hitit, Frig, Tabal, Asur, Pers hâkimiyetleri altında kalır ve Büyük İskender'in doğu istilasıyla Makedonyalıların eline geçer. Makedonyalıların hâkimiyeti de İskender'in ölümü ile sona erer ve bölgede kurulan Kapadokya Devleti, başkentini Kayseri'ye kurar. Bu dönemde Kayseri ismi yerine Eusebia adı kullanılır. MÖ 330'da kurulan Kapadokya krallığı MS 17'de Roma hâkimiyetine girmek zorunda kalır. Roma hâkimiyeti döneminde Kayseri giderek mamurlaşır, yani şehirleşir. Şehre tapınaklar, saraylar ve stadyum inşa edildikten sonra da şehrin etrafı surlarla çevrilir. Kapadokya eyaletinin merkezi olan Kayseri, Roma döneminde de oldukça zengin bir şehir görüntüsü

çizer. Düzgün yollar, planlı yerleşimler ve çarşıların yanında bir de cimnazyum olduğu düşünülmektedir. Himmetoğlu'na göre, Roma şehre sahip olsa da Anadolu'nun diğer şehirleri gibi Kayseri latinize olmamıştır. Roma'nın yönetiminde de Grek kültürü şehirde hâkim kalmaya devam etmiştir.

Kaniş'ten Mazaka'ya, sonrasında Roma dönemi ile birlikte mekân olarak da bugünkü konumuna gelen şehir artık kayzerlerle anılmaya başlar. Casseria'nın hikâyesi de böyle başlar. Aslında ticaretle siyasetin, pazarla yönetimin bir mekânda birleşmesinden başka bir şey değildir gerçekte olan.

Himmetoğlu, tarihi bir bütünlük ve süreklilik ilkesi çerçevesinde değerlendirerek bir bakıma bize hem bütünü hem de sürekliliğin fotoğrafını vermeye çalışır. Kurgusal bir inşa yerine,

belgelerden, izlerden ve göstergelerden hareketle bugünkü Kayseri'ye nasıl geldiğinin işaret taşlarına göndermede bulunur.

Kitapta Kayseri'nin niteliklerini anlatırken ticaret, din-darlık ve yöneticiliğe vurgu yapar. Bilhassa Kayseri'nin ticari bağlamının kutsal metinlerde bile geçtiğine dikkat çeker. Tevrat'taki örnekten yola çıkar.

Himmetoğlu'nun kitabının özelliklerinden biri de Kayseri ve bölgesi ile ilgili Tevrat kökenli bilgilerdir. Şehrin Tevrat'ta izlerini arayan Himmetoğlu, yine aynı kutsal metinde şehrin ticari yapısına da işaret edildiğini söyler. Ona göre Tevrat'ta geçen bu bölüm Kayseri ile ilgilidir:

RAB bana şöyle seslendi: “İnsanoğlu, Sur Kenti için bir ağıt yak. Denizin kıyısında kurulmuş, kıyı halklarıyla ticaret yapan Sur Kenti'ne de ki 'Egemen RAB şöyle diyor:



Ey Sur, güzellikte kusursuzum dedin.

Yâvan, Tuval, Meşek seninle ticaret yaptı,

Mallarına karşılık

Sana köle ve tunç kaplar verdiler.”

Himmetoğlu'na göre söz konusu Tevrat ayetleri gösteriyor ki Kayseri'nin ticaret ile olan ilişkisi Tevrat'a dahi girmiştir. Günümüzde kullanılan Latin ve Arap Alfabesinin mucidi olan ve tüm Akdeniz havzasında kolonileri bulunan Fenikeliler ile eski Kayserililerin yapmış olduğu ticaret en kadim kutsal metinde yerini bulmuştur. Bu ayetlere göre Kayseri'de madencilik ileri gitmiş ve Tunç kap-kacak yapımı önemli bir seviyeye ulaşmıştır. Bunun yanında eski dünyanın câri uğraşlarından olan köle tacirliğinde de isim yapılmış olsa

gerek ki köle ticaretinde oldukça önemli bir yere sahip olan Fenikeliler buradan köle almaya gelmişlerdir.

Yazı ile tarih arasındaki ilişkiye dikkat çeken Himmetoğlu, ticari ve siyasi bağlamından dolayı yazının çok erken dönemlerde Kayseri'de kullanıldığına dikkat çeker ve bunun delili olarak da bölgede ele geçen tabletleri örnek gösterir. Ona göre ticaret sayesinde Anadolu'ya kadar uzanan yazı, Anadolu tarihinin de başlamasına vesile olur.

Anitta Tableti üzerinden belki de dünyadaki ilk hayvanat bahçesinin Kayseri'de kurulduğunu belirten Himmetoğlu bu hususla ilgili de ilginç görüşler serdedir:

“...ve Neşa'da şehir duvarını inşa ettim. Ve şehir duvarının arkasında göğün fırtına tanrısının evini ve Şiusummi'nin tapınağını inşa ettim. Onları savaştan elde ettiğim ganimetlerle süsledim. Aynı gün iki aslan, yetmiş yaban domuzu yüz yirmi ayı, ayrıca leoparlar, büyük küçükbaş hayvan, yabani koyun, Neşa'ya tanrılarına getirdim.”

Ona göre bilgiler ışığında Anitta'nın bugünkü Kayseri sınırları içinde bulunan Kaniş yerleşkesine birçok hayvan getirerek burada sergilediği düşünülmektedir. Son birkaç yıldır Kayseri Kızılırmak havzasında yapılan kazılarda ortaya çıkan fosilleri de söz konusu bağlama oturtan Himmetoğlu, Sultan Sazlığı başta olmak üzere yörenin adı geçen hayvan zenginliği bakımından iyi olduğuna göndermede bulunur. Bu hususla ilgili kazı yapan

akademisyenlerin görüşlerini de zikreder.

Tarihi hamaset, nostalji ve romantik bağlamdan kurtarmanın en önemli yolu onu gerçeklikten kopararak yeniden kurmakta değil onu kendi gerçekliği içinde yeniden tevil ve tabir edebilmektedir. Belli bir tevil ve tabire bağlı kalmak da tarihi tahrif etmenin başka yollarından biridir. Hâsılı kitap Kayseri'nin antik dönemine ait 2500 yıllık süreci ana hatları ile bize ilginç tespitleri ve göndermeleri ile anlatır. Tarih biraz da işaretler üzerinden belgelerin yeniden tevil ve tabiri değil midir? Tarihi kronolojiden ayıran da onu yorumlayabilme ve bugün yapabilme gücüdür.

Sofra

Üzümlü Gerdan



HAZIRLANIŞI

Yarmayı bir gece önce sıcak suya ıslayın.

Suda açılan yarmayı süzüp yıkayın.

Yarmanın üzerine temizlenen gerdanı, tuzu, salçayı ve suyu ekleyerek en az 1 saat pişirin.

Üzerine kuş üzümünü ilave edip 15 dakika daha pişirin.

10 dakika dinlendirip servis edin.■

Afiyet olsun...

Malzemeler

1 kg koyun gerdanı

1 su bardağı yarma

1 çay bardağı kuş üzümü

5 yemek kaşığı tereyağı

4 bardak su

2 yemek kaşığı biber salçası

1 çay kaşığı tuz



Sağlıklı bir vücut için

ÇAVDAR ekmeği



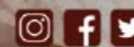
ÇAVDAR ekmeği



450g e



www.kaytur.com.tr

 kayturkayseri

KÜLTÜR SANAT GÜNCESESİ

Bir şehir yüzeysel olarak anlaşılabilir. İlk bakışta, dışarıdan bakıldığında hayranlık uyandırabilir. Ya da burun kıvrıma, beğenmemek de mümkündür. Dolayısıyla bir şehir hakkında karar vermeden önce o şehri tanımak gerekir. Tıpkı bir insanla tanışmak gibidir çünkü. Önyargılar, genellemeler, başkalarından duyduklarımız, dedikodular, övgüler yeterli değildir. Ancak görmek, tanımak ve anlamaya çalışmak gerekir. Şehirler de insanlara benzer. Bütün sırlarını, gizlerini daha başta itiraf etmezler. Hatta kolay kolay kendilerini ele vermezler. Şehirler büyük bir ailedir. İçinde yaşarken bazen kendimizi kısıtlanmış hissederiz. Zaman zaman kaçmak, özgürleşmek isteriz. Ama ailemizle bağlarımız koptuğunda nasıl etkileniyorsak şehirden uzaklaşınca da benzer duygular yaşarız. Kötü anılarımız olsa bile uzak kaldığımızda özleyebiliriz.

Kayseri de yukarıda söylediklerimizden nasibini alan bir şehir. Hatta biraz içe kapanık, biraz ketum olduğunu da söyleyebiliriz. Bu şehri anlamak, başka şehirleri anlamaktan biraz daha zor olabilir. Ama anlayıp tanınmadan ön yargılara maruz kalmayı göze alarak suskun kalan bir şehirdir burası.

Şehir Kültür Sanat dergisi çıkmaya başladığında Kayseri'nin bu tarz bir derginin içeriğini sürdürmek açısından yeterli olmayacağına dair görüşler ortaya kondu.

Birkaç sayı sonra şehir ve bu şehrin kültürü hakkında yazılabileceklerin tükeneceğini söyleyenler oldu. Fakat bugüne kadar çıkan sayılarımıza bakıldığında aslında Kayseri'nin hakikaten ketum, kendini kolayca ele vermeyen, hatta biraz da içinde barındırdıklarını gizleyen bir şehir olduğu rahatlıkla görülecektir. Çünkü dergimizin yeni sayılarına doğru yol aldıkça aslında şehrin hakkında yazılması, araştırılması, ifade edilmesi gereken birçok özelliği ortaya çıkmaya başladı. Kimi kıymetler unutulmuş, kimi değerler ihmal edilmiş, kimi hazinelerin kıymeti bilinmemiş, birçok özelliği de bilerek ya da bilmeyerek vefasızlıkla karşı karşıya kalmıştı.

Şehir Kültür Sanat dergisi bugüne kadar, bu şehirde yüzeysel bakışlarla ya da ön yargılarla verilen hükümleri yerle bir etmeye yetecek bir müktesebatı ortaya koydu. Dergimizi takip eden hemşehrilerimizden birçoğu hayretle Kayseri'de böyle bir şey var mıymış dediler. Kayseri'yi sadece bir ticaret şehri olarak düşünen şehir dışındaki okurlarımız da Kayseri hakkındaki intibalarını dergimizin içeriği üzerinden yeniden gözden geçirdiler. Herhangi bir fikri olmayanlar ise bu şehri belki başka bir mecrada kolay karşılaşamayacakları yönleriyle tanıma fırsatı buldular.

Bir derginin fiziksel çerçevesi ve periyotları

böylesi kadim bir şehri kuşatıcı bir şekilde anlatabilir mi? Elbette bu mümkün değil. Ama bugüne kadar henüz ele alamadığımız konular, dergimizin ileriye yönelik ufkunun daha engin olduğunu gösteriyor. Daha söylenecek çok şey var.

Üstelik her şey sadece geçmişle ilgili de değil. Bu şehir tüm canlılığıyla kendi içinde devinimini sürdürüyor. Hemen her gün yeni kültür ve sanat etkinlikleri gerçekleşiyor. Dergiler yayımlanıyor, kitaplar çıkıyor, sanatçılar ürünler vermeye devam ediyor. Elbette yeni ortaya konulan etkinlikler de dergimizin sayfalarında kayıt altına alınıyor.

Göreceğiniz gibi, dergimizin bir önceki sayısıyla yeni sayımız arasında şehrimizde birçok yenilik gerçekleşti. Üstelik şehirde kültür sanat adına ortaya konulanların sadece bir kısmını burada sizlerle paylaşıyoruz. Yeni sayımızda yine buluşmayı ümit ediyoruz.



BÜSAM ŞEHİR AKADEMİ'YE YOĞUN İLGI

Büyükşehir Belediyesi bünyesinde faaliyet gösteren BÜSAM bünyesinde gerçekleşen Şehir Akademi'ye vatandaşlar tarafından yoğun ilgi gösterilirken, BÜSAM Zihniyet Okumaları semineri, KCETAŞ Konferans Salonu'nda gerçekleşen, Prof. Dr. Mehmet Akif Okur'un konuşmacı olduğu açılış dersi ile başladı.

Kayseri'nin geleceği için strateji geliştirme ve araştırma eksenli faaliyetler gerçekleştirmek amacıyla açılan Büyükşehir Belediyesi Stratejik Araştırma Merkezi bünyesindeki Şehir Akademi'de bahar dönemi vatandaşların yoğun ilgisini gördü.

2022 Bahar Dönemi atölyelerinde, Yusuf Yerli "Mukayeseli Medeniyet ve Şehir Okumaları", Mustafa İbakorkmaz "Yazarlık Atölyesi", Dursun Çiçek "Görsel Düşünme", Yonca Gençoğlu "Gündelik Hayat Okumaları", İsmail Doğu "Sine-Masal Atölye" ve Betül Nurata ise "Okumak Yaşamak ve Düşünmek Üzerine - Kitap Okuma Atölyesi"nde eğitimler veriyor. Katılımcılar bu atölyelerde 12 hafta boyunca eğitimler alacak.

Şehir Akademi'de Zihniyet Okumaları seminerleri

Şehir Akademi'de atölyelerin yanı sıra, Zihniyet Okumaları Seminerleri de düzenleniyor. Seminerlerde, 1. hafta "Medeniyetlerin Stratejik Tercihleri ve Zihniyet Kotları" konusu işlenirken, 2. hafta "İnsan'dan Hüman'a, Hüman'dan Transhüman'a", 3. hafta "Zihniyet Değişimleri ve Yeni 'İslam Medeniyeti' Tasavvuru", 4. hafta "Siyaset ve Zihniyet", 5. hafta "Etik-Estetik-Güzellik ve Zihniyet", 6. hafta "Dil ve Zihniyet" konuları ele alınacak. Katılımcılar www.kayseri.bel.tr sitesinde etkinlikler bölümünden tüm detaylara ulaşabiliyor.



BAŞKAN DR. MEMDUH BÜYÜKKILIÇ, "YILIN EN İYİ YENİLİKÇİ YAKLAŞIM ÖDÜLÜ"NE LAYIK GÖRÜLDÜ

Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, Ankara Kızılcahamam'da düzenlenen AK Parti Kültür Sanat Kongresi'nde "Yılın En İyi Yenilikçi Yaklaşım Ödülü"ne layık görüldü.

AK Parti Yerel Yönetimler Başkanlığı, Ar-Ge Başkanlığı ve Çevre Şehircilik ve Kültür Başkanlığı koordinesinde düzenlenen Kültür Sanat Kongresi'ne katılan Başkan Büyükkılıç'ın yanı sıra, AK Parti Genel Başkan Yardımcısı, Yerel Yönetimler Başkanı Mehmet Özhasseki, AK Parti Çevre Şehir ve Kültürden Sorumlu Genel Başkan Yardımcısı Çiğdem Karaaslan ile 200 belediye başkanı ve partinin üst kademeleri katıldı.

3 gün süren Yerel Yönetimler Kültür Sanat Kongresi'nde kültür-sanat alanında ortaya koyulan projeler, eserler, bugüne ve yarına dair planlamalar ve bu alanda yeni yol haritası ortaya konuldu.

Kongrede ayrıca Başkan Büyükkılıç katılımcılara kültür-sanat etkinliklerinde hizmet dolu bir yıl ile ilgili kapsamlı bir sunum yaparken, yerel yönetimlerde kültür-sanat alanında başarılı çalışmalar yapan belediyeler de ödüllendirildi.

Bu kapsamda Büyükşehir KAYMEK A.Ş. tarafından hazırlanan ve Türkiye'de ilk olan, sosyal yaşama katkı sunması amaçlanan "Medeniyetin Dehası Mimar Sinan" isimli canlı anlatımlı sanal sergi "Yılın En İyi Yenilikçi Yaklaşım Ödülü"ne layık görüldü.

Ödülü alan Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, Ankara Kızılcahamam'da AK Parti Yerel Yönetimler ile Çevre Şehir ve Kültür Başkanlıkları tarafından düzenlenen Kültür ve Sanat Kongresi'nin üç gününü dolu dolu geçirdiklerini belirtti.

Başkan Büyükkılıç, "bu başarı hepimizin" diyerek şunları söyledi:

"3 gün boyunca kültür-sanat alanında ortaya koyduğumuz projeleri, eserleri istişare etme fırsatı bulduğumuz kongreyi düzenleyen AK Parti Yerel Yönetimler Başkanı Sayın Mehmet Özhasseki'ye ve bizleri ödüle layık görenlere teşekkür ederim. Bu başarı hepimizin, bu ödül siz değerli hemşehrilerimizin."

200 BELEDİYE BAŞKANINA KÜLTÜR SANAT AÇILIMINI ANLATTI

Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, Ankara Kızılcahamam'da düzenlenen AK Parti Kültür Sanat Kongresi'ne katıldı. Başkan Büyükkılıç, kongrede katılımcılara kentteki kültür sanat etkinliklerini, faaliyetleri, projeleri ve yatırımları anlattı.

AK Parti Yerel Yönetimler Başkanlığı, Ar-Ge Başkanlığı ve Çevre Şehircilik ve Kültür Başkanlığı koordinesinde düzenlenen Kültür Sanat Kongresi'ne katılan Başkan Büyükkılıç, "Etkili Bir Kültür Sanat Sezonu Nasıl Tasarlanır: Başarılı Kültürel İletişim Stratejileri" üzerine sunum yaptı.

AK Parti Grup Başkanvekili Mahir Ünal'ın başkanlığında geçen oturumda Başkan Büyükkılıç Kayseri'de kültür sanat alanında yaptıkları projelerden bahsetti.

Yaklaşık 200 belediye başkanının katıldığı programda bazı öneri ve yaklaşımlarda da bulunan Büyükkılıç, "Köklü bir medeniyetin mirasçıları olarak büyük bir zenginliğin üzerine doğmuş olmanın eşsiz kıymeti yanında, yarınlarla ilişkin büyük bir sorumluluğun bilincini taşımaktayız. Şehirlerin kimliklerini korumasının en nihai şartı olan kültür ve sanat değerlerini, zamanın koşulları ile etki dairesinde tutmak en büyük vazifemizdir" diye konuştu.

Başkan Büyükkılıç, 3 gün süren Yerel Yönetimler Kültür Sanat Kongresi'nin çok verimli geçtiğini vurgulayarak, kültür-sanat alanında ortaya koydukları projeleri, eserleri, bugüne ve yarına dair planlamaları istişare etme imkânı bulduklarını, bu alanda yeni yol haritasını hep birlikte ortaya koyduklarını ifade etti.

Büyükkılıç ayrıca kongrede katılımcılara kültür-sanat etkinliklerindeki çalışmalar ile yeni açılımlar konusunda kapsamlı bir sunum da yaptı.



TALAS'A YENİ KÜTÜPHANE

Dr. Memduh Büyükkılıç, Talas ilçesinde 300 kişi kapasiteli, 10 bin kitabın yer alacağı yeni kütüphane yapım çalışmalarını yerinde inceledi. Başkan Büyükkılıç, "Biz gençlerimiz için varız. Öğrenci dostu başkanları olarak her zaman onların yanındayız." dedi.

Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç'ın okuyan ve okutan şehir Kayseri'yi kütüphaneler şehri yapma gayreti sürerken, Kayseri Büyükşehir Belediyesi tarafından Talas ilçesi, Mevlana Mahallesi, Elçibey Caddesi'nde 300 kişi kapasiteli, 10 bin basılı kitabın, 22 bin e-kitabın yer alacağı Kayseri Büyükşehir Belediyesi Mevlana Kütüphanesi'nin yapım çalışmaları tüm hızıyla sürerek tamamlanmıştır.

Kütüphane hazırlıklarını yerinde inceleyen Başkan Büyükkılıç, Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanı Salih Özgöncü'den son durum hakkında bilgiler aldı.

Burada açıklamalarda bulunan Büyükkılıç, "Üniversite öğrencilerimizin yoğun olduğu Talas'tayız. Şirin, gelişmekte olan Talas'ımızın ve öğrencilerimizin ihtiyaçlarına cevap vermek ve taleplerini yerine getirmek amacıyla burada bir kütüphane ortamı oluşturuyoruz." dedi.

Yakın zamanda kütüphaneyi vatandaşların hizmetine sunduklarını belirten Büyükkılıç, "Çalışmalarımız hızla devam ediyor, burada hak sahibi, öğrenci dostu Abdulkadir Kömürcü dostumuza anlayışı ve desteği için teşekkür ediyoruz. Hızlı bir gayret ile Ramazan ayından önce 30 Mart Çarşamba günü hizmete açılmıştır." diye konuştu.

"Öğrenci dostu başkanları olarak her zaman onların yanındayız"

Başkan Büyükkılıç, Kayseri'ye zengin kitap varlığı ve kaliteli tefrişatı ile çağın standartlarında açılan modern kütüphaneler kazandırdıklarını vurgulayarak, "İçerisinde 10 bin kitap var, 300 öğrencimize rahatlıkla ders çalışacakları ortamı sağladık. Dışarıda da kitap okunabilecek ortam var. İnternet, çay, çorba ücretsiz, ayrıca fotokopi gibi imkânları da sağlayacağız. Elektronik kütüphane de söz konusu. Biz gençlerimiz için varız, öğrenci dostu başkanları olarak her zaman onların yanındayız" ifadelerini kullandı.

Öğrencilerle de sohbet eden Başkan Büyükkılıç, "Özgüven içerisinde olun, ailenize, şehrimize, ülkemize, insanlığa faydalı olun. Biz, sizin için varız." dedi.

Yakın zamanda faaliyete geçecek olan Kayseri Büyükşehir Belediyesi Mevlana Kütüphanesi, 10 bin basılı kitap, 22 bin e-kitap, 3 bin sesli kitap, 100 süreli yayın, 300 kişi kapasiteli bilgisayar bölümü, sesli çalışma alanı ve ücretsiz internet hizmetleri ile Kayserililere hizmet verecek.



BAŞKAN BÜYÜKKILIÇ, "AHI EVRAN" TİYATRO OYUNUNU İZLEDİ

Dr. Memduh Büyükkılıç, dekorundan kostümüne tamamını Büyükşehir Belediyesi Konservatuari'nin kendi üretimi ile hazırladığı, Ahi Evran'ın hayatını anlatan tiyatro oyununu izledi. Başkan Büyükkılıç, "Ahi Evran, Ahi kültürünü hepimize özümseten, yaşatan, esnafımız için de olmazsa olmaz olarak vurgulayan değerimizdir" dedi.

Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç'ın Ankara'da yaptığı çalışmalar sonucunda kurulan Kayseri Devlet Tiyatrosu'nda sahne alan, Büyükşehir Belediyesi Konservatuari'nin hazırladığı, Murat Özdeniz'in yönettiği Ahi Evran tiyatro oyunu tiyatroseverler tarafından yoğun ilgi görürken, Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç da oyunu eşi Dr. Necmiye Büyükkılıç ve oğlu Enes Büyükkılıç ile birlikte izledi.

Haftalar süren çalışmalar, gece yaralarına kadar süren provalar, dekorundan kostümüne tamamını Büyükşehir Belediyesi Konservatuari'nin kendi üretimi olan, ilmek ilmek bir çalışmanın ardından hazırlanan oyunu ilgiyle ve keyifle izleyen Başkan Büyükkılıç, "Kayseri'miz bir Selçuklu, Osmanlı şehri ve Cumhuriyetimizin güzide şehirlerinden birisidir. Geçmişten beri kültürümüzü geleceğe taşıyacak anlayış içerisinde bu çalışmalar yapılmaktadır. Seyyid Burhanettin Hazretleri, Ahi Evran Hazretleri, Gevher Nesibe Sultan, Hunat Hatun gibi Kayseri'mizin değerlerinin bilinmesi, tanınması, önemlerinin anlaşılması, en azından bir misyon ve nosyon ile önem taşımaktadır" dedi.

“Ahi kültürünü hepimize özümseten, yaşatan değerimiz”

Başkan Büyükkılıç, Ahi Evran'ın Kayseri için öneminden bahsederek sözlerini şöyle sürdürdü: “Ahi Evran, Kayseri’de de yapmış olduğu çalışmalar ile Fatma Bacıyan diye bilinen eşi ile birlikte, hem hanımları örgütleyen Fatma Bacıyan hem de Ahi Evran ahlaki ile ahlaklanmış olan esnaflarımızı örgütleyen Ahi Evran bizim için önem arz etmektedir. Malumunuz, Ahi Evran ‘eline, beline, diline sahip olacaksınız’ diyerek bir bakıma Ahi kültürünü hepimize özümseten, yaşatan, esnafımız için de olmazsa olmaz olarak vurgulayan değerimizdir. Bir esnaf kültürü ve Ahi ahlaki ile ahlaklanmış ki bu kültür, Peygamber (sav) efendimizden beri gelen kültürdür, Selçuklu kültürüdür, İslam ile bezenmiş olan Müslüman-Türk kültürüdür.”

Büyükkılıç, o dönemleri tekrar yaşatan, hafızalara yerleştiren böyle bir çalışmada emeği geçenlere teşekkür etti.

Oyun, tiyatroseverlerden tam not aldı

Başkan Büyükkılıç oyunun yönetmeni Murat Özdeniz’e çiçek takdim ederken, yönetmen Özdeniz de Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç’a çok önemli desteklerinden dolayı teşekkür etti.

Ahlaki değerleri, topluma bakış açısını, sevgiyi, muhabbeti anlatan ve tiyatroseverlerden tam not alan Ahi Evran oyunu sonunda Başkan Büyükkılıç sahneye çıkararak oyuncularını tek tek tebrik etti.

BÜYÜKKILIÇ'TAN KAYSERİ'NİN KÜLTÜR VE EDEBİYATINA 36 KİTAP, 24 DERGİLİK KATKI

Kadim Kent Kayseri'nin tanıtımına büyük önem veren Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, Kayseri'yi ve şehrin değerlerini konu alan 36 kitap ve 24 dergi yayınının kent edebiyatına kazandırılmasına imza attı.

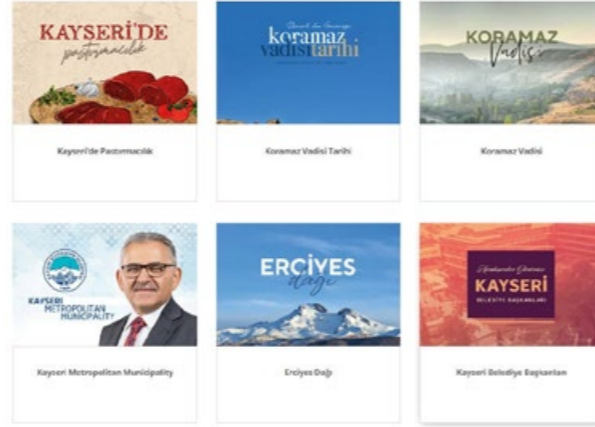
Tarihi 6 bin yıl öncesine dayanan ve adeta açık hava müzesi durumunda olan Kayseri'nin maddi değerleri yanında manevi değerlerinin de gün yüzüne çıkarılarak tanıtılması için gayret gösteren Başkan Büyükkılıç önderliğindeki Büyükşehir Belediyesi, son 3 yıl içerisinde 24'ü süreli olmak üzere toplam 60 basılı yayını okurlarının hizmetine sundu.

Kayseri'yi Derinlemesine Tanıtıyor

Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı, 6 bin yıllık köklü geçmişi ile başta müzeler olmak üzere yayın dünyası için büyük bir kaynak oluşturan kadim kent Kayseri'yi yüzeysel özelliklerinin ötesinde daha da derinlemesine tanıtmak için kitap ve dergi yayını sürdürüyor. Alanında uzman ve ilgili isimlerden bilgiler ile arşivlerden elde edilen belgeleri okurlarının zihnine sunan Büyükşehir Belediyesi, Kayseri'yi her yönü ile gündeme getirmeye devam ediyor.

Tarihten Kültüre, Edebiyattan Sanata Kadar Kayseri'ye Dair Her Konu İşleniyor

Büyükşehir Belediyesi, zengin bir kültür, medeniyet ve tarihe sahip Kayseri'nin özelliklerini konu alan kitap ve dergilerinde tarihten kültüre, edebiyattan sanata kadar hemen her konuda vatandaşları aydınlatıyor. Bu kapsamda son 3 yılda envantere eklenen kitaplar arasında; ‘Kayseri Büyükşehir Belediyesi 4. Şiir Yarışması (Ahmet Remzi Akyürek), Mimar Sinan Müzesi ve Mimarlık Merkezi Ulusal Mimari Proje Yarışması Kitabı, Kayseri’de ve Kayseri Arkeoloji Müzesindeki Hitit Dönemine Ait Eserler, Kayseri Büyükşehir Belediyesi 5. Hikâye Yarışması, Düz Dokumalar Kataloğu, Kayseri Eğitim Tarihi Araştırmaları (Eskiçağdan Osmanlı Devleti'nin Sonlarına Kadar), Develi-Aşık Seyrani Türk Kültürü Kongresi Sempozyumu 1. Cilt, Develi-Aşık Seyrani Türk Kültürü Kongresi Sempozyumu 2. Cilt, Develi-Aşık Seyrani Türk Kültürü Kongresi



Sempozyumu 3. Cilt, Kayseri Uçak Fabrikası (1926-1960), Seyrani'nin Düşünce Dünyası, Kadı Burhaneddin Şiir Yarışması (Kayseri Büyükşehir Belediyesi 3. Şiir Yarışması), Pandemi ile Yaşam (7. Ulusal Fotoğraf Yarışması), Kayseri'de Pastırmacılık, Osmanlıdan Günümüze Koramaz Vadisi Tarihi, Kayseri Büyükşehir Belediyesi 4. Hikâye Yarışması, Erciyes Dağı, Şehirden Kültüre, Sabit Özdemir Özenç Hayatı ve Eserleri, Kayseri Yer Altı Yapıları Envanteri 5. Ara Rapor, Kayseri Gastronomi Turizmi Çalıştayı, Başkatipzade Ragıp Bey Muhtasar Mecmuası 1. Cilt, Başkatipzade Ragıp Bey Muhtasar Mecmuası 2. Cilt, Yaman Dede Şiir Yarışması (Kayseri Büyükşehir Belediyesi 2. Şiir Yarışması), Koramaz Vadisi (Resimli), Kapadokya Krallığı ve Roma Bizans Dönemi, Kuruluşundan Günümüze Kayseri Belediye Başkanları, Geçmişten Geleceğe Kayseri Mutfağı, Kayseri'den Kopan Türkü Ahmet Gazi Ayhan, Hasan Nail Canat Hikâye Yarışması (3. Hikâye Yarışması), Kayseri Türküleri ve Oyun Havaları, Cumhuriyet Dönemi Kayseri Şehitleri (1923-2017), Kayseri Sağlık Turizmi Çalıştayı, Kayseri'de Bir An (6. Ulusal Fotoğraf Yarışması), Aşık Seyrani Şiir Yarışması (Kayseri Büyükşehir Belediyesi 1. Şiir Yarışması) ve Şeyh İbrahim Tennuri ve Gülşen-i Niyaz yer aldı.

Şehir Kültür Sanat Ve Düşünen Şehir Dergileri İle Sürekli Bilgilendirme

Kayseri'nin kültür, tarih ve medeniyetine yönelik tanıtım içeriğine sahip periyodik olarak yayımlanan süreli yayınlardan Şehir Kültür Sanat ve Düşünen Şehir dergileri ile Kayseri Büyükşehir Belediyesi, tanıtım faaliyetlerini büyük bir hız ile sürdürüyor. Bu kapsamda son 3 yıl içerisinde yayımlanan Şehir Kültür Sanat ve Düşünen Şehir dergilerinin sayısı toplam 24'e ulaştı.



BÜYÜKŞEHİR'İN KÜLTÜR SANAT ETKİNLİKLERİ SÜRÜYOR

Dr. Memduh Büyükkılıç başkanlığında “kültür sanat eğitim ve spor faaliyetleri” dalında ödüle layık görülen ve düzenlediği etkinliklerle sanatseverlerden tam not alan Kayseri Büyükşehir Belediyesi, 2021 yılında olduğu gibi 2022 yılında da kentte kültür ve sanat rüzgârı estirmeye devam ediyor.

Büyükşehir Belediyesi Konservatuarı Türk Sanat Müziği Korosu tarafından, 2022 kültür sanat etkinlikleri kapsamında düzenlenen Türk Sanat Müziği Konseri ücretsiz şekilde sanatseverlerin beğenisine sunuldu.

Büyükşehir Belediyesi Konservatuarı Türk Sanat Müziği Korosu, Kayseri İl Kültür Müdürlüğü Salonu'nda 4 Mart Cuma saat 19.30'da Burhan Surluev şefliğinde Kürdilihicazkâr Konseri ile eşsiz parçalar seslendirdi.



“AHI EVRAN ESNAF VE SANATKÂRLAR MÜZESİ, YENİ YÜZÜYLE AÇILIŞA HAZIR”

Esnaf ve sanatkarlığın beşiği olan Kayseri’de değerleri yaşatmak için Büyükşehir Belediyesi’nce yürütülen çalışmalar tamamlandı.

Melikgazi ilçesi Tacettin Veli Mahallesi’nde bulunan ve onarımı tamamlanan Ahi Evran Esnaf ve Sanatkarlar Müzesi’nin açılışa hazır hâle geldiğini belirten Başkan Büyükkılıç, Ahi Evran hakkında şu bilgileri verdi:

“Ahi Evran 1171’de Azerbaycan’ın Hoy şehrinde doğmuştur. 1190-1202 yılları arasında Horasan ve Maverâünnehir medreselerinde dini bilimler, tıp ve felsefe dersleri görmüştür. 1204 yılında Anadolu’ya gelen Ahi Evran, hür teşebbüs ve istihdama dayalı sanayi ve ticaret sistemi ile sanayi devrimini Kayseri’de başlatmıştır. 1205-1220’de Kayseri’de Ahmet Yesevi’nin öğretisiyle debbağlar birliğini kurmuştur. Anadolu Selçukluları zamanında esnaf ve sanatkar zümreleri tarafından kurulan teşkilata “kardeşim” anlamına gelen “ahi” kelimesinden türetilen “Ahilik” adı verilmiştir. Ahilik felsefesi Ahi Evran’ın İslam tasavvufu öğretisine bağlı Ahiler tarafından Anadolu’ya yayılmıştır. Osmanlı Devleti’nin kuruluşunda da ahilik teşkilatı önemli olmuştur. Kuralları, nizamı ve yazılı yaptırımları ile ahilik, birlik kavramını başlatan sivil toplum kuruluşlarının öncülerinden olmuştur.”

Zaviye, 20 yıl önce müze olarak kullanılmaya başlandı

Başkan Büyükkılıç, Ahi Evran’ın yaşadığı mahalle ve hizmet verdiği yapı olarak kabul edilen zaviyenin Kayseri Büyükşehir Belediyesi tarafından onarımının tamamlanıp 2002 yılında Kayseri Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği’nce Ahi Evran Esnaf ve Sanatkarlar Müzesi olarak kullanılmaya başladığını hatırlattı.

“Yakın zamanda yeniden hizmete açılacak”

Müzenin Kayseri Büyükşehir Belediyesince yeniden onarımı ve teşhir tanzimi yapıldığını vurgulayan Büyükkılıç, “Bakırcılık, kalaycılık, demircilik, bıçakçılık, marangozluk, dericilik, eyercilik, berberlik, terzilik, urgancılık ve halıcılık olarak on bir farklı zanaatın anlatıldığı ve dönem eserlerinin sergilendiği modern müze olarak yakın zamanda yeniden hizmete açılacaktır.” dedi.



ÇOCUKLARA ÖZEL “NASRETTİN HOCA” TİYATROSU

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın elinden ödül alan Büyükşehir Belediye Başkanımız Dr. Memduh Büyükkılıç'ın talimatları doğrultusunda 2022 yılını kültür sanat etkinlikleri ile dolu dolu geçirme yönünde etkinlik ve faaliyetler sürüyor.

Bu kapsamda Büyükşehir Belediyesi Konservatuvarı Tiyatro Bölümü'nün usta öğretici ve kursiyerleri tarafından “Nasrettin Hoca” adlı çocuk tiyatrosu oyunu sahnelendi. Kadir Has Kültür Merkezi'nde sahnelenen oyun, 8 oyuncu ve 7 kişilik teknik ekiple hazırlandı. Melih Cevdet Avşaroğlu yönetiminde 40 dakika süren oyuna çocuklar ve aileleri büyük ilgi gösterdi. Nasrettin Hoca'yı tanıtmak ve sevdirmek amacıyla, Nasrettin Hoca ile Karısı, Eşeğin Satılması, Göle Yoğurt Mayalanması, Hoca ile Timur fıkraları sahnelerinin kolaj şeklinde uyarlandığı oyunda çocuklar doyasıya eğlendi.

Nasrettin Hoca Çocuk Tiyatrosu, Büyükşehir Belediyesi kültür sanat etkinlikleri çerçevesinde iki seans olarak sahnelendi. Tiyatroseverler, her iki seansta da salonu tıklım tıklım doldururken, Büyükşehir Belediyesi Konservatuvarı'nın hazırladığı oyunu yaklaşık 2 bin kişi izledi.

BÜYÜKKILIÇ İSTİKLAL ŞAİRİMİZİ MİNNET VE ÖZLEMLE YÂD ETTİ

Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, 12 Mart İstiklal Marşı'nın Kabulü ve İstiklal Şairi Mehmet Akif Ersoy'u Anma Günü dolayısıyla bir mesaj yayımlayarak, “İstiklalimizin ve istikbalimizin tercümanı, İstiklal Marşı'mızın müellifi, İstiklal Şairimiz Mehmet Akif Ersoy'u, İstiklal Marşı'mızın kabul yıl dönümünde rahmet, minnet ve özlemle yâd ediyorum” dedi.

Kabulünün üzerinden 101 yıl geçen ve Türk milletinin şanlı bağımsızlık ve egemenlik mücadelesini manzume şeklinde anlatan, Türk milletine mâl olmuş İstiklal Marşı'nın kabulünün yıl dönümünde, “İstiklal Marşı'nı her okuduğumuzda kutlu, bir o kadar da zorlu mücadelemiz, adeta sahne sahne gözlerimizde canlanırken tüylerimiz de diken diken olmaktadır. O dönemin tanığı, bağımsızlık mücadelesinin emektarı ve aynı zamanda istiklalimizin de şairi olan büyük şair ve mütefekkirimiz Mehmet Akif Ersoy'u, yaşayarak yazdığı İstiklal Marşı'mızın kabulü yıl dönümü vesilesi ile anarken, şairimizi rahmetle yâd ediyorum” ifadelerini kullanan Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, gençlere İstiklal Marşı'nı sadece okumalarını değil, yazılanları anımsayarak yaşamalarını da tavsiye etti.

Yakın geçmişte, şanlı bir mücadelenin sahibi Türk milletinin, bu kutlu ve zorlu egemenlik savaşına tüm dünyanın tanık olduğunun altını çizen Büyükkılıç, “Cehenem olsa gelen göğsümüzde söndürürüz, bu yol ki hak yoludur dönme bilmeyiz yürürüz” diyerek milletimizi yüreklendiren ve yine o dönemde ‘Değil mi cephemizin sinesinde iman bir, sevinme bir, acı bir, gaye aynı, vicdan bir, değil mi ortada bir sine çarpıyor, yılmaz, cihan yıkılsa emin ol bu cephe sarsılmaz’ sözleriyle birliğe, dayanışmaya vurgu yapıp bağımsızlık mücadelemizde kilit rol oynamış Mehmet Akif Ersoy, nihayetinde ise kendisine ücret teklif edildiğinde dahi ücreti reddederek böylesine bir marşı milletimize hediye etmiştir” dedi.

Mesajında Âsım'ın Nesli'ne de vurgu yapan Büyükkılıç, konuşmasını şöyle sürdürdü:

“Mehmet Akif Ersoy denilince Âsım'ın Nesli'ni unutamayız. Mehmet Akif Ersoy, büyük bir şair olduğu kadar, aynı zamanda büyük bir fikir adamıdır. Türk gençliğini Âsım'ın nesli olarak nitelendirmiştir. Gençliğimize bir yol haritası, adeta bir deniz feneri niteliğinde olan Âsım'ın Nesli, İstiklal Şairimiz Ersoy'un ortaya koyduğu bir mefkûre idi. Kendi ifadesi ile Çanakkale cephesinde göğsünü siper etmiş şanlı ecdadımıza ithafen ‘Âsım'ın nesli diyordum ya, nesilmiş gerçek; işte çiğnetmedi namusunu, çiğnetmeyecek’ diyerek dile getirmiş, bununla övünmüş, avunmuş, sevinmiştir. Âsım'ın nesli gibi değerlerimize bağlı, tarihimizden köklerini alan, millî ve manevî şuurla ülkeye ve insanlığa faydalı nesilleri yetiştirme gayreti içerisindeyiz. Biz de İstiklal Şairimiz ile aynı düşünce, aynı duygu ve aynı kaygıları paylaşıyor, Âsım'ın Nesli'ne şayan hareket etmeye gayret gösteriyoruz. Korkma diye başlayıp, hürriyet ve istiklal ile biten İstiklal Marşı'mızın şairi Ersoy ve onun gibi ecdadımızın izinden gidiyoruz, gitmeye de devam edeceğiz.”



ÖĞRENCİ DOSTU BÜYÜKŞEHİR'DEN EĞİTİME DESTEK

Kayseri Büyükşehir Belediyesi'nin desteği ile Abdullah Gül Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü ARCD 111 Architectural Photography dersi, 2021-2022 Akademik yılı bahar döneminde, Hunat Hatun Medresesi Kültür Sanat Merkezi'nde yürütülmeye başladı.

Başkan Dr. Memduh Büyükkılıç liderliğindeki Kayseri Büyükşehir Belediyesi, eğitime destek vermeye proje ve destekleriyle öğrencilerin yanında yer almaya devam ediyor.

Büyükşehir Belediyesi Kent Tarihi ve Tanıtımı Daire Başkanlığı'nın desteği ile Abdullah Gül Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü ARCD 111 Architectural Photography dersi, 2021-2022 Akademik yılı bahar döneminde, Hunat Hatun Medresesi Kültür Sanat Merkezi'nde yürütülüyor.

Selçuklu mimarisi şaheserlerinden, I. Alâeddin Keykubat'ın zevcesi ve II. Gıyaseddin Keyhüsrev'in annesi Mahperi Hatun (Huand) tarafından 1238 yılında yaptırılan külliyyede ders görmeye başlayan öğrenciler, tarihi bir mekânda eğitim görmenin mutluluğunu yaşıyor.

Büyükkılıç, Kayseri'deki eğitim kurumlarına, talep edilen her konuda desteklerini sürdürürken Kayseri'yi bir eğitim şehri hâline getirmek için gayret göstermeye devam ediyor.



KAYSERİ BİLİM MERKEZİ, ERASMUS ÖĞRENCİLERİNİ AĞIRLADI

Dr. Memduh Büyükkılıç başkanlığında her alanda faaliyet ve etkinliklerini aralıksız sürdüren Kayseri Büyükşehir Belediyesi, Çetin Şen Bilim ve Sanat Kurumu koordinatörlüğünde gerçekleştirilen ECO 4 Creative Erasmus+ projesi kapsamında Portekiz, Romanya, Bulgaristan ve Manisa'dan Kayseri'ye gelen öğrencileri, Kayseri Bilim Merkezi'nde ağırladı.

Anadolu Harikalar Diyarı içerisinde, Büyükşehir bünyesinde faaliyet gösteren Kayseri Bilim Merkezi'ni ilgiyle gezen Portekiz, Romanya, Bulgaristan ve Manisalı öğrenciler, öğretmen tarafından düzenlenen çeşitli aktivitelere de katılarak, hem eğlendi hem de öğrendi.

Sosyal alanlarından sergi alanlarına, atölyelerden kütüphaneye birçok donatıya sahip Kayseri Bilim Merkezi, misafir öğrencilerden tam not aldı.



KAYMEK, MOSTAR'DA GÖNÜL KÖPRÜSÜ ETKİNLİKLERİNE DEVAM EDİYOR

Kayseri Büyükşehir Belediyesi, Bosna Hersek'in Mostar şehri ile imzalanan kardeş şehir protokolü kapsamında, KAYMEK Mostar ve Mostar Yunus Emre Enstitüsü işbirliğinde faaliyetler yürüterek iki ülke arasında tarihe dayanan gönül bağına güçlendirmeye devam ediyor.

KAYMEK A.Ş. Kayseri'de binlerce insana hizmet verdiği eğitim ve sanat kurslarının yanı sıra, kardeş şehir Mostar'da da başarılı eğitim ve kursları ile yoğun ilgi görüyor. KAYMEK A.Ş. Mostar'da gerçekleştirdiği faaliyetlerle Kayseri ve Mostar arasında gönül köprüsü kuruyor.

Mostar'da, Mostar Yunus Emre Enstitüsü işbirliği ile KAYMEK Mostar olarak faaliyet gösteren Büyükşehir Belediyesi KAYMEK A.Ş., Mostar Ekonomi Açıcılık ve Turizm Lisesi'nde eğitim gören öğrencilerle birlikte keyifli bir ebru atölye çalışması gerçekleştirdi. Bu kapsamda geleneksel el sanatı olan ebru hakkında bilgiler edinen Mostarlı öğrenciler keyifli bir etkinlikle ebru yapmanın mutluluğunu yaşadı.

KAYMEK A.Ş. kardeş şehir Mostar'da bulunan tesisinde verdiği eğitim ve kurslarla iki ülke kültürünün ortak değerleri arasında yer alan geleneksel el sanatlarını yaşatmak ve kardeş şehrin gençlerine bu değerleri aktarmak amacıyla Mostar'da beğeni toplayan birçok etkinliğe de imza attı.



HUZUR ÇINARI'NDAN ÖĞRENCİLERE MOTİVASYON VE SINAV BİLGİLENDİRME SEMİNERİ

Kayseri'de eğitim ve kültür faaliyetlerinin adresi olan Büyükşehir Belediyesi kuruluşu KAYMEK, Huzur Çınarı Aile Danışmanlık ve Rehberlik Merkezi aracılığı ile Yükseköğretim Kurumları Sınavı (YKS) ve Liselere Geçiş Sınavı'na (LGS) hazırlanan öğrencilere yönelik seminerlerini sürdürüyor.

Bu kapsamda İncesu Sosyal Yaşam Merkezi'nde YKS ve LGS'ye Hazırlık Grubu öğrencileri ile buluşan öğretmenler öğrencilerle seminer gerçekleştirdi.

"Motivasyon ve YKS-LGS bilgilendirme" konulu seminer

KAYMEK, Huzur Çınarı Aile Danışmanlık ve Rehberlik Merkezi tarafından gerçekleştirilen seminerde öğrenciler; motivasyon ve YKS ile LGS hakkında bilgilendirildi. Bilgi ve birikimlerini öğrencilere aktaran Huzur Çınarı Aile Danışmanlık ve Rehberlik Merkezi öğretmenleri, gerek kent merkezinde gerekse ilçelerde seminer faaliyetlerini aralıksız sürdürüyor.



BAŞKAN BÜYÜKKILIÇ, DOKTORLAR İLE RESİM SERGİSİ AÇTI

Başkan Büyükkılıç, Kayseri Büyükşehir Belediyesi bünyesinde faaliyetlerini yürüten Kayseri Mesleki Eğitim ve Kültür A.Ş. (KAYMEK)'te sağlık çalışanı kursiyerler tarafından açılan kurslarda hazırlanan, 14 Mart Tıp Bayramı dolayısıyla gerçekleştirilen, 14 farklı eserin yer aldığı resim sergisinin açılışını yaptı.

Başkan Büyükkılıç, Büyükşehir Belediyesi girişindeki serginin açılışını oğlu Dr. Enes Büyükkılıç, Kayseri Devlet Hastanesi Başhekimi Doç. Dr. İsmail Altıntop, başhekim yardımcısı ve doktorları ile birlikte yaptı.

14 Mart Tıp Bayramı dolayısıyla KAYMEK tarafından anlamlı bir sergi açıldığını ifade eden Büyükkılıç, "Hastanemizin kıymetli çalışanlarını, her kademedeki dostlarımızı tebrik ediyor, sağlıklı, hayırlı daha nice 14 Mart Tıp Bayramlarına yetişmelerini temenni ediyoruz" dedi.

Sergide, Genel Sekreter Yardımcısı Serdar Öztürk tarafından günün anısına Doktor Başkan Büyükkılıç'a Erciyes Dağı'nın yer aldığı el nakışı ürünün bulunduğu tablo takdim edildi. Başkan Büyükkılıç da Başhekim Altıntop'a nazar ayetinin yer aldığı tabloyu hediye etti. Büyükkılıç, sergi açılışına katılan sağlık çalışanlarına da hediyeler takdim etti.

SAĞLIK ÇALIŞANLARINA ÖZEL KONSER

Büyükşehir Belediyesi, yerel yönetim hizmetlerinin yanı sıra spordan kültüre sanata birçok farklı alanda faaliyet ve etkinliklerine aralıksız devam ediyor. Bu kapsamda 14 Mart Tıp Bayramı dolayısıyla Büyükşehir Belediyesi ve Kayseri Tabip Odası işbirliği ile Esat Kabaklı Konseri düzenlendi.

Erciyes Üniversitesi Sabancı Kültür Merkezinde gerçekleştirilen konsere, Talas Belediye Başkanı Mustafa Yalçın, Kayseri Tabip Odası Başkanı Doç. Dr. Mehmet İlhan Şahin ve Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanı Salih Özgöncü ile doktorlar ve sağlık çalışanları katıldı.

Konsere sevilen sanatçı Esat Kabaklı eşsiz parçaları seslendirdi. Sanatçının seslendirdiği parçalara eşlik eden konuklar, 14 Mart Tıp Bayramı'nda keyifli dakikalar geçirdi.



TÜRK SANAT MÜZİĞİ KONSERİ İLE VATANDAŞA MÜZİK ZİYAFETİ

Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı'nın sürdürdüğü kentteki kültür sanat etkinlikleri, Büyükşehir Belediyesi Türk Sanat Müziği Korosu'nun konseri ile devam etti.

Kayseri İl Kültür Turizm Merkezi Konferans Salonu'nda gerçekleşen konsere vatandaşlar yoğun ilgi gösterirken, keyifli geçen konsere birbirinden seçkin Türk Sanat Müziği parçaları seslendirildi.

Konsere yoğun ilgi gösterildi

Koro Şefi Burhan Surluev yönetimindeki Büyükşehir Belediyesi Türk Sanat Müziği Korosu'nun Kürdilihicazkâr Konseri vatandaşlardan tam not aldı. Türk Sanat Müziği'nin seçkin şarkılarının seslendirildiği konsere, şarkılara seyirciler de eşlik etti.

Büyükşehir'den bir konser daha

Öte yandan Büyükşehir Belediyesi kültür sanat etkinlikleri faaliyetleri hız kesmiyor. 8 Mart Dünya Kadınlar Günü dolayısıyla Büyükşehir Belediyesi tarafından bir konser düzenlendi. Türk Halk Müziği Kadınlar Korosu Konseri 8 Mart günü saat 19.30'da Kadir Has Kültür Merkezi'nde gerçekleştirildi.

Ücretsiz servis hizmeti

Büyükşehir Belediyesi, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nde saat 19.30'da Kadir Has Kültür Merkezi'nde gerçekleştirdiği "Türk Halk Müziği Kadınlar Korosu Konseri"ne ek olarak Kadir Has Kongre ve Spor Merkezi'nde saat 19.00'da düzenlediği "Ritmini Yakala" spor etkinliği için ücretsiz servis hizmeti sundu.

KULAKLARIN PASINI SİLEN TÜRK SANAT MÜZİĞİ GECESİ

Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, Melikgazi, Kocasinan ve Talas Belediye Başkanları ile birlikte Büyükşehir Belediyesi Konservatuarı Kent Korosu tarafından organize edilen Türk Sanat Müziği Konseri'ni izledi.

Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, İl Kültür Turizm Müdürlüğü Salonu'nda gerçekleştirilen Büyükşehir Belediyesi Konservatuarı Kent Korosu Konseri'ni izledi. Konser etkinliğine Başkan Büyükkılıç'ın yanı sıra Melikgazi Belediye Başkanı Mustafa Palancıoğlu, Kocasinan Belediye Başkanı Ahmet Çolakbayraktar, Talas Belediye Başkanı Mustafa Yalçın ve çok sayıda vatandaş katıldı.

Birbirinden güzel eserlerin seslendirildiği ücretsiz konser, Mustafa Uyan şefliğinde müzikseverlerle buluştu. Koro üyeleri, 12 Mart İstiklal Marşı'nın Kabulü ve Mehmet

Akif Ersoy'u Anma Günü dolayısıyla yakalarına Türk Bayrağı taktı.

Muhteşem gecede katılımcılar Türk sanat müziğinin sevilen parçalarına hep bir ağızdan eşlik ederken, konser müzikseverlerden tam not aldı.

Konser sonunda sahneye çıkan Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, "Gerçekten kulağımızın pasını aldınız, Mustafa hocam şahsında koro üyelerinin her birini ayrı ayrı tebrik ve teşekkür ediyoruz" dedi.

Diş hekimi de olan koro şefi Mustafa Uyan'ın Tıp Bayramı'nı kutlayan Büyükkılıç, "14 Mart Tıp Bayramı vesilesiyle diş hekimi şefimiz hocamızın şahsında doktorlarımızın tıp bayramını tebrik ediyoruz, tüm sağlık çalışanlarımıza minnet duyuyor, sağlıklı hayırlı uzun ömürlü diliyoruz. Pandemi sürecinde bunu biraz daha fark ettik ki birbirimize sahip çıkmamız gerektiğinin en güzel örneklerini görmüş olduk" diye konuştu.

Bu tür etkinliklerin psikolojik desteğe vesile olduğunu belirten Başkan Büyükkılıç, koro şefi Mustafa Uyan'a günün anısına çiçek takdim etti.

Başkan Büyükkılıç, Büyükşehir Belediyesi'nin kültür sanat etkinliklerinin devam edeceğini ifade ederken, vatandaşlar da Büyükkılıç'a teşekkür etti.



BÜYÜKŞEHİR'DEN KAYSERİ'NİN İKİ DEĞERİ SUCUK VE ERCİYES'İ BULUŞTURAN YARIŞMA

Kayseri Büyükşehir Belediyesi, Kayseri ve il dışından gelen misafirleri, 'Sucukla Patla' etkinliğinde bir araya getirdi. Katılımcılar, şehrin iki değeri olan sucuk ve Erciyes Kayak Merkezi'nin buluştuğu yarışmada doyasıya eğlendi.

Bu yıl 4'üncüsü yapılan ve 2200 metre yükseklikteki Erciyes Tekir Kapı'da, sunucu Zafer Kara'nın renkli sunumunda gerçekleşen yarışmaya 100 kişi başvururken, yarışmaya katılım için 10 kişi hak kazandı. 10 dakikalık süreye göre yarışmaya başlayan katılımcılardan dereceye girenler, belirlenen süre içerisinde önlerine konulan 20 adet sucuk ekmeğin 9'unu yemeyi başardı ancak yenilemedi. Birinci, ikinci ve üçüncü, kura çekimi yapılarak belirlendi. Buna göre birinci Çılgın Snowboard'cu nickname'i ile Murat Anlı, ikinci Bakkağazi nickname'i ile Bekir Gökaya ve üçüncü ise Şahoglan nickname'i ile Zakir Gülerik oldu.



BAŞKAN BÜYÜKKILIÇ'A ŞAMPİYONLARDAN ZİYARET

Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, Snowboard 2021-2022 Türkiye şampiyonu sporcuları ağırladı.

Türkiye Kayak Federasyonu'nca düzenlenen 10-18 Yaş Türkiye Snowboard Şampiyonası'nda birinci olan Erciyes Yarış Okulu Kulübü öğrencileri, Başkan Büyükkılıç'a nezaket ziyaretinde bulundu.

Kayseri'yi sporun merkezi haline getirmek için gayretlerinin sürdüğünü ifade eden Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, şampiyon sporcuları tebrik ederek başarılarının devamını diledi.

Şampiyonluk kupasını alarak, Başkan Büyükkılıç'a verdiği desteklerden dolayı teşekkür ziyaretinde bulduklarını söyleyen sporcular, Kayseri'yi şampiyonada en iyi şekilde temsil etmeye çalıştıklarını söylediler.

Ziyaret sonunda, Başkan Büyükkılıç ile sporcular şampiyonluk kupası ile poz verdiler. Büyükkılıç'a, üzerinde kendi ismi yazılan forma hediye edildi.

Yarışlarda dereceye giren sporcular Kayak Milli Takımı'na seçilerek Türkiye'yi uluslararası yarışlarda temsil edecek.

Sade
Roll
Ekmeği

Tam Buğday
Roll
Ekmeği

Tuzsuz
Roll
Ekmeği





MİMAR SİNAN MÜZESİ VE MİMARLIK MERKEZİ ULUSAL MİMARİ PROJE YARIŞMASI



mimob
mimarlar odası
Kayseri Şubesi

Mimar Sinan Müzesi ve Mimarlık Merkezi

Ulusal Mimari Proje Yarışması Kitabı

Kayseri Büyükşehir Belediyesi

Kültür Yayınlarından Çıktı!